

MLADI KOVAČI TEKMUJEJO

13. oktobra 1978 bo potekalo na Ravnah na Koroškem 4. tekmovanje mladih kovačev Jugoslavije. Da bi to tekmovanje spoznali tudi drugi in ne samo tekmovalci, je prav, da o njem povemo nekaj več.

Leta 1974 so mladinci iz ZCZ — TOZD kovačnica dali pobudo, da se kovači tako kot strugarji, varilci, ključavničarji in drugi pomerijo med seboj v znanju, prizadevanju in dojem delu. To so tudi storili. Razpisali so tekmovanje za

najboljšega mladega kovača v TOZD. Med kriteriji za ocenjevanje so bili kvaliteta in količina opravljenega dela, gospodarnost, izmeček, pravilna uporaba ter vzdrževanje strojev, orodij in neupravičeni izostanki. Prav tako so upoštevali tudi aktivnost na področju samoupravljanja in družbenopolitičnega dela. Vendar ni ostalo samo pri tem. Že je bila tu ideja, da k taki obliki aktivnosti spodbudijo mlade kovače širom Jugoslavije. Na prvem

dogovoru predstavnikov kovačnic iz raznih krajev naše domovine so se dogovorili:

— takšno tekmovanje se naj organizira v vseh kovačnicah,

— vsako leto se izvede zvezno tekmovanje mladih kovačev Jugoslavije, katerega se udeležijo zmagovalci posameznih kovačnic,

— na tem tekmovanju naj mladi pokažejo svoje znanje o toplotni obdelavi in predelavi jekla v prostem in utopnem kovanju ter poznavanju družbenoekonomskih odnosov v naši družbi.

Na prvem TMKJ oktobra 1975. leta v Kragujevcu je sodelovalo sedem ekip. Tukaj smo si prvič podali roke kovači iz raznih krajev naših bratskih republik in topli močni stisk rok nam je povedal, da se še vidimo. In res smo se zopet srečali v Novem Travniku, kjer je bilo prisotnih že devet ekip in prav toliko jih je bilo na tretjem tekmovanju lansko leto v Kruševcu.

Kakor že trikrat poprej, se bomo tudi letos sestali kovači, da pokažemo, kaj smo se novega naučili, in se pogovorimo o svojih uspehih in težavah pri delu. Vendar naše znanje naj ne bo namenjeno le tekmovanju, ampak naj bo to prispevek mladih kovačev v izgradnji

boljšega in svetlejšega jutri. Zavedati se moramo, da tekmovalni duh vzpodbuja pridobivanje znanja, sposobnosti in delovne vneme, zato ga moramo v vseh sestavinah združenega dela pospeševati. To zahteva tudi kovaški poklic, ki ni več samo garaško delo, ampak delo z zmeraj večjo strokovno usposobljenostjo, ki jo narekuje hiter razvoj tehnologije. V svobodni deželi svobodnih ljudi — v naši samoupravni socialistični Jugoslaviji, je delo tesno povezano in se ne da ločiti od samoupravljanja, saj je samoupravljanje del našega vsakdanjega dela in ustvarjalnosti — del našega življenja. Zato je nujno, da je dober delavec tudi dober samoupravljalec. Vse to pa si lahko pridobimo le s svojim znanjem in trudom, z uvedbo vedno boljših kvalitet in z ustvarjalnim delom na vseh področjih naše aktivnosti. Zato naj bodo naši tekmovalni uspehi spričevalo resničnih sposobnosti, ki morajo imeti svoj učinek pri delu.

Vsi skupaj gradimo naš samoupravni socializem, bratstvo in enotnost naših narodov, vsi skupaj ustvarjamo in uživamo sadove našega dela — to naj nam bo vodilo, dragi kovači!

Franjo Miklave

Kakšen je naš sindikat pred kongresom

Ob besedi sindikat se najpogosteje sliši dvoje: izleti in ozimnica, kakor da je to še zmeraj neka preskrbovalna in zabavna institucija. Sindikat pa to nikdar ni bil in upamo si trditi, da tudi ne bo. Če kje delajo slabo, tega ne kaže posploševati, saj kako bi le bilo, če bi ob enem lenem delavcu rekli, da so v tovarni sami lenuhi. Objektivnost nam je torej potrebna. Da pa bi prišli do realne podobe našega sindikata, smo se odločili predstaviti vse

osnovne organizacije. Dosti jih je in preveč za eno številko, zato bomo tiste, ki jih nismo zdaj, predstavili prihodnjič. Predsednike OO smo vpraševali po načinu njihovega delovanja, o vplivu sindikata na reševanje problematike, kot so družbena prehrana, stanovanja, delitev osebnih dohodkov, pa kakšna je povezava s krajevno skupnostjo in za kaj si bodo v bodoče najbolj prizadevali. Takole so nanizali odgovore:

(Nadaljevanje na 2. strani)

Trojčice

(Nadaljevanje s 1. strani)

Jože Bukovec, DS KSZ:

»V naši delovni skupnosti je struktura članstva taka, da jo sestavljajo delavci od strokovnih služb do čistilk, vratarjev in gasilcev. Večizmensko delo povzroča razdrobljenost. Z ljudmi, ki delajo na izmene, imamo včasih vse premalo stikov.

Jože Bukovec

Aktivnost OO se ne odraža v kakih samostojnih akcijah, smo pa na tekočem s problematiko in pri delu se povezujemo z zvezo komunistov. Lahko bi rekli, da skupno nastopamo v družbenopolitičnem in samoupravnem življenju.

Delo bomo v prihodnje usmerili v uresničevanje ZZZ in zakona o delovnih razmerjih. Ko bomo rešili še problematiko delitve OD, bodo roke spet bolj proste in se bomo lahko posvetili tudi bolj obrobni problemom, ki pa za posameznika to niso. Bistveno pri delu je, da se skupaj s samoupravnimi organi dogovarjamo za enotna stališča. Po tozdih se bolj poslužujemo sodelovanja z družbenopolitičnimi sveti, pri nas pa to še ni urejeno.

Miloš Jurak, TOZD jeklovlek:

»V jeklovleku je 86 zaposlenih. V prvem polletju smo gospodarili pozitivno, poravnali vse obveznosti in ustvarili 245 milijonov čistega dohodka. Da niso rezultati še boljši, so krivi zastareli stroji ter ozka grla.

Samoupravna organiziranost v tozdu temelji na delegatskem sistemu. Žal pa se srečujemo z nezainteresiranostjo ali preobremenjenostjo tistih članov, ki imajo preveč funkcij. Vse to pa se pozna pri kvaliteti dela.

Miloš Jurak

Sedaj se ukvarjamo z dopolnitvami SS o delitvi OD in so se pokazale napake, ki destimulativno vplivajo na gospodarno delo. Največja težava je v tem, da naše pripombe večkrat niso upoštevane. Delavci tako postanejo nezadovoljni in ravnodušni.

Sindikata je nosilec predlogov za kandidate posameznih organov samoupravljanja. Če je kadrovanje dobro, se to takoj odrazi v tozdu, prav tako obratno. V bodoče si moramo prizadevati, da se bodo delavci bolj posluževali pomoči OO pri reševanju svojih problemov na vseh področjih. Ojačati bo treba vpliv sindikata v tozdu glede zaščite delavca. Poudarek pa je vsekakor na varnosti dela ter pravični delitvi OD za opravljeno delo.

Avgust Nabernik, TOZD komerciala:

»Tozdu komerciala je sestavljena iz raznih služb, tako da je struktura dokaj pestra. OO sindikata je organizirana na ta način, da imamo svoje poverjenike v bazah, od koder dobimo predloge za reševanje problematike, ki se pojavlja. Cilj je vedno v tem, da prihajajo pobude iz baze. Zelo dobro sodelujemo z OO ZK in domala vse probleme rešujemo skupno.

Avgust Nabernik

Sindikata ni več to, kar je nekoč bil (ozimnica, izleti). Danes je to močna družbenopolitična organizacija, ki ima precejšen vpliv na dogajanja znotraj tovarne. V bistvu je od sindikata odvisno, kakšne samoupravne organe imamo, saj je on tisti, ki vodi kandidacijske postopke.

V prihodnje se bomo še najbolj ukvarjali z delitvijo OD. V našem tozdu je še precej nerazjasnjenih reči v zvezi s tem, sicer pa vemo, da niti na nivoju delovne organizacije še ni pravih rešitev. Posebno pozornost bomo morali posvetiti tudi špediciji, kjer so večji del zaposleni invalidi, ti pa zaradi nizkih OD odhajajo v druge obrate. Ta stalna fluktuacija pa ni majhen problem.

Jakob Babin, TOZD priprava proizvodnje:

Zaradi razdrobljenosti oddelkov smo sindikat organizirali z dvema izvršnim odboroma. S tem smo zajeli metalurški in mehanski del. Pri evidentiranju članov smo pazili na to, da so zastopani vsi oddelki. Seveda pa je od posameznikov odvisno, kako so delavci v oddelkih informirani o dogajanjih, ki jih zanimajo. Sindikat je tisti,

Jakob Babin

ki kroji politiko v tozdu. Organizirali smo deset delovnih skupin, da se prek njih delavci lahko seznanijo z različnimi samoupravnimi akti in drugo problematiko; če je torej delavec zainteresiran, ima dovolj možnosti, da se seznanji z vsem. So pa tudi taki, ki le kritizirajo, pa se delovnih skupin niti udeležujejo ne.

Ravnatelj nam je v veliko pomoč pri uresničevanju zadanih nalog, pa tudi z DPO dobro sodelujemo.

Sindikata je najbolj množična družbenopolitična organizacija. Je prvi, ki je dolžan pomagati sodelavcem, bodisi da gre za njihove pravice ali dolžnosti. Najbolj pereče je to, da ni odgovorov na naše pripombe ali pa niso zadovoljivi. Zato si bomo prizadevali tudi v prihodnje za uresničevanje interesov delavcev.

Navzven pa nismo kaj prida povezani. Pogrešamo sodelovanje z občinskim sindikatom. Najbrž bi ta moral storiti več za vez med krajevno skupnostjo, ki je zdaj ni čutiti.

Anton Vušnik, TOZD transport:

»Pri nas imamo tri sindikalne skupine in šest poverjenikov, zaposlenih pa je 111 delavcev, kar pomeni, da je naš tozdu sorazmerno majhen, zato pa so delavci morda bolj kot drugod seznanjeni s sprotimi problemi.

Sindikata je prisoten pri vseh važnejših odločitvah v tozdu. Najbolj je to vidno pri oblikovanju OD, kjer pa žal s svojimi predlogi nismo popolnoma uspešni. Vse samoupravne akte, ki jih v tozdu sprejemamo, najprej obravnavamo v OO sindikata, in če za katerega menimo, da ni v prid delavcem, je jasno, da o tem takoj seznanimo odgovorno strokovno službo.

Anton Vušnik

Stanovanjske probleme smo doslej uspešno reševali, kar pa se tiče posojil za individualno gradnjo, menimo, da komisija ni najbolj opravila svojega dela. Glede družbene prehrane smo mnenja, da bo stvar urejena, če dobimo kuhinjo v lastni režiji.

Povezava med našo OO in krajevno skupnostjo je slaba in o kakem sodelovanju ne moremo govoriti, razen kolikor se kot občani udeležujemo oblikovanja krajevne politike, kar pa se večkrat križa z interesi znotraj tovarne. Moralo pa bi biti nasprotno, namreč železarna predstavlja močan dejavnik za delovanje KS, zato so nujno potrebni ukrepi, da bi se ti dve organizaciji povezali in skupno odločali o razvoju kraja.

V naši OO se bomo v večji meri posvetili samoupravnemu odločanju delavcev, ker so doslej marsikatero odločitve zborov delovnih ljudi naletele na gluha ušesa. Več bomo morali misliti tudi na posameznike, ki so potrebni pomoči družbe, saj smo se do zdaj z njimi premalo ukvarjali (npr. alkoholizem, socialni problemi itn.).

Albin Vavče, TOZD stroji in deli:

»Naš tozdu je po številu zaposlenih (450) dokaj velik, zato smo že razmišljali, da bi napravili dve osnovni organizaciji. Za zdaj imamo številčno močnejši izvršni odbor in poverjeniki se trudijo, da bi storili, kar se storiti da v tako

Albin Vavče

velikem tozdu. Sestajamo se zaradi izmenskega dela težko. Ker pa vemo, da se bo tozdu še širil, bomo morali nekaj ukreniti. Dodatno breme je to, da je večina zaposlenih neposrednih proizvajalcev, ki se težko ločijo od strojev za najrazličnejša sestajanja.

Sindikata si prizadeva biti prisoten v sleherni akciji tozda. Sedaj je najbolj aktualna razprava o delitvi OD. Dogovorili smo se, da je treba najprej razčistiti pri najslabše plačanih delih, pa se nazadnje pogovarjati o ravnateljskih plačah. Osebni dohodki so neusahljiv vir nezadovoljstva, toda z neko razumnostjo se da stanje vsemu navkljub pomiriti.

Pri stanovanjih je tako, da to rešujejo pravilniki, imam pa občutek, da se kljub sporazumu stanovanja še zmeraj delijo po zvezdah. Če bi bili bolj dosledni, ne le pri tem, ampak pri vseh sporazumih, bi bilo mnogo manj vroče krvi. Delavce jezi tudi to, da na pripombe in predloge ne dobe ustreznih odgovorov. Drugače pa

z ravnateljem in DPO dobro sodelujemo.

V prihodnje moramo izboljšati delovno disciplino in urediti medsebojne odnose. Nekateri še vedno mislijo, da jim nihče razen stroja ni potreben. O sodelovanju s krajevno skupnostjo pa to: ga ni, potrebno pa je, saj smo navsezadnje delavci tudi občani in krajanji. Napačno je mišljenje, da naj bo delavec aktiven v tovarni, zunaj pa ne.«

Vlado Novinšek, TOZD pnevmatični stroji.

»Članstvo naše osnovne organizacije šteje 173 delavcev. Imamo šest sindikalnih skupin. Izvršni odbor šteje devet članov, sestavljen pa je po delegatskem načelu. Poverjeniki so prizadevni in aktivni. Čeprav je pri nas dvoizmensko delo, nimamo problemov s sestajanjem.

Stara organiziranost je bila taka, da se vpliv sindikata ni čutil, po novem pa je to precej boljše. Pomembno je, da se ljudje nenehno obračajo na svoje poverjenike s svojimi problemi, bodisi da so ti proizvodne ali osebne narave. Veliko je vredno to, da čutimo, kako ljudje spet zaupajo v sindikat. To zaupanje pa je odraz aktivnosti poverjenikov. V tem letu smo imeli kar tri problemske konference. Naša glavna naloga je, da stojimo ob strani delavcem v vsakem primeru. Sodelovanje z družbenopolitičnimi organizacijami našega tozda je brezhibno. Odraža se v skupnih sestankih in akcijah ter enotnih stališčih. Se nikoli ni prišlo do kakšnih konfliktov, škoda je le, da je mladina premalo aktivna.

Vladimir Novinšek

V prihodnje si bomo v glavnem prizadevali za preobrazbo kadrov. Tudi potreba po družbenopolitičnem izobraževanju je močno prisotna. Vse sile pa bomo usmerili v uresničevanje sklepov problemske konference, ki se nanašajo na prostorsko stisko, modernizacijo strojnega parka in zagotovitev normalnih delovnih pogojev. Trenutno pa je naša pozornost usmerjena na nove volitve.«

Adolf Sekavčnik, TOZD kovačnica.

»Ze občni zbor ob koncu leta je bil s pregledom dela in sprejetimi nalagami nekaj start v sedanje predkongresno obdobje. Razprava o kongresnih osnutkih med člani osnovne organizacije je pokazala, da jih najbolj zanima gospodarjenje, ustvarjanje dohodka in njegova delitev po delu, negodovanje pa je povzročilo dejstvo, da

Adolf Sekavčnik

smo pri nas sicer znali oceniti delo delavcev v neposredni proizvodnji, ne pa enako tudi delo v režiji oziroma administraciji.

Zmerno delo kovačem sicer nekoliko otežuje sindikalno aktivnost, vendar je ne zavira. Sindikat si je pridobil ugled kot družbenopolitična organizacija in ni več govora o kakšnem podcenjevalnem odnosu do njega. Vse večje akcije se pripravljajo skupaj z ZSMS in ZK in tudi sodelovanje z vodstvom tozda je dobro.

V pripravah za volitve v organe upravljanja so kovači ocenjevali aktivnost delegatov po njihovi udeležbi na sejah in po stiku z delavci. Tako so predlagali, naj polovica ostane v organih tudi naslednje mandatno obdobje, polovica pa se izvoli na novo.

Zelijo, da bi bilo med delegati za oktobrski kongres več mladih, sicer pa pravijo, da bo dobro, če bo vse pozitivno, zapisano v gradivih, zaživeljo tudi v praksi.«

Pavel Janežič, čistilnica:

»Naša osnovna organizacija je nastala, ko so bili ustanovljeni novi tozdi. Od takrat do danes se je naše delo precej izboljšalo, saj se bolj posvečamo problemom, ki zadevajo naš tozda, interesom, ki so skupni našim delavcem. Poverjenike smo izbrali tako, da so zastopani delavci iz vseh faz dela.

Problem sestajanja smo rešili tako, da napravimo sestanek uro pred pričetkom dela, ker je delo izmerno.

Če že pri nas ni problemov, se začnejo pa ti pri službah, namreč stvari se prepočasno rešujejo, včasih tako dolgo ni odgovora, da pozabimo, kaj smo že vprašali. Morali bi se strožje držati rokov. Prepričan sem, da so ljudje iz strokovnih služb sposobni urejati stvari, le to ni jasno čemu gre vse tako počasi. Tudi s centrom za samoupravo imamo težave. Kupe gradiva nam pošljejo, ki ga moramo najprej proučiti, da sploh lahko gremo pred delavce z informacijo. Menimo, da so kadrovske dovolj močni, da bi lahko iz gradiv pripravili kratke in preproste informacije.

Pavel Janežič

Smisel našega delovanja je v tem, da skušamo biti prisotni na vseh nivojih družbenega življenja. Pa tudi takrat ne smemo zatajiti, ko ima naš delavec osebne probleme. Naš odnos do delavca mora postati bolj human.

Ne smemo gledati le na to, da bi bili aktivni v tovarni, kajti isti ljudje smo tudi v krajevni skupnosti, pa kar nekam pozablamo na to, čeprav bi s skupnimi močmi lahko dosti več storili.«

Pripravila Z. Strgar

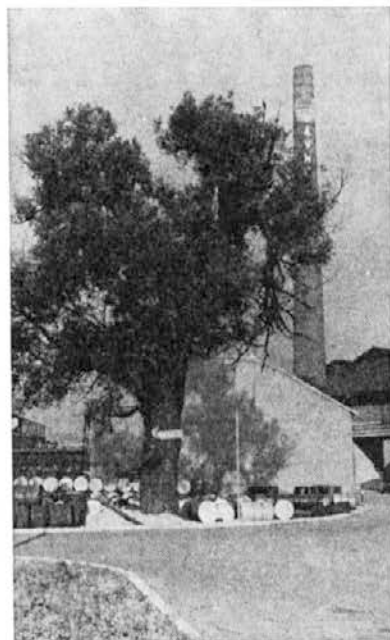
PROIZVODNJA SLOVENSkih ŽELEZARN V AVGUSTU

Avгust je mesec poletnih vročin, planiranih velikih popravil, letnih dopustov in velike odsotnosti z dela ter običajno nizkih mesečnih operativnih proizvodnih načrtov. Kratko rečeno: nihče ne pričakuje posebno ugodnih proizvodnih rezultatov. Letošnji podatki za avgust so izjema, saj je bila dosežena doslej najvišja blagovna proizvodnja v železarnah, ki je za okoli 10.000 ton višja kot prejšnji mesec in kot je bila v avgustu 1977. leta. Železarni Jesenice in Štore sta dosegli letos svojo najvišjo mesečno blagovno proizvodnjo. Najvišjo mesečno proizvodnjo, ki je zelo blizu planirani količini, so dosegli tudi v hladni valjarni Železarne Jesenice. Podatek o blagovni proizvodnji za SOZD Slovenske železarne je po decembru preteklega leta doslej najvišji in vred-

nost prodaje tudi doslej druga najvišja za junijem letos.

Proizvodnja surovega železa, ki je bila blizu rekordnim dosežkom, je pokrila celoten zaostanek v izvrševanju zbirnega letnega načrta. Ob koncu avgusta je proizvodnja surovega železa za 10% višja, kot je bila v enakem obdobju leta 1977, in ker je bil mesečni plan presežen za 17%, znaša zbirna izvršitev 102%. V Železarni Jesenice izvršujejo zbirni letni načrt 107%, v Železarni Štore pa 81%, ter so v enem mesecu popravili rezultat za 7%.

Proizvodnja jekla je v okviru običajnih avgustovskih podatkov, vendar je za okoli 1000 ton višja, kot je bila v avgustu lani. V letošnjem letu pa je bila v avgustu najslabša mesečna proizvodnja surovega jekla. Linearni mesečni plan je bil dosežen le 89%. V

Dva velikana

Železarni Jesenice so predvsem zaostali v elektrojeklarni zaradi slabe vzdržnosti proti ognju odpornega materiala in drugih težav, v Železarni Ravne je bila zaradi remontov izvršitev 81%, v Železarni Štore so pa za 14% presegle mesečni plan. Zaostanek za zbirnim letnim planom se je po osmih mesecih povečal, in to samo v avgustu za nekaj več kot 7000 ton, tako da je mesečno poprečje padlo pod poprečno mesečno proizvodnjo, s katero bi presegli letnih 800.000 ton.

Blagovno proizvodnjo so dosegli: v Železarni Jesenice 102%, v Železarni Ravne 98%, v Železarni Štore 118% in skupno 105%. Ob koncu avgusta je letošnja blagovna proizvodnja železarn 8% večja, kot je bila v enakem obdobju leta 1977, vendar zaostaja za zbirnim planom še vedno za 4%.

Predelovalci žice so imeli v avgustu sorazmerno slabe rezultate. Proizvodnja je bila za okoli 10% nižja kot v istem mesecu lani, vendar vseeno za okoli 4% boljše kot letos julija. Mesečni plan so izvršili edino v Tovilu, skupna izvršitev predelovalcev je 90%, tako da je za Slovenske železarne izvršitev plana blagovne proizvodnje 104%.

Izvoz v avgustu, ki je bil dosežen le z 62% poprečnega mesečnega plana, gotovo ni pripomogel k izboljšanju zbirnih podatkov za letošnje leto.

Realizacija vrednosti prodaje je bila zopet zelo ugodna. Edino v Verigi niso dosegli načrtovane mesečne vrednosti prodaje, najboljši rezultat imajo pa v Železarni Jesenice s 126%. Mesečni plan je bil presežen za SOZD za 11%. Vse delovne organizacije imajo daleč boljše realizacije prodaje kot leta 1977, skupno je pa letošnja vrednost prodaje 27% višja kot po osmih mesecih leta 1977.

Po rezultatih dela v avgustu bi se dalo sklepati, da lahko pričakujemo tudi v naslednjih štirih mesecih ugodne rezultate. Dopusiti in pretežni del velikih popravil je za nami in upajmo, da bomo do konca leta že lahko poročali o ponovnih najvišjih dosežkih.

Milan Marolt, dipl. inž.

Kako izpolnjujemo planske obveznosti

V avgustu zaostajamo za planom skupne proizvodnje 14,9%, v kumulativni pa znaša zaostanek 3,1%. V primerjavi z enakim lanskim obdobjem smo v avgustu prekoračili skupno proizvodnjo za 7,0%, v kumulativni 3,7%. Tudi odprema v minulem mesecu ni bila dosežena, saj znaša zaostanek 1,3%, v kumulativni 3,6%. V primerjavi z enakim obdobjem lani pa znaša zaostanek 3,0%. Kumulativni zaostanek fakturirane realizacije se je nekoliko izboljšal. Sedaj zaostajamo za 4,6%, medtem ko je znašal zaostanek v juliju 5,4%, saj smo v avgustu prekoračili fakturirano realizacijo za 1,4%. Fakturirana realizacija se je v primerjavi z enakim lanskim obdobjem povečala za 17,3%, v avgustu celo za 29,8%. Zaostanek za planiranim izvozom znaša 17,1%, v primerjavi z enakim obdobjem lani pa 11,9%. Planirani izvoz smo v juliju dosegli le 48% in v avgustu 52,6%.

TOZD jeklarna. Skupna mesečna proizvodnja je bila dosežena le z 81,2%, in to predvsem zaradi generalnega remonta 40 t elektro obločne peči, ki je trajal več kot 10 dni. Sedaj znaša kumulativni zaostanek 2,9%, v primerjavi z enakim obdobjem lani pa je bila

skupna proizvodnja prekoračena za 3,7%. Se vedno je v TOZD nerešljiv problem discipline (tako prisotnosti na delu kot tudi tehnološke discipline), tako da je treba iskati vzroke za nedoseganje plana tudi v neplaniranih izostankih, predvsem bolniški in neupravičenih izostankih.

TOZD jeklolivarna. Zaostanek skupne proizvodnje znaša 8,1%, v avgustu 13,1%. Tudi v primerjavi z enakim obdobjem lani znaša mesečni zaostanek 0,4%, v kumulativni pa prekoračitev 12,9%. Pri odpremi zaostaja TOZD 9,8%, v avgustu 15,5%. Prav tako beleži TOZD visok zaostanek tudi pri fakturirani realizaciji 11,9%, v minulem mesecu 14,4%. Zaostanek pri izvozu znaša 18,4%, v mesecu avgustu 14,9%.

TOZD valjarna. Plana skupne proizvodnje TOZD ni dosegel zaradi rednega letnega remonta na težki progji, medtem ko sta srednja in lahka proga obratovali relativno dobro. Zaostanek skupne proizvodnje tako znaša 2,1%, v avgustu 14,2%. V adjustaži je predvsem primanjkovalo gredic za odpremo zunanjim naročnikom (Store, TAM, BMT itd.) Pri termični obdelavi pa so nastajale težave zaradi pomanjkanja plina.

Zaradi neupravičenih izostankov in dopustov se je povečal tudi odstotek odsotnosti z dela. Odprema je bila dosežena 100,9%, v kumulativni pa znaša zaostanek za predvidenim planom 3,2%. Fakturirana realizacija je bila v avgustu prekoračena za 15%, v kumulativni 4,4%. Pri izvozu pa zaostaja TOZD za 48,2% v kumulativni 41,2%.

TOZD kovačnica. Glavni vzrok nizke proizvodnje (saj zaostaja TOZD pri skupni proizvodnji za 5,9%, v kumulativni 5,5%) je treba iskati v preveliki odsotnosti z dela (letni dopusti, bolniški izostanki) ter obratovalne motnje, kot so: pomanjkanje plina in večji zastoji na ključnih agregatih za proizvodnjo. Kljub temu pa je bila dokaj zadovoljiva končna odprema, zato tudi močan padec medfaznih zalog, saj je bil plan odpreme v avgustu dosežen 100,1%. V kumulativni tako znaša prekoračitev plana 3,7%. Močno je prekoračena tudi fakturirana realizacija 14,5%, v kumulativni 8,2%. Zadovoljiva je tudi kvaliteta vložka, saj so bile manjše težave le pri nekoliko slabše plastičnih brzoreznih jeklih. Vpliv poletne odsotnosti v vzdrževalnih službah je bil predvsem viden skozi daljše zastoje in manj solidno opravljeno vzdrževanje. Enako velja tudi za usluge pri oskrbovanju z orodjem, predvsem za krčilne stroje.

TOZD jeklovlek. Razen manjših zastojev na strojih za brušenje je proizvodnja potekala zadovoljivo. Skupna proizvodnja je bila tako v avgustu presežena za 16,1%, tako da je prekoračitev

tudi v kumulativni 1,1%. V primerjavi z enakim lanskim obdobjem pa celo 31,6%. Presežena je bila tudi fakturirana realizacija 14,5%, medtem ko tu znaša mesečni zaostanek 1,7%. Zelo slabo pa dosega TOZD plan izvoza, saj zaostaja v kumulativni za 85,7%.

TOZD stroji in deli. Proizvodne kapacitete so bile zmanjšane predvsem zaradi letnih dopustov, pomanjkanja vložka za osi prikolice ter nerešene tehnološke problematike za valje in orodje. Zamujeni pa so bili tudi termični zvarjenec iz Metalne in znižana produktivnost, predvsem pri izdelavi trnov zaradi iztrošenosti strojev. Pri skupni proizvodnji zaostaja TOZD za 3,9%, v kumulativni 15,8%. Slabše je pri odpremi, kjer znaša zaostanek 23,1%, kumulativno 18,5%. Fakturirana realizacija je bila dosežena s 74,9%, kumulativno 75,3%. TOZD je dosegel v avgustu plan izvoza le z 1,1%. S tem pa je v kumulativni pod planom za 4,6%, v juliju je bilo prekoračitev 10,2%.

TOZD industrijski noži. Ozka grla, ki močno zavirajo proizvodnjo, so tudi v minulem mesecu prispevala k nedoseganju plana skupne proizvodnje, saj zaostaja TOZD za 28%, v kumulativni celo 42,9%. V minulem mesecu je bila v TOZD tudi precejšnja odsotnost z dela (letni dopusti), zaskrbljujoč pa je visok bolniški stalež. Zaostanek odpreme znaša 26,8%, v minulem mesecu 26,9%. Pri fakturirani realizaciji pa zaostaja TOZD za 19,2%, kumulativno 25,1%. Zaostanek pri izvozu znaša 13,7%.

TOZD pnevmatični stroji. Skupna proizvodnja je bila nižja zaradi zasedenosti NC strožnic za potrebe drugih TOZD, in še to zaradi osvajanja tehnologije, v kritičnih dneh še zaradi izpada plina, stalnih okvar strojev na ozkih grlih, povišani odsotnosti z dela zaradi letnih dopustov in bolniškega staleža. Tako zaostaja TOZD pri skupni proizvodnji za 28%, v kumulativni 15,2%. Kumulativni zaostanek pri odpremi znaša 18,8%, pri fakturirani realizaciji pa 2,6%. Zelo visok zaostanek pa beleži TOZD pri izvozu, v avgustu 73,3%, kumulativno 42,6%.

TOZD vzmetarna. Plan skupne proizvodnje je bil presežen za 8,4%. S tem pa se je zmanjšal tudi kumulativni zaostanek od zaostanka v mesecu juliju 4,8% na 3,2%. V minulem mesecu je bila prekoračena tudi odprema 10,7%, v kumulativni zaostanek 2,8%. Prekoračitev realizacije za prvih 8 mesecev znaša 6,3%, pri izvozu pa 53,2%.

TOZD rezalno orodje zaostaja za planom skupne proizvodnje v minulem mesecu 9,1%, v kumulativni 5,7%. Odprema zaostaja za 10,9%, fakturirana realizacija pa za 2,2%. V avgustu je TOZD presegel plan izvoza za 73,4%, v kumulativni 52,3%.

TOZD Kovinarstvo Ljubno. Zaradi spremembe plana asortimana v drugem polletju TOZD vedno bolj zaostaja za predvidenim planom. Tako pri skupni proizvodnji kot pri odpremi znaša skupni zaostanek 7,9%. Fakturirana realizacija zaostaja za 3,8%, čeravno je bila v minulem mesecu prekoračena za 10%. f. u.

ODSTOTEK DOSEGANJA NAČRTOVANE(GA)

T O Z D	SKUPNE PROIZVODNJE		ODPREME		FAKTURIRANE EKSTERNE REALIZACIJE		IZVOZA	
	v avgustu	kumulat.	v avgustu	kumulat.	v avgustu	kumulat.	v avgustu	kumulat.
JEKLARNA	81,2	97,1	—	—	—	—	—	—
JEKLOLIVARNA	86,9	91,9	84,5	90,2	85,6	88,1	85,1	81,6
VALJARNA	85,8	97,9	100,9	96,8	115,0	104,4	51,8	58,8
KOVAČNICA	94,1	94,5	100,1	103,7	114,5	108,2	85,9	107,3
JEKLOVLEK	116,1	101,1	108,3	103,1	114,5	98,3	27,8	14,3
STROJI IN DELI	96,1	84,2	76,9	81,5	74,9	75,3	1,1	95,4
INDUSTRIJSKI NOŽI	73,0	57,1	73,1	73,2	80,8	74,9	78,9	86,3
PNEVMATIČNI STROJI	72,0	84,8	60,0	81,2	84,2	97,4	26,7	57,4
VZMETARNA	108,4	96,8	110,7	97,2	124,2	106,3	240,4	153,2
REZALNO ORODJE	90,9	94,3	77,3	89,1	90,4	97,8	173,4	152,3
KOVINARSTVO LJUBNO	81,3	92,1	81,2	92,1	110,0	96,2	—	—
SKUPAJ DO	85,1	96,9	98,7	96,4	101,4	95,4	52,6	82,9

ODSTOTEK DOSEGANJA V PRIMERJAVI Z ENAKIM OBDOBJEM LANI

T O Z D	SKUPNE PROIZVODNJE		ODPREME		FAKTURIRANE EKSTERNE REALIZACIJE		IZVOZA	
	v avgustu	kumulat.	v avgustu	kumulat.	v avgustu	kumulat.	v avgustu	kumulat.
JEKLARNA	106,8	103,1	—	—	—	—	—	—
JEKLOLIVARNA	99,6	112,9	92,1	109,0	117,2	113,4	99,8	114,3
VALJARNA	101,8	103,3	89,4	92,3	112,5	116,0	56,7	67,8
KOVAČNICA	147,7	103,4	145,7	103,8	177,0	112,4	8082,6	488,0
JEKLOVLEK	127,9	131,6	118,0	130,3	120,5	135,0	24,1	22,7
STROJI IN DELI	114,6	90,9	103,7	89,3	133,6	106,5	0,7	62,2
INDUSTRIJSKI NOŽI	166,7	88,6	139,0	123,4	139,7	132,6	262,8	180,0
PNEVMATIČNI STROJI	189,5	107,3	333,3	112,5	292,4	130,2	—	22,6
VZMETARNA	129,0	123,2	128,7	121,3	148,6	141,9	323,3	182,7
REZALNO ORODJE	111,1	94,2	130,8	92,3	133,6	116,5	5459,1	158,1
SKUPAJ DO	107,0	103,7	98,0	97,0	129,8	117,3	58,7	88,1

Za komuniste ni počitka

Sredi septembra je bila v železarni 4. redna seja obč. konference ZKS Ravne na Koroškem. Na njej je tekla beseda predvsem o spremembah delovanja ZK po 8. kongresu ZKS in 11. kongresu ZKJ. Edo Pogorevc, sekretar OK ZKS, je o tem med drugim dejal:

»Oba kongresa sta nam komunistom naložila nalogo, da se ustrezno na novo organiziramo, tako da bomo kos novim potrebam in nalogam socialističnega samoupravljanja. Organizirati se moramo tako, da se bomo še bolj posvečali uveljavljanju novih družbenoekonomskih in drugih odnosov in s svojo avantgardno vlogo delovali povsod tam, kjer se obravnavajo problemi delavcev in se izpostavlja njihov položaj. To pomeni, da so naloge zelo kompleksne in jih ne moremo zoževati le na formalna organizacijska vprašanja.

Posebno pozornost moramo posvetiti odločanju delavcev v vseh bistvenih problemih. To pomeni, da moramo analizirati, kako v tozdih delavci sodelujejo v procesu odločanja, ali se pri tem vključujejo vsi ali samo nekateri. Še posebej pa je treba oceniti pojave odtujenosti v odločanju v večjih DO in SOZD, pa tudi v družbenih dejavnostih, upravi in SIS. Pri tem se mora videti uspešno delovanje komunistov.«

O nagrajevanju po delu je tov. Pogorevc dejal, da je ponekod povzročil precej težav nedorečeni sistem. Zato so prisotne kje tudi težnje po uravnolovki ter raznih stalnih dodatkih, ki niso rezultat dela in delitve komaj dosežene akumulacije v 1. polletju. Komunisti niso dovolj tankočutni za te probleme in se preslabo vključujejo v oblikovanje ustreznih samoupravnih aktov in sporazumov ter njihovo uresničevanje

v praksi. O delu ZK v bodoče pa je dejal:

»V vsakem tozdu in samoupravni skupnosti naj bo osn. organizacija ZK, ki mora postati temeljna celica vsega političnega delovanja skupaj z osnovnimi organizacijami drugih DPO. Biti mora vgrajena tudi v samoupravni in družbenopolitični vsakdan, postati mora jedro političnega delovanja delavcev v tozdih in KS. Da pa bodo temu komunisti res kos, se morajo v vseh osn. organizacijah nenehno tudi družbenopolitično usposabljeni.

V bodoče bodo vse osn. organizacije ZK direktno povezane s komitejem obč. konference ZKS, tako da tovarniški komiteji in sveti ZK ne bodo več delovali. Vendar s tem ne odpravljamo možnosti akcijskega povezovanja komunistov v delovnih organizacijah, kadar je to potrebno zaradi poenotenja stališč in akcij.«

Delegati so potrdili predlog, da se konferenca zmanjša od 67 na največ 50 članov, njen komitej pa od 17 na 13. S tem bosta oba postala bolj gibčna in bosta lažje razpravljala o aktualnih vprašanjih. V stališča in sklepe je bilo tudi zapisano, da morajo osn. organizacije zadolžiti svoje člane tudi za delo v drugih DPO, družbenih organizacijah, društvih, samoupravnih organih itn. Takšno angažiranje članstva je potrebno še predvsem za čim boljše priprave na 9. kongres sindikatov, ZSMS, volitve v SZDL in da kar najhitreje uresničujejo partijske dokumente, ZZD in druge sistemske zakone.

Komunisti — delegati so nato sprejeli še statutarni sklep in poslovnik obč. konference ZKS Ravne ter potrdili ustanovitev nekaterih novih osn. organizacij ZK v ravenski občini.

F. Rotar

cija pa ni nič drugega kot odraz človekovega znanja v praksi. Vsaka organizacija je bolj ali manj racionalna, pač odvisno od vseh elementov, ki so potrebni za normalen reprodukcijski proces. Na vsaki stopnji delovnega procesa opravijo člani delovnega kolektiva po kvaliteti in zahtevnosti različne operacije. V teh opravilih je neko zaporedje ali organizacija, kajti le dosledno izvajanje vseh operacij je pogoj za izvršitev poslovnih ciljev.

Produktivnost, gledana in utvarjena skozi din zaposlenega mesec ali ton zap. mesec nam pokažejo le večjo ali manjšo uspešnost pri delu. Skoki produktivnosti — navzdol ali navzgor — pa niso zmeraj le rezultat dela, ampak splet okoliščin, od nabave novih strojev do inflacije.

Organizacijske metode seveda lahko bistveno vplivajo na stopnjo produktivnosti, vendar si moramo prizadevati za to, da bi ljudem omogočili čim lažje delo ob neprekinjenem izpopolnjevanju kadrovske strukture.

Problemov na področju organizacije je tudi pri nas vse polno. Že kadrovska zasedba nam onemogoča, da bi se lahko lotili vseh problemov, ki jih vidimo in bi jih morali nujno rešiti. V prihodnje bomo poskusili k sodelovanju pritegniti še nekaj organizatorjev, ki bi nam pomagali pri izvedbi vseh zastavljenih ciljev. V načrtu je še

Ernest Arih

več. Tako je jasno, da so še neizčrpne možnosti na kateremkoli področju, prav tu pa ima svoje mesto organizator dela.

V prejšnjih številkah Fužinarja sem podal informacijo o uvajanju spremenljivega delovnega časa v OZD z namenom, da bi sodelavci razmislili o smiselnosti uvajanja novega delovnega časa v železarni. Naš togi delovni čas ni pravilno izkoriščen, kar se kaže tudi v visokem številu opravljenih nadur. Uvedba novega delovnega časa bi to število nadur zmanjšala zaradi večje izkoriščenosti normalnega delovnega časa.

Ce je od dobre organizacije dela odvisen poslovni rezultat, je naloga organizatorjev dela ta, da so pri svojem delu čim bolj učinkoviti. Pri perečih problemih pa bi morali pristopiti k reševanju teamsko. Zdi se, da so še vse premalo izkoriščena znanja, ki jih dajejo šole, to pa je vsekakor kapital, na katerega je treba računati v bodočem razvoju.«

Aleksander Ristič, TOZD priprava proizvodnje:

»Ko govorimo o produktivnosti, moramo vedeti, kaj vse nanjo vpliva — to je od slabega izkoriščanja družbenega kapitala do nezdravih odnosov med delavci. Če pa jo hočemo povečati, je zato potrebna predvsem visoka zaveza delavcev in organiziranost proizvodnih ter družbenih sil ob stalnem motiviranju delavcev, da lahko v vsakem trenutku merijo in vrednotijo svojo proizvodno učinkovitost. Kajpak produktivnosti ne merimo le s proizvodnjo, ampak tudi z realizacijo na tržišču. Delavčeva produktivnost pa je odraz akcij tozda, izkoriščanja delovnega časa, delovne in tehnološke discipline, gospodarskih nalog, delovnih pogojev, vzgoje kadrov in še česa, kajti proizvodnja je dinamičen »stroj«, ki se nenehno spreminja.

Na svojem delovnem področju se ukvarjam z oblikovanjem dela in študijem časa. Glavni namen študija dela je povečati proizvodnjo in ekonomičnost na zaposlenega ter čim boljše izkoriščanje obstoječih kapacitet. Vse preveč je prisotna praksa, da vrednost proizvodnje primerjamo s številom zaposlenih, ne pa količine

Peter Prikeržnik

velik projekt — terminiranje, ki ga želimo s pomočjo službe za AOP spraviti na računalnik. Seveda bo potrebno tudi sodelovanje služb po tozdih in DS.«

Ernest Arih, TOZD raziskave in razvoj:

»Vsako delo, ki ga želimo zadovoljivo opraviti, moramo dobro preučiti in analizirati z več vidikov, zato je organizacija dela eden pomembnih faktorjev dobre poslovanja. V železarni je, sodeč po poslovnih rezultatih, ki jih dosegamo, organizacija dela na visokem nivoju. Seveda je še precej delovnih mest, kjer bi z boljše organizacijo delovnega postopka lahko dosegli boljše rezultate. Sicer pa noben delovni postopek ni tako dovršeno organiziran, da se ne bi dalo doseči še

cijski sistem. Bolj kompliciran je, pogojen z riziki, financami in ni kot kak naš »plan« za popoldne. Da pa bi nam postalo približno jasno, kako je s tem, kaj počno organizatorji dela, ali imajo težave pri tem in kakšni so morebitni načrti, smo zbrali naslednje misli nekaterih naših inženirjev za organizacijo dela.

Peter Prikeržnik, DS za gospodarjenje:

»Hiter in vsestranski razvoj tehnike in znanosti terja tudi spremembe v organizaciji. Razširitev in poglobitev človeškega znanja je ena najpomembnejših zahtev sodobnega časa. Organiza-

MNENJA DELAVCEV:

Produktivnost raste z dobro organizacijo dela

Vsaka kuharica ve, da si bo z gospodinjskimi stroji olajšala delo in prihranila čas. Tako torej brez velikih teorij pozna neko organizacijo dela. Pa npr. novinar tudi ne more kar pasti pred delavca ali ravnatelja, ne da bi vedel, kaj bo koga vprašal, na kaj usmeril pogovor, in še dalje, ko mora učitelj vnaprej pripraviti smiselno, vzgojno in načrtno vsebino prav za vsako šolsko uro. V vseh naših opravilih je torej neki vrstni red, smiselnost, in končno, mar ni naše življenje organizirano od dne do dne, iz tedna v teden pa tako dalje vse do konca? In ker je tako, je jasno, da ima tudi naša tovarna svoj organiza-

Aleksander Ristič

Različni proizvodni sistemi terjajo različne kvalifikacijske strukture, postavljajo zahteve upravljanju in vodstvu podjetja, pa organizacijske sposobnosti in seveda učinkovitost. Moderna organizacijska teorija skuša pogosto združevati biološke, psihološke, socialne, tehnične in ekonomske elemente, pri čemer pa naj bi vsak element ohranil svoj specifičen položaj. Današnja stopnja razvoja znanosti ne dovoljuje,

da bi uporabljali le principe ene znanosti, nadrejene drugim.

Pri organizaciji dela se nenehno srečujemo z novimi stvarmi, zato je težko reči, da je kdaj slaba. Je le nepopolna, saj se kar naprej odpirajo nove poti, ki izboljšujejo delo, tehnologijo, produktivnost. Je pa res, da bi morali biti naši organizatorji tesneje povezani s proizvodnjo, kot so.

Pripravila:

Zlatka Strgar, foto: R. Rotar

KAKO SE BOMO GRELI

Jesen je tu, z njo prvi mrz in skrb za toploto. Prosili smo zato ravnatelja TOZD energija tov. **Antona Vehovarja** za aktualne podatke o ogrevanju železarne in Raven. Objavljamo jih, kakor so nam bili povedani.

Kapaciteta kotlov je preračunana tako, da naj bi pokrivala potrebe 80 odst. instaliranih porabnikov. Položaj pa je zaradi objektivnih vzrokov tak, da bo pokrivala do konca leta nekaj nad 70 odst. To z drugimi besedami pomeni, da bi v primeru hude zime (temperature nižje od -15°C) bilo toplote za ogrevanje železarne in kraja res premalo in bi si morali porabniki pomagati z dodatnimi viri ogrevanja oziroma nekoliko potrpeti. Če pa bo zima blaga, kakršne so bile zadnja leta, ne bi smelo biti problemov. Bodo pa kotli bolj obremenjeni in možne so hitrejše okvare. Sploh so popravila vsako leto obsežnejša.

Zato naj bi prihodnje leto dobili nov kotel. Ta bo predvsem omogočil večje generalne remonte sedanjih dveh kotlov, s tem pa tudi varnejše obratovanje. Zaradi opisane stanja bi TOZD energija seveda že letos želela povečati kotlarno, vendar je to vezano na pripravo ustrezne dokumentacije in finančna sredstva, kar pa vse zahteva določen čas. Dobavni rok za kotel je npr. tako dolg, da ga lahko naročimo danes, pa ga bomo dobili šele čez leto dni. Računamo pa vseeno, da bo decembra 1979 začel obratovati in tako pokrili sprotne, a tudi perspektivne potrebe.

Izgradnja toplovodnega omrežja v kraju zaostaja za planom približno

za eno leto. Delno je to zakrivil oteženi uvoz izolacijskega materiala, nekaj so kasnile izdelave projektov, preveč pa nismo hiteli tudi zaradi omenjenih kotelnih kapacitet. So pa realne možnosti, da bi bile v dveh naslednjih letih Ravne v celoti ogrevane iz železarne.

Opozoriti pa je treba tudi na to, da lahko s primernim ravnanjem sami prispevamo k pametni porabi toplote. Energetiki namreč vedo povedati, da dostikrat raje odpiramo pozimi okna, kot da bi malo priprli ventile. Toploto torej spuščamo na na prosto, namesto da bi jo pomagali štediti. V kritičnih primerih na ta način seveda nič ne prispevamo k enakomernemu ogrevanju naselja.

Priporočilo je takšno, da lahko brez skrbi pripravimo ventile po stanovanju, kadar »preveč greje«. Tesnila ne popustijo zlepa. Kadar pa le, se tesnenje izvede z dokaj enostavnim pritezanjem. Če dalj časa naši energetiki opozarjajo monterje, naj v novo zgrajenih blokkih v redu zregulirajo centralno ogrevanje. Ker v času gradenj starejših blokov takega sodelovanja še ni bilo, tam interne instalacije niso dovolj natančno naravnane, pa se zgodi, da so ena stanovanja pregreta, druga pa bolj hladna. V individualnih hišah se da štediti še na ta način, da stranke uravnajo gretje z glavnim ventilom.

Za letos velja torej geslo: s sodelovanjem in nekaj dobre volje nas ne bi smelo zebsti, prihodnje leto pa naj novi kotel stvar uredi za daljši čas.

- ek

proizvodnje s številom zaposlenih, saj ta druga prikazuje pravo produktivnost. Nepravilno podani podatki o proizvodnji nas le zavajajo, ustvarjajo ozračje samozadovoljstva in tako ne prispevajo k akcijam in ukrepom za večjo delovno storilnost.

Adalbert Potočnik, TOZD priprava proizvodnje:

»Brez dvoma si danes ne moremo zamisliti napredne gospodarske rasti brez dobre organizacije dela. Ko ugotavljamo vpliv tehnologije na organizacijo, si tega ne smemo predstavljati mehanično in deterministično. Ne gre le za enostransko tehnično in tehnološko vprašanje, ki ga lahko rešimo, če poznamo vsa tehnična sredstva in vse tehnološke postopke. Odgovor ni samo v tehniki. Proizvodnja ni le uporaba tehničnih sredstev, ki oblikujejo material. Proizvodnja je tudi uporaba logike pri delu. In tu gre za tehnično, organizacijsko ter ekonomsko logiko. Kolikor bolj jasno, dosledno in racionalno uporabljamo logiko, toliko več pridobimo s proizvodnjo. Sistem proizvodnje ni le tehnološki, ampak tudi organizacijski problem.

Adalbert Potočnik

Uveljavljanje delavske kontrole

Od sprejema sedanje ustave, ko je bila dokončno zastavljena in opredeljena funkcija samoupravne delavske kontrole, je preteklo že precej časa. O uveljavljanju delavske kontrole je bilo med tem že veliko rečeno in zapisano. Prve čase so tako teoretični kot praktični na veliko pojasnjevali, kaj naj bi to bilo: da samoupravna delavska kontrola ni organ, temveč samoupravna pravica, enakovreden in sestavni del samoupravnega odločanja.

Iz poročila o delu slovenskih sindikatov v obdobju med obema kongresoma smo med drugim lahko razbrali, da kažejo vse

ocene, da samoupravne delavske kontrole še niso povsod doumeli kot integralnega dela samoupravnega organiziranja v OZD in drugih skupnostih. Ta ugotovitev izhaja iz tega, da v temeljnih organizacijah pogosto enačijo delo samoupravne delavske kontrole z delom organa delavske kontrole, da sistematično kontroliranje uresničevanja samoupravnih sklepov ne pomeni normalnega, vsakodnevnega angažiranja delavcev — neposredno ali po njihovih zborih — da organi samoupravljanja ne povezujejo svojega dela s kontrolo, da bi tako preverili,

kaj se dogaja z njihovimi stališči in sklepi.

To naj bi bilo med drugim tudi vzrok, da organ samoupravne delavske kontrole včasih nastopa kot organ, ki samo podvaja delo drugih organov samoupravljanja, da so med člani teh organov pogosto težnje po zagotavljanju avtoritete zunaj OZD pri družbenih pravobranilcih samoupravljanja, sodiščih združenega dela, organih oblasti ipd. Ob tem je seveda še pomembna ugotovitev, da sindikati in druge družbenopolitične organizacije doslej niso posvetile dovolj skrbi problemom vsebinskega uveljavljanja samoupravne delavske kontrole.

Te in še nekatere druge ugotovitve sindikata slejkoprej v večji meri veljajo tudi za našo delovno organizacijo, ki se sicer ponaša z relativno razvito stopnjo samoupravnih odnosov. Tako so določila v statutih in drugih temeljnih samoupravnih aktih, ki govorijo o delavski kontroli, na splošno dokaj skromna; iz ideje o pravilniku o uresničevanju samoupravne delavske kontrole, ki bi zaobjel vse vidike samoupravne delavske kontrole, je v končni fazi nastal poslovnik za delo organov delavske kontrole.

Ustava jasno govori, da izvršujemo delavci v združenem delu samoupravno delavsko kontrolo na tri načine: neposredno, prek organov upravljanja in po posebnem organu samoupravne delavske kontrole, ki ga delavci neposredno izvolijo in je od drugih organov neodvisen.

Politično je nesporeljivo in pravzaprav nerazumljivo, kako da se ta sestavni del samoupravljanja v bistvu zapostavlja, da mu niti družbenopolitične organizacije niti samoupravni organi še vedno ne posvečajo dovolj pozornosti. V tej situaciji ni slučajno, da s pojmom »delavska kontrola« enostavno razumemo organe, komisije ali odbore; celo odgovorni politični delavci in pravobranilec samoupravljanja uporabljajo ta naziv; da delamo analize funkcioniranja delavske kontrole, pri tem pa nam na kraj pameti ne pade, da bi analizirali celovito uresničevanje kontrolne funkcije samoupravljanja; in da tako že leta ugotavljamo, da »delavska kontrola« še ni prav zaživel in podobne fraze.

Pred časom je SDK priredila več seminarjev za predsednike komisij in odborov delavske kontrole iz temeljnih organizacij. Nesporno je prav, da se člani teh organov seznanijo z metodami dela SDK, z metodologijo ugotavljanja dohodka, z določenimi predpisi s področja finančnega in drugega poslovanja ipd. Kljub temu pa smo se začudili, ko smo v poročilu s seminarja v Informativnem fužinarju pred časom prebrali, da je bila na zadnjem od teh seminarjev izražena želja ali pripomba, kar pa ni bistveno, da naj bi pravilnik za delo delavske kontrole izdelala SDK.

Služba družbenega knjigovodstva nima z uresničevanjem samoupravne delavske kontrole nobene direktne zveze ali posebne vloge. Njena naloga je predvsem, da delavcem v združenem delu pri uresničevanju kontrolne funkcije na zahtevo ali po službeni dolžnosti dostavlja določene podatke in poročila ter ugotovitve in mogoče še kaj, to pa je tudi vse. Identificirati ali po pomemb-

nosti vzporejati SDK s samoupravno delavsko kontrolo je absurd.

Organ delavske kontrole je pri izvajanju svoje funkcije lahko v določeni situaciji ravno toliko v pomoč SDK kot obratno. V isti meri kot SDK pa je zaželeno sodelovanje s kvalitetno vhodno ali končno ali drugimi strokovnimi kontrolami; še najbolj priporočljivo pa so izsledki posebnih strokovnih komisij.

Rekli smo že, da se delavska kontrola uresničuje na več načinov. Resnici na ljubo je treba priznati, da imajo v tozidih naše delovne organizacije vse oblike samoupravne delavske kontrole določeno veljavo. Običajno je, da samoupravni organi kontrolirajo, čeprav bolj formalno, reševanje svojih odločitev, čeprav se pri tem premalo zavedajo, da v bistvu izvajajo najpomembnejšo obliko uresničevanja samoupravne delavske kontrole in da bi jo morali še celoviteje izvajati: da ni dovolj ugotoviti, da je sklep izvršen, temveč tudi ugotovljati, ali je izvršen celovito, dosledno in pravočasno ali je bila odločitev z vseh vidikov smotrna ipd. Tako se ne bi dogodilo, da neki organ ugotavlja, da se odločitev, ki jo je sam sprejel, najbrž ni ustrezno realizirala in ob tem sklene, da bo zadevo »predal« delavski kontroli.

Organ samoupravne delavske kontrole je seveda prav tako pomembna institucija. Pogoji za učinkovito delo pa je, da ve za svoje torišče dela, kar pa bo možno le takrat, ko bo imel pred očmi tudi vse ostale možne načine uresničevanja samoupravne

delavske kontrole in vlogo ostalih akterjev. Njegovo področje in usmeritev bo tako bolj ozko in bolj ločeno zastavljeno, kar mu omogoča večjo učinkovitost, pogojuje pa dejstvo, da kot samoupravni kontrolni organ nima pravice odločanja. Dosedanje izkušnje so sicer na žalost še zelo skromne zaradi že omenjene pojmovne zmede, vendar kaže na to, naj si komisije delavske kontrole ne zadajejo preobsežnih delovnih programov, temveč po načelu postopnosti in doslednosti obravnavajo predmet za predmetom in ne odnehajo, dokler ugotovitve niso dokončne in dokler na podlagi njihovih ugotovitev in predlogov organi upravljanja ne ukrepajo.

Rezultati delovanja komisij v tozidih in delovnih skupnostih v pretekli mandatni dobi so več kot skromni; so dve ali tri izjeme, kar pa pri 24 komisijah samo potrjuje pravilo. Dejstvo, da so nekatere komisije sestale v dveh letih komaj dva do trikrat, nam že samo po sebi nekaj pove.

Ob izvolitvi novih organov bi morali njihove člane z njihovimi pravicami in nalogami primerno seznaniti. Obenem pa jim je treba celovito in dosledno pojasniti sam pojem samoupravne delavske kontrole, da bi se lahko čimprej ujeli in da bi bili rezultati njihovega dela v naslednji mandatni dobi boljši. Bolj kot to pa je pomembno, da vsi skupaj, zlasti pa družbenopolitične organizacije, najdejo več posluha za uveljavljanje samoupravne delavske kontrole v vsej njeni celovitosti.

deja

Odgovornost člana ZK

S tem ko postanemo člani zveze komunistov, sprejememo nase posebne odgovornosti, saj statuta ZKJ in ZKS v bistvu pomenita širok splet pravic in dolžnosti, ravnanje članov, organov in forumov in s tem seveda tudi dolžnosti. Prav zadnje spremembe v statutih so take, da še posebej izpostavljajo odgovornost člana zveze komunistov in OOKK. Prav v večjih sredinah bo odgovornost morala priti do izraza, ker smo pač bili navajeni na drugo obliko delovanja. Pomeni, da mora priti do izraza samoiniciativa, probleme moramo sami videti in jih reševati, ne čakati, da nas bo kdo spomnil, da opravimo svoje dolžnosti oziroma zadolžitve.

V našem koroškem kotu smo komunisti železarne z novim statutom dobili zadolžitve za drugačen način delovanja, s tem pa tudi večjo odgovornost. Ne bi mogli reči, da se komunisti v temeljnih organizacijah in delovnih skupnostih do sedaj nismo odgovorno obnašali, toda sedaj bo morala priti bolj do izraza drugačna in večja odgovornost. Ker dobivata tudi občinska konferenca in njen komite posebno vsebino in način dela, mora toliko bolj priti do izraza odgovornost člana zveze komunistov, ker bomo mi sami prenašali zadolžitve navzdol. Na terenu moramo biti prvi, ki bomo uresničevali sklepe in stališča višjih organov. S tem smo bolj izpostavljeni in prevzamemo

nase večjo odgovornost. Tudi obratno, član občinske konference je tista neposredna vez med komunisti v proizvodnji in vodenjem politike v občini. Zato se člani konference moramo zavedati svoje funkcije, saj z njo prevzemamo veliko odgovornost.

Nekaj več o sami odgovornosti. Sistem odgovornosti ni posebej opredeljen, ne v statutu ZKJ in ne v statutu ZKS, ampak se prebere med vrsticami. Pojem odgovornosti je zelo blizu pojmu dolžnosti, vendar je razlika, če smo za kaj zadolženi ali če moramo kaj narediti. Omejil bi se na ožjo odgovornost, te pa poznamo več vrst: delovno, strokovno, odgovornost pri razpustu OOKK, torej individualno in kolektivno odgovornost. Pri tem bi opozoril, da kolektivna odgovornost ne izključuje posamične. Poznamo še odgovornost za pasivnost. Član odgovarja, četudi se ne strinja s sprejetimi sklepi, odgovornost za toleriranje napak drugih, odgovornost zaradi neupravičene odklonitve kandidature. Iz tega se vidi, da je lahko član ZK večkrat odgovoren in so odgovornosti med seboj zapopadene. Ravno zaradi tega momenta moramo biti zelo pazljivi in realni, da najdemo pravo odgovornost pri razreševanju le-te. Jasno je, da član ZK za svoje družbeno delovanje v celoti odgovarja v ZK. Ta bežni pregled odgovornosti nam pove, da smo v zvezi komunistov drug

za drugega odgovorni in da se nenehno moramo sproti opozarjanju na napake, nepravilnosti, z jasnimi cilji, da mora delo nasploh postati boljše. Kakršno delo opravljamo, temu primerno raste odgovornost, kar pomeni, da od pomembnosti delovnega mesta raste odgovornost, ali pomembnejšo funkcijo imamo v zvezi komunistov, tem večjo odgovornost prevzamemo nase.

Prevelika blagost pri iskanju odgovornosti je nekaj, kar nam povzroča določene težave. Ljudje to radi izrabljamo. Končno se moramo zavedati vsi člani zveze komunistov, da moramo paziti na lik in ugled naše partije, to pa ni dobesečno zapisano v našem statutu.

Na koncu nekaj besed o tovariških razsodiščih. V takšni obliki jih imamo samo v slovenskem prostoru. Z načinom dela opravičujejo svoj obstoj, ker so pomemben člen razreševanja pro-

blemov v zvezi komunistov. Statut določa delovanje tovariškega razsodišča. Deluje vedno takrat, kadar se sproži vprašanje politične in moralne odgovornosti člana ZK za določeno ravnanje. Tovariško razsodišče osvetli okoliščine in ugotavlja dejansko stanje, sooči in zahteva potrebna mnenja o vprašanih, za katera gre in na podlagi tega presodi, ali obstaja in kakšna je moralna in politična odgovornost člana, za katerega gre. Na podlagi tega presodi, ali obstaja in kakšna je politična odgovornost člana ZK. Tovariško razsodišče ukrepov ne sprejema, ampak jih predlaga organizaciji ZK. Temeljna funkcija tovariškega razsodišča je torej zbiranje dokazov in njihovo ocenjevanje, torej ugotavljanje obstoja odgovornosti in ocena odgovornosti.

Verjetno je prav, da smo malo osvežili spomin, da komunisti za svoja dejanja odgovarjamo, in to ZK. Konrad Bezjak

PREDSTAVLJAMO NAŠEGA KONSTRUKTERJA:

Drug brez drugega ne moremo

Konstrukter Vinko Čibron, vodja splošne grupe v konstrukcijskem biroju, je eden najstarejših konstrukterjev ne toliko po letih, kot po konstrukterskem stažu. V železarni je pričel delati kot konstrukter za investicije leta 1952. Od takrat do danes ni zapustil risalne deske. Poglejmo, kaj o svoji prehojeni in ustvarjalni poti pravi sam.

»Že kot mlad človek sem v meščanski šoli imel veliko nagnjenje do konstrukterskega dela. Hotenju zares postati konstrukter se nisem odrekel niti potem,

nično šolo, ki mi je tudi odprla vrata za opravljanje konstrukterskega poklica.«

»Po stalezu ste eden najstarejših konstrukterjev v železarni. Ali bi nam kaj več povedali o svojem delu?«

»V železarno sem prišel ravno takrat, ko je bila prva največja investicijska doba. Spominjam se, da smo gradili jeklarno, kladivarno in še nekatere druge obrate. Prav zato je bilo naše konstrukcijsko delo izključno usmerjeno k investicijam oziroma notranji opremlitvi novih obratov. V tistih letih konstrukterji nismo imeli takšnih idealnih delovnih pogojev, kot jih imamo danes. Ni bilo primernih prostorov, risalnih desk in drugih pripomočkov. Kljub temu smo se zelo trudili in ustvarjali, kolikor se je le dalo. Največ težav smo imeli, ker ni bilo strokovne literature, iz katere bi se lahko napajali, bilo pa je tudi malo delovnih izkušenj. Prav dobro se še spominjam, da je bila v isti hiši, kjer smo delali konstrukterji, tudi strokovna knjižnica železarne, ki pa je imela za naše potrebe samo za tri police strokovnih knjig. Tudi ta podatek zgovorno priča, da smo bili takrat v železarni res šele na samem začetku vzpenjanja.

Vsa ta leta v železarni sem največ delal pri investicijah — notranji opremlitvi novih obratov. Kasneje pa sem sodeloval s tovarišem Geršakom pri izdelavi prvih stiskalnic. Nekaj let nazaj se je obseg mojih del nekoliko skrčil. Danes se je ponovno razširil, saj so nekoliko večja investicijska vlaganja, kot so bila pred časom.«

»Kakšne naloge opravljate kot vodja splošne grupe?«

Vinko Čibron

ko sem uspešno končal šolo za ključavničarja. Zadnji dve leti druge svetovne vojne sem bil mobiliziran v nemško vojsko, od leta 1948 do 1952 pa sem opravljal delo ključavničarja na elektrarni Dravograd. V Ljubljani sem 1951. leta končal strojno teh-

»Trenutno se ukvarjam z iskanjem rešitve za razvod energetske vode ob jeklarni I. Znano je, da se bo jeklarna v bližnji bodočnosti podaljšala za okrog 16 metrov. V tem podaljšku bo postavljena nova vakuumna naprava. S tem v zvezi so potrebni razni energetske vodi, seveda s takšno rešitvijo, da stari del obrata deluje nemoteno, jutri pa se že vklopi v obratovanje novi. Nekaj časa nazaj sem se ukvarjal po želji priprave proizvodnje s konstrukcijo rotacijske elektroogrevne peči, s katero naj bi omogočili boljše vlečenje ogrevne jeklene žice v jeklovleku.

Sestava je nared in sodelavci bodo vsak čas pristopili k dodatni obdelavi. V tem času naša skupina izdeluje načrte za pripravo in razvod emulzije v novi orodjarni. Prej pa smo delali na rekonstrukciji TOZD vzmetarna, kjer smo pred letom dni rešili grobi odvod oljnih hlapov iz proizvodne dvorane in s tem izboljšali delovne pogoje. Zavedati pa se moramo tako mi konstrukterji kot tisti v neposredni proizvodnji, da drug brez drugega ne moremo. Delovne izkušnje so nam vselej v veliko korist.«

»Kaj načrtujete za v bodoče?«

»Naše naloge v bodoče so že na vidiku. Predvsem se bomo ukvarjali z notranjo opremo in ureditvijo novih obratov, ki se bodo še gradili v železarni. Za podaljškom

jeklarni I pride na vrsto nova kladivarna, kjer se predvideva postavitev nove kovaške linije.«

»Tudi pri vašem poklicu verjetno ne gre brez težav. Kje se pojavljajo najčeseje?«

»Težave pri delu so. Najvažnejše pri delu konstrukterjev je, da dobijo nalogo kar se da najbolj razumljivo, saj le takrat je pričakovati, da bo opravljena zadovoljivo. Vsak obrat, ki si želi nekaj novega, mora prej povedati, kaj si želi in kako. Le s takim sodelovanjem si oboji prihranimo dragocen čas. Drugi problemi pa nas tarejo zaradi nagrajevanja po opravljenem delu. Poglejte, pred leti smo konstrukterji dobivali 5 odstotkov dodatka za delo za risalno desko. Danes tega dodatka ni več. Menim, da tu nekaj ni v redu. Dovolj je, da v roke vzameš časopis, pa boš lahko zasledil, da se danes iščejo razni profili sodelavcev, med katerimi so tudi konstrukterji. Kot je znano, teh v železarni ni dovolj. Kje je vzrok temu? Mislim, da ga je nekaj tudi zaradi osebnih dohodkov in zaradi odgovornega dela.

Osebnostno menim, da se danes vse preveč gleda skozi OD, vse premalo pa na opravljeno delo. Včasih smo znali biti bolj skromni. Prav pa je, da človek dobi za opravljeno delo tudi primerno plačilo.«

F. Rotar

inšpekcijski pregledi, tako da je danes za prihod plina v železarno vse nared.«

»Kakšna pridobitev bo zemeljski plin za železarno?«

»Železarna v svojem proizvodnem procesu uporablja 15 vrst energetskih medijev, od katerih 9 vrst nabavljamo na tržišču, ostale pa proizvajamo doma. Največ se še zmeraj uporablja za ogrevanje mazut, na drugem mestu je plin butan-propan in na tretjem elektrika. V skladu v razvojem železarne in preusmeritvijo proizvodne dejavnosti za uvedbo novih tehnoloških postopkov je bil načrtovan tehnološki program toplotne in termične obdelave za plemenitenje kvalitetnih vrst jekla. Prav tako je uporaba takšnih energetskih medijev pogoj za minimalno vsebnost žvepla ter ugodnejše ekološke razmere.

Uvedba zemeljskega plina je za železarno pridobitev z več vidikov: predvsem zanesljivejša in dolgoročna preskrba, boljše planiranje razmer v plinskem sistemu porabnikov v železarni glede na sočasno uporabo plina butan-propan zraka in zemeljskega plina, ki bosta med seboj povezana. Manjša bo odvisnost preskrbe s plinom od zunaj, boljše bo programiranje v notranjem plinskem sistemu in ne nazadnje izboljšanje ekoloških razmer v železarni in širši okolici; od začetka manj, pozneje več, in sicer po predelavi sedanjih peči, ki se kurijo z mazutom, kakor tudi parni in vročevodni kotli.«

»Kje se bo zemeljski plin največ uporabljaj?«

»Zemeljski plin bo primarno gorivo in bo nadomestil sedanji butan-propan zrak. V začetni fazi, čeprav ne v celoti, ker bo plin butan-propan še naprej ostal gorivo, vendar le v manjših količinah, ker bo kril nihanje

časovne porabe, medtem ko bo zemeljski plin imel časovno nastavljen odvzem. Kasneje bo zemeljski plin uporabljen še v nekaterih sedanjih ogrevnih pečeh, ki jih bo treba prej predelati. Nekaj teh je tudi v kotlarni. Skratka, mazuta in butana-propana v železarni ne bomo ukinili. Ti dve gorivi bomo s časom zmanjšali v dnevni porabi, glavno vlogo pa bo prevzel zemeljski plin.«

»Ali je zemeljski plin cenejši gorivo?«

»Cena zemeljskega plina je le začasna, in je nekaj din cenejši od butan-propana. Pri ceni zemeljskega plina vpliva na enote več faktorjev. V ta namen je bil izdelan poseben tarifni pravilnik, ki strogo določuje kriterije za čim enakomernejši odvzem, istočasno pa tudi sankcionira prekomerni odvzem. Na drugi strani pa tudi zmanjšuje ceno, odvisno od potrošnika glede na njegov odnos v smislu izboljšanja porabe plina v celotnem plinskem sistemu.«

»Kakšno nevarnost predstavlja ta plin. Ali ga bomo ob morebitni okvari plinovoda zaznali v ozračju?«

»Zemeljski plin praktično ni nevaren. Res je, da je manj nevaren od butan-propana zaradi teže, saj je lažji od zraka in se takoj dvigne v ozračje, medtem ko je butan-propan težji in se zadržuje v nižjih plasteh. Ali ga bomo zaznali? Mislim da! Ob tej priliki bi rekel o varnosti le to, da bodo morali za varnost poskrbeti tisti naši sodelavci, ki bodo z njim delali.«

Ob koncu naj še zapišemo, da je Petrol Ljubljana, TOZD zemeljski plin, pred nedavnim obvestil našo delovno organizacijo, kot že velikokrat prej, da bo končno zemeljski plin na Ravnah 17. oktobra. Upamo, da bo res!

F. Rotar

Priključitev na novi plinovod

Ze nekaj časa je preteklo od takrat, ko smo prek dnevnih časopisov in televizije zvedeli, da je severni del naše republike že dobil zemeljski plin iz Sovjetske zveze. Plinovod pri nas je položen in 1. 7. 1978 je potekel prvi rok, ko bi po njem moral prispeti v železarno plin. Potem je šlo mimo nekaj rokov, plina pa še zmeraj ni. Da bi kaj več zvedeli o tem, smo prosili za obrazložitev dipl. inž. Ferda Medla, strokovnega svetovaleca v razvoju. Takole je povedal:

»Zanašali smo se, da bodo navedeni roki držali in sklenili pogodbo z INO za dobavo plina butan — propan v višini sedanje

porabe. Potem so se roki dobave zemeljskega plina prestavljali in nismo uspeli skleniti povečanja dobave plina za september in oktober. To je močno vplivalo na porabo in delne ustavitve žarilnih peči. Zaradi načrtovane uvedbe zemeljskega plina je bilo treba v železarni zgraditi novo mešalno postajo, ki je združena s sedanjo za plin butan — propan predvsem zato, ker pogujejo medsebojno odvisnost delovanja plinskega sistema obeh medijev. Zgradili smo nov dovodni plinovod za zemeljski plin od merilne reducirne postaje do mešalne in od tu v obstoječe plinsko omrežje. Izvršeni so že tudi tehnični

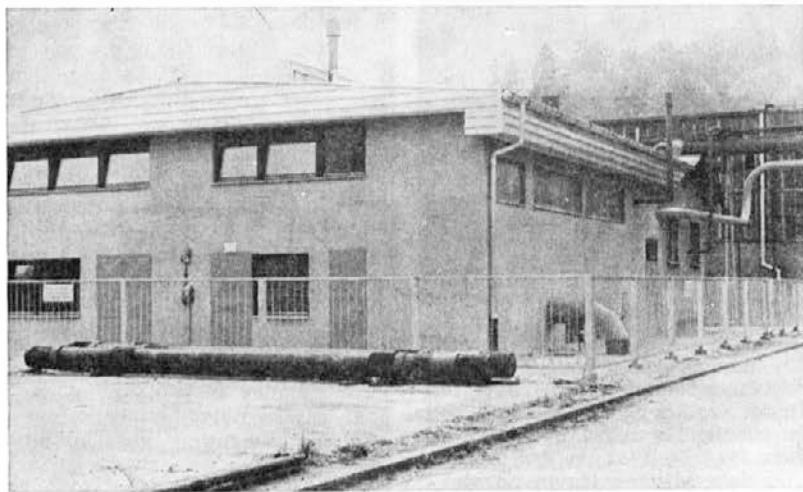
Pred volitvami novih samoupravnih organov

Za nami je prva mandatna doba samoupravnih organov temeljnih organizacij in delovnih skupnosti, ustanovljenih po reorganizaciji pred dvema letoma. Smo neposredno pred volitvami. Izvedeni je večina predvolilnih postopkov in upamo, da je sindikat to pomembno nalogo zadovoljivo opravil.

Razvežani delegatski sistem znotraj TOZD in delovne organizacije kot sestavljene organizacije še vedno išče svoja pota uveljavitve, kar je po svoje tudi normalno, saj gre za temeljne vsebinske spremembe, za katere je le potrebno več časa. Praksa daljšega razdobja šele pokaže prednost in slabo stran neke novitete. Tako je potrebno tudi delegatska razmerja formalno kot vsebinsko spreminjati in dopoljevati ter prilagajati potrebam družbenega trenutka. Mogoče je ena od glavnih pomanjkljivosti delegatskega sistema »naznotraj«, da ni povezan z delegatskim sistemom »navzven«, to je z delegatskimi vsemi v sferi svobodne menjave dela, v samoupravnih interesnih ter tudi družbenopolitičnih skupnostih, kjer pa gre za kompleksnejše področje, ki ga bo malo težje zadovoljivo urediti, medtem ko delegatski sistem znotraj TOZD in delovne organizacije že kaže določene rezultate v primerjavi s prejšnjim stanjem.

Po preteku prvega mandatnega obdobja je torej prav, da pogledamo,

kakšno je bilo delo samoupravnih organov, delegatskih in tudi ostalih, ki niso tipično delegatska telesa v TOZD kot v delovni organizaciji. Ob tem pa seveda še nekatera vzporedna vprašanja, ki zadevajo delovanje samouprave. Verjetno bi morali vsi delavci na zborih ali delovnih skupinah spregovoriti o tem, kako čutijo učinkovitost delovanja samoupravnih organov, vzpostavljane delegatskih vezi, vzajemni pretok informacij in mogoče še kaj. Posebne dodatne analize pa bi moral izdelati še sindikat. Prva ugotovitve, mogoče ne najbolj pomembna, vendar dokažna, je, da so se v tem obdobju samoupravni organi TOZD in skupni organi dokaj pogosto sestajali, kar sicer še ni merilo, vendar le nekaj pove. Poprечно število sej delavskih svetov v TOZD in delovnih skupnosti je okrog 18, komisije za kadre in splošne zadeve okrog 20, komisije za gospodarjenje pa so se sestajale bolj pogosto. Tako imamo 9 komisij, ki so se sestale samo do petkrat, le malo pa je tistih, ki so se sestale nad desetkrat. Komisije samoupravne delavske kontrole v TOZD so približno na istem: kar 15 je takih, ki so se sestale v dveh letih komaj do petkrat, večina se približuje številki 10, samo ena komisija se je sestala dvanajstkrat. Ti podatki povedo, da komisije za gospodarjenje pri delavskih svetih na splošno niso dale tega, kar bi glede na pristojnosti in aktual-

Postaja za zemeljski plin

ne problematike lahko. Zato bo o funkciji tega organa potrebno podrobno razmisliti in njihovo delo v bodoče poživiti. Komisije samoupravne delavske kontrole, kot že rečeno, so se zelo poredko sestajale. Vzroki so različni. V glavnem gre za specifičen kontrolni organ, ki pa se, ne samo pri nas, nikakor ne more postaviti na noge. Bistvo problema je v napačnem pojmovanju celovite funkcije samoupravne delavske kontrole, tako da mnogi člani komisij še danes ne vedo prav, kaj naj bi počeli, še manj pa, kako naj bi svoje funkcije izvajali. Nekatere ugotovitve kažejo tudi na to, da bi v te organe le morali voliti zelo iniciativne in kreativne ljudi, ki bi se znali v samoupravne tokove in aktualna vprašanja intenzivno vključevati brez pobude od strani. O tem bi pri kadrovanju moral razmisliti sindikat.

Intenziteta sestajanja delavskih svetov TOZD kaže na precejšnjo dejavnost, kljub temu pa je za delovno organizacijo kot celoto, torej za vse TOZD, precej težko ugotoviti, kateri delavski sveti delujejo bolj delegatsko in kateri manj, kje delegati prenašajo stališča delavcev in povratne informacije ter druga vprašanja. Po nekkih ugotovitvah delegati v delavskih svetih TOZD prenašajo stališča svoje sredine le občasno, kot kaže bolj, kadar gre za predhodno širše organizirane akcije, medtem ko je samoiniciativnost, to je, da bi se delegat sam konzuliral s svojo ožjo sredino, še zelo redka. Mogoče je eden od vzrokov pojmovanja »prenašanja« stališč. Predvsem bi moral vsak delegat živeti ustvarjalno samoupravno življenje v svoji TOZD oziroma ožji sredini in biti na tekočem z vsemi aktualnimi dogodki in vsjo problematiko, tako da bi za določena, tudi pomembnejša vprašanja, kot aktivni samoupravljavec svoje sredine že poznal in ne bi neaktivno čakal, kdaj mu bo neko stališče posredovano. Po drugi strani pa občasno zahajamo v neko nesprejemljivo situacijo, ko bi želeli praktično za vsa vprašanja, ki jih delegati obravnavajo in o njih odločajo, imeti stališče zbora ali delovne skupine. Navsezadnje moramo aktivnemu delegatu tudi nekaj poveriti in nekaj zaupati. Princip, ki je absolutno demokratski, naj bi bil ta, da nekoga izberemo in mu damo vse zaupanje, da sprejme nekatere odločitve v našem imenu, ob tem pa ga seveda pokličemo na odgovornost. Skozi ta princip se kaže eden od pomembnih elementov uresničevanja funkcije celovite delavske kontrole.

Pri delu delegatov v TOZD seveda nastopajo tudi mnoge objektivne in subjektivne ovire. Zaradi izredne živahnosti samoupravnih dogajanj je včasih precej težko dostaviti gradivo v rokah, kot jih predpisuje poslovnik za delo samoupravnih organov, zlasti pa je to precej težko v drugih delovnih skupinah samoupravnih organov, ki delajo v ciklusu štirih let. Roki dostave gradiva pa so seveda mišljeni zaradi tega, da bi delegat v nekem optimalnem času gradivo le preštudiral, ga ocenil, in če je potrebno na neki način priti do stališč, do njih tudi prišel.

Kot že rečeno, so se tudi skupni organi na nivoju delovne organizacije precej pogosto sestajali. Delavski svet železarne je imel v tem obdobju 12 sej, od tega nekaj zelo burnih. Odbor za gospodarjenje se je sestel 13-krat, odbor za kadre in sološne zadeve 15-krat, odbor za družbeni standard in stanovanjske zadeve 15-krat, odbor samoupravne delavske kontrole pa osemkrat. Pri komentiranju dela tega zadnjega velja približno isto kot za delo komisij samoupravne delavske kontrole v TOZD.

Čeprav težimo za tem, da bi delavci v temeljnih organizacijah in delovnih skupnostih odločali o čim več zadevah, je vendarle še veliko število vprašanj, ki jih parcialno ni mogoče obravnavati in reševati in bo tako vloga skupnih organov delovne organizacije še naprej zelo pomembna. Ob tem bi bilo potrebno reči tudi, da so pomembna tudi dogajanja na nivoju SOZD, kljub temu pa so od večine delavcev v TOZD še precej odtujena.

Analiza dela skupnih organov, zlasti odborov pri delavskem svetu, kaže med drugim na to, da bi bilo zelo primerno, ko bi imel v teh odborih vsak TOZD in delovna skupnost vsaj po enega delegata. Ob tem, ko bomo spreminjali in dopolnjevali samoupravne splošne akte, pa bi bilo potrebno tudi dopolniti in spremeniti določila o pristojnosti teh organov. Ena pomembnih ugotovitev s tem v zvezi, ki ni nova, je tudi ta, da bi v bodoče le morali imeti na nivoju delovne organizacije neki organ, ki bi se posebej ukvarjal s problematiko osebnih dohodkov. Kažejo pa se tudi potrebe o formiranju nekaterih drugih teles, tako neke komisije za kulturno dejavnost, za športno-rekreativno dejavnost ipd.

Delavski svet železarne je delegatsko sestavljen, vendar po nekkih ugotovitvah ključ sestave ni najboljši. Morebiti bi bilo najbolj pošteno, da bi bile vse TOZD in delovne skupnosti zastopane z enakim številom delegatov, kar pa bo še predmet razprave. Nekateri delegati delavskega sveta železarne sorazmerno zadovoljivo opravljajo svoje delegatske funkcije v tem smislu, da so vključeni v samoupravna dogajanja v svoji TOZD, prenašajo problematiko TOZD, kadar zadeva odnose med več TOZD ali opredeljuje TOZD do nekega pomembnega vprašanja, na seji in o dogajanjih na seji delavskega sveta povratno poročajo. Kljub temu da se večina delegatov delavskega sveta železarne udeležuje sej delavskih svetov v TOZD, pa to še ni resnično povsod prisotno ali pa je udeležba neredna. Večina ugotovitev kaže na to, da je najbolj primerno združiti članstvo v delavskem svetu TOZD s članstvom v skupnem delavskem svetu.

Ko govorimo o funkciji samoupravnih organov, se nujno srečamo s problemom informiranja v celoti. Se to jesen nameravamo v železarni sprejeti pravilnik o informiranju, kjer bi bilo informiranje celovito obdelano, sicer pa si prizadevamo in si bomo morali še naprej za izpopolnjevanje obstoječih oblik informiranja in za uvajanje novih. Najbrž pa bo aktivna lastna prizadevanost delegatov še vedno najboljša oblika. Ob tem, ko ugotavljamo, da je delo samoupravnih organov takšno ali drugačno, ne moremo mimo tega, da se ne dotaknemo

tudi vprašanja opravljanja strokovnih in administrativno-tehničnih del za samoupravne organe in delegacije. Nekaj je bilo s formiranjem centra za razvoj samoupravljanja in informiranja storjeno, vendar potrebuje tudi center določen čas za konsolidacijo, precej vprašanj pa je tudi s pojmovanjem vloge centra. Nastopajo tudi nerешena vprašanja sodelovanja med posameznimi službami.

V TOZD so bila formirana tajništva, ki po večini opravljajo administrativno tehnična dela za samoupravne organe. Resnici na ljubo pa je treba priznati, da tajništva, morebiti tudi iz objektivnih razlogov, ne opravljajo in niti ne morejo opravljati svojih delovnih nalog tako, kot smo si jih zamislili. Dejstvo je, da v nekaterih tajništvih za samoupravo ne delajo, kar je deloma tudi subjektivno pogojeno in morebiti ne povsod upravičeno. Drugo dejstvo pa je, da se v mnogih temeljnih organizacijah pojavljajo bolj ali manj primerni delavci, ki imajo posebno ali dodatno zadržitev ter večji del svojega delovnega časa porabijo za delno strokovno-svetovalna, delno pa za administrativno-tehnična dela za samoupravne organe. To vprašanje je bilo že večkrat načeto, vendar bolj pavalšno z različnimi, često neprimernimi reakcijami. Vsekakor tu ne gre samo za neke kaprice, temveč za objektivno potrebo o neki rešitvi, ki pa mora biti preštudirana in smotrna; vsekakor pa bi se morali o tem čimprej dokončno pogovoriti.

- de ja

NAŠ INTERVJU:

Večja skrb informiranju občanov

Pred odhodom sekretarja OK SZDL Ravne Filipa Jelena na drugo delovno mesto smo ga še prosili za bolj izčrpno izjavo o delu socialistične zveze v preteklih petih letih. Ker jesen tudi SZDL prinaša številne aktualne naloge, je spregovoril še o njih. O informiranju delovnih ljudi in občanov naše občine smo v našem časopisu že pisali. Prav o tem pa je spregovoril tudi naš sogovornik, saj kdo drug kot SZDL naj bi poskrbel za informiranje svojih članov — občanov.

Filip Jelen

»Pred dobrimi petimi leti sem prevzel mesto sekretarja OK SZDL Ravne še v starem sistemu organiziranosti, čeprav smo že

takrat govorili o dokumentu SZDL danes, ki je v svojem bistvu opredeljeval novo vlogo SZDL. S »staro organiziranostjo« sem mislil predvsem delo socialistične zveze, ki je takrat temeljilo na teritorialnem principu. Šele leto dni pozneje smo organizirali SZDL po dveh ključnih načelih. S tem smo skušali zagotoviti SZDL frontno vlogo, kakršno je imela OF kot predhodnica SZDL že v času NOB in revolucije in tudi kasneje pri izgradnji nove Jugoslavije.

Nova organiziranost SZDL v občini in krajevnih skupnostih je zahtevala bistveno drugačen pristop k družbenopolitičnemu delu in temeljito planiranje dela ter organiziranje koordiniranih akcij med družbenopolitičnimi organizacijami, organi samoupravljanja in drugimi subjekti, ki se združujejo v SZDL. Tako organizirano SZDL smo v tem obdobju praktično tudi preizkusili in uveljavili pri širokih družbenopolitičnih akcijah, kot so bile razprave in sprejem ustave, prve skupščinske volitve, referendum za krajevni samoprispevek in podobno.

V tem času smo veliko političnega in organizacijskega dela posvetili usposobitvi odnosov SZDL — delegatski sistem. Pri tem mislim na specifično med SZDL in družbenopolitičnim zborom in SZDL do dela SIS, ki so del skupščinskega sistema. Čeprav so uspehi, ki smo jih s tako reorganizacijo dosegli, zadovoljljivi, pa je ostalo odprtih veliko neresenih zadev, ki bodo v drugi mandatni dobi SZDL v ospredju kot primarne naloge.

»Kakšne naloge čakajo SZDL v bodoče? Katerim najbolj aktualnim se bo posvetila?«

»Kot sem že poudaril, je pri organiziranju SZDL v naši občini ostala akcija pri KK SZDL v krajevnih skupnostih. Še vedno ne moremo govoriti, da je delo SZDL že izključno med delovnimi ljudmi in občani. To pomeni, da se še vedno srečujemo s forumskim delom. Oblike neposrednega dela v KK SZDL prek sekcij, svetov zaselkov in drugih oblik organiziranosti ni zaživel tako, kot smo si v dogovorjeni politiki zamislili. To bo bistvena naloga pri analiziranju dosedanjega dela v KK SZDL in pri oblikovanju novo izvoljenih krajevnih konferenc.

V prihodnjem letu bomo akcijsko sposobnost SZDL ponovno preizkusili pri pripravi in izvedbi referenduma za samoprispevek. Na OK SZDL bomo v bodoče morali mnogo več dela posvetiti koordinirani družbenopolitični akciji, čeprav s tem ne trdim, da take oblike ni bilo tudi sedaj. Pa vendar je bila v več primerih kampanjska, nedodelana in zaradi tega včasih tudi manj uspešna. Pri tem ne mislim samo na koordinirano akcijo med družbenopolitičnimi organizacijami in skupščino občine, temveč tudi s SIS, TOZD itn. Več pozornosti in aktivnosti bomo morali v prihodnje posvetiti tudi svetom in koordinacijskim odborom pri KK SZDL in OK SZDL (o tem je bilo v 17. št. Informativnega fužinarja več napisanega, zato tega ne bi ponavljal).

Tudi delegatskemu delu v temeljnih samoupravnih skupnostih pa vse do zveznega nivoja bo treba dati v prihodnji mandatni dobi velik poudarek. Izoblikovali smo ponovno dokaj širok in razvejan sistem delegacij, manj pa smo v zadnjem obdobju posvetili skrbi relaciji delavec — občan — delegacija. Vse prevečkrat se nam pojavlja, da nimamo v samoupravnih aktih temeljnih samoupravnih skupnosti razčiščenega odnosa, kdaj delegacija sama sprejema stališča, za katera vprašanja se dogovarja skupaj s samoupravnimi organi in kdaj na neposrednih oblikah odločanja z delavci ali občani.

»Velika naloga SZDL je izobraževanje delegatov. Kako jo boste izvedli?«

»Že v skupščinskem obdobju 74—78 smo v ravenski občini usposabljali delegate v šoli za delegate, ki jo je strokovno izvedla delavska univerza. Tudi v sedanji mandatni dobi te oblike izobraževanja delegatov ne bomo opustili, vendar bomo njen program prilagodili republiškem. Dogovorili smo se, da bi moral sleherni delegat biti seznanjen in obiskovati to šolo.«

»Večkrat je bilo na sejah predsedstva OK SZDL poudarjeno, da občani Meziške doline niso najboljše informirani, saj nimajo svojega radia in časopisa. Pred nedavnim je bil pri OK SZDL imenovan tudi svet za informiranje. Kaj menite, ali se bo v bližnji bodočnosti tudi na tem področju kaj izboljšalo?«

»Res smo pri našem dosedanjem delu večkrat kritično obravnavali informiranje v naši občini. Za rešitev tega problema smo si tudi postavili več nalog. Nekatere od njih so že realizi-

rane, druge pa so v fazi dogovarjanja in priprav. V tem letu je začel z delom Koroški radio Slovenj Gradec, ki naj bi informiral med drugim tudi naše občane. Sveda sta tu odprti še dve vprašanji. Pri nas bi morali imeti dopisnika. Rešiti bi tudi morali vraščanje sofinanciranja Koroškega radia. Tudi pri tem sofinanciranju moramo izhajati iz ovrednotenega programa, ki ga bodo delavci na tak ali drugačen način financirali.

Kar pa se tiče informiranja prek dnevnih časopisov in glasil

delovnih organizacij, menim, da je izraba teh prešibka in preozka. Vrsta naših delovnih organizacij ima svoja glasila, vendar razen Informativnega fužinarja v ravenski železarni niso namenjena tudi za informiranje izven delovne organizacije. Menim, da bi jih morali v ta namen bolje porabiti. In ne nazadnje bi še dodal, da je za našo občino potrebno čim prej organizirati primeren indok center, kajti zbiranje in urejevanje podatkov danes ni urejeno.

Franc Rotar

IZ NAŠIH KRAJEVNIH SKUPNOSTI:

Kdaj dom dolgoletnih želja

Na KS Prevalje smo se pogovarjali z **Adolfom Černcem**, predsednikom skupščine KS, **Ivanom Vodovnikom**, predsednikom sveta, in **Jožetom Boštjanom**, tajnikom. Beseda je stekla o sedanji vlogi KS, potem ko je pričelo delovati novo komunalno podjetje ter o nalogah, ki stoje pred KS in krajanje Prevalj.

O delu prevaljske krajevne skupnosti smo v Informativnem fužinarju že večkrat obširno poročali. Tako smo tudi zapisali, da bo KS Prevalje ena prvih v Mežiški dolini, ki se bo s pomočjo sredstev krajevnega samoprispevka lotila gradnje »družbenega doma«, v katerem bo večnamenska velika dvorana, gostinski del, večstezno kegljišče, prostor pa tudi za nemoteno delo družbenopolitičnih organizacij in društev. Kot smo zapisali, bi morala gradnja steči že v prvih mesecih tega leta. Zakaj ni, in kdaj bo, je povedal Adolf Černek.

»Res se je gradnja doma nekoliko zavlekla, vendar smo že pri pridobitvi lokacijskega dovoljenja in drugih potrebnih listin imeli težave. Tako se sedaj pripravljamo za pridobitev gradbenega dovoljenja. Ko ga dobimo,

bo za pričetek gradnje vse nared. Z njo naj bi pričeli že letos, vsaj s pripravljalnimi deli. Gradnja prve faze doma bo veljala okrog 12 milijonov din, druga pa okrog 16 milijonov. Če bo šlo vse po sreči, naj bi bila prva faza končana že drugo leto, dom pa dokončno v letu 1980.

Poleg teh vprašanj pa se srečujemo še z nekaterimi drugimi, ki so tudi aktualna in pomembna. Predvsem gre za krajevni samoprispevek. Našim krajanom naj povem, da imamo v občini dva samoprispevka, krajevnega in občinskega. V občinski samoprispevek združujemo vsi 20 odstotkov iz krajevnega samoprispevka in 3 odstotke od bruto osebnega dohodka TOZD. Iz občinskega samoprispevka smo v naši KS zgradili samo šolo na Holmcu. Tako smo pri nas z izgradnjo s pomočjo tega samoprispevka precej v zaostanku. Vzrok je nedvomno slab in nereden dotok sredstev iz TOZD.

Na Prevaljah bi morali iz tega samoprispevka zgraditi nov otroški vrtec, vendar do realizacije še ni prišlo. Vzrokov je več. Eden izmed njih je tudi zazidava »Polja«, kjer bi moralo biti zgraje-

nih 700 - 800 stanovanj in drugi spremljajoči objekti. Za pričetek gradnje te stanovanjske soseske je izdelan samo program potreb. Do končne realizacije bo verjetno še treba počakati kako leto ali dve. Ker se nov vrtec torej še ne bo pričel graditi tako kmalu, smo se na Prevaljah namenili adaptirati stari vrtec. Sprereditvijo bomo dobili dve novi učilnici in druge prostore. Adaptacijska dela bodo končana oktobra.

Prevaljčani pa se poleg vseh težav srečujemo še z neurejenimi gostinskimi uslugami. Danes na Prevaljah živi že 7.500 občanov, od katerih je zaposlenih 3.800, samo v ravenski železarni okrog 20 odstotkov. In kaj nas žuli? To, da nimamo niti ene primerne gostilne, »primerne« v tem pomenu, da bi imela tudi prenočišča in bi nudila večje gostinske usluge. To smo večkrat ostro kritizirali, vendar brez uspeha.« je še pripomnil Adolf Černek.

Ena najbolj aktualnih nalog v tem času je ureditev Trga, 38, 40, 41 in 42 okrog doma upokojeencev. Kot nam je povedal tajnik Jože Boštjan, je že v izdelavi načrt za kompleksno ureditev stanovanjske soseske, kjer bodo uredili cestno razsvetlavo, zelenice in asfaltirali lokalne ceste. Ko bodo uredili to sosesko, se bodo lotili še drugih, tako da bodo v najkrajšem času tudi Prevalje komunalno urejene.

Jože Boštjan je nato še spregovoril o pripravah na ponovni referendum za zbiranje krajevnega samoprispevka. »S sredstvi krajevnega samoprispevka, ki smo ga pričeli izvajati pred štirimi leti, smo na Prevaljah naredili kar precej. Tako so denar za ureditev krajev dobile Leše, Lokovica, Holmec, Šentanel in Dobja vas. Vsi ti kraji so dobili to, kar je predvideval program.

Na Prevaljah pa se že tudi pripravljamo na ponovni referendum. Naša naloga je, da pripravimo celovit pregled nad vsem, kar smo naredili v zadnjih štirih letih. Iz zadnjega krajevnega samoprispevka je odprta samo še postavka »izgradnja družbenega doma«.

Ivana Vodovnika pa smo vprašali, kaj menijo o Dobji vasi, saj krajanje, ki stanujejo tod, hodijo nakupovat na Ravne, skratka imajo se za Ravenčane.

»O tem smo pred nedavnim spregovorili na eni od sej sveta.

Kam za konec tedna?

V razpravah smo celo prišli do mnenja, da naj bi Dobja vas imela svojo krajevno skupnost. Kako bo s tem, je zaenkrat še preurajeno govoriti. Dobro se zavedamo, da z občani iz Dobje vasi ni pravega koordiniranja. Skličemo lahko sestanek ali zbor občanov, a odziv je minimalen. Kot kaže, ti naši krajanje ne potrebujejo sodelovanja in pomoči svoje KS. Res imajo vse. Dober standard, nimajo pa trgovin, otroškega vrta in podobnih objektov. Nekaj se tu mora ukreniti! Tako ne more več dolgo. Mi bomo najprej ojačali njihov svet zaselka. Mogoče samo še to: Prevaljčani nismo nikoli bili proti temu, da bi se tu ustanovila nova KS. Če jo želijo, naj jo tudi ustanovijo, saj vodstvo ne bi smelo biti vprašanje.«

F. Rotar

IZREKI

Človek je istočasno sramota in čast narave.

Pope

Otroci pogosto govorijo resnico. Škoda, da nimajo več avtoritete. »Nepszabadsag«

Od besed k dejanjem!

Tito

Mrtev slon zapusti svoje okle, tiger svoj kožuh, človek svoje ime.

Indija

Vsakdo ve, da je veliko težje spremeniti besedo v dejanje kot dejanje v besedo.

Gorki

Laž je kot kepa snega: čim dlje se kotali, tem večja je, ko pa obstane, se stopi.

Luther

Ni velikega in pomembnega dela brez nevarnosti.

Latinski pregovor

Javornik

KAKO NAPREJ?

Smo v obdobju po 10. kongresu ZSMS, na katerem smo mladi pregledali in ocenili svoje delo med obema kongresoma. Na podlagi realnega stanja pa smo si začrtali smer nadaljnega dela.

Tudi mladi v naši železarni smo ocenili svoje delo ter vzroke, ki so ovirali naše delo. Le-te moramo čimprej odpraviti. To nalogo pa bomo lahko odpravili le s popolno angažiranostjo vseh članov ZSM.

V železarni smo precej truda vložili v reorganizacijo ZSMS. Kjer so bili pogoji, smo ustanovili nove OO ZSM, ki pa so osnovne celice našega delovanja. Te bi morale biti nosilec vsega dogajanja in ustvarjanja, vendar v praksi to še ni povsod zažvelo.

OO ZSM se v svojem delu srečujejo s številnimi problemi, ki jih bolj ali manj uspešno

rešujejo. Največji problem, ki tare skoraj vse OO ZSM, je nezainteresiranost večine članstva, za kar pa je delno kriv tudi njihov program dela. V programe dela si bomo morali zadati le tiste naloge, ki so odraz hotenj in želja celotnega svojega članstva. Le tako bomo lahko svoje začrtano delo uspešno realizirali.

Bistveni premik bomo morali napraviti pri osveščanju našega članstva. To pa bomo dosegli le z nenehnim dopolnilnim izobraževanjem vseh mladih na področju osnovnega markizma, samoupravnega socializma, bistva dialektike, družbene ureditve, subjektivnih sil (ZSMS, ZKJ, ZSJ, SZDL, ZB) in družbeno-ekonomskih odnosov. Dopolnilno izobraževanje pa ne sme potekati samo v oblikah seminarjev, temveč mora postati naloga in dolžnost

vsakega člana ZSM, da se individualno nenehno izobražuje.

V OO ZSM v železarni se srečujemo še z drugimi problemi, ki pa so za skoraj vsako OO specifični, zato k reševanju pristopajo na različne načine.

V nekaterih OO ZSM je še prisotna težnja, da bi nekdo (KS OO ZSM) delal in odločal v njihovem imenu, vendar se tudi te težnje že izkoreninjajo. KS OO ZSM v Železarni Ravne ni več neko forumsko telo, ki ima pravico odločanja v imenu OO ZSM, ampak postaja resnično le koordinator dela posameznih OO.

Taka usmeritev pa je edino pravilna, saj se ne more zgoditi, da bi se tako sprejemale neke odločitve, ki niso v interesu mladih.

JOŽE JURAK

Stanovanja - zakaj za mnoge le sanje?

Nič kolikokrat smo že pisali o stanovanjski problematiki. Zato bodo eni rekli: »Ah, že spet ta lajna!« drugi pa: »Ja, pa še vedno tako aktualna!« Sicer ne vem, katerih je več, a slednjih je verjetno še preveč. Iz vsakdanjega življenja lahko vidimo, da imajo eni stanovanj odveč, saj jih oddajajo za velike denarje, drugi so pa brez strehe nad glavo. Kar pogledamo v kako zasebno hišo in videli bomo, kak standard premorejo!

Nekaj mi ni jasno. Le kako si nekateri lahko postavijo velike vile? Res opravljajo ljudje tako različno družbeno potrebna dela, da morajo in morejo živeti v tako različnih bivališčih? Kje je tista t.i. rdeča nit, ki bi vodila k socialnemu približevanju ljudi? Zakaj nekateri sploh ne vedo, kaj je to stanovanjska stiska in jo morajo drugi prenašati dolga leta na svojih plečih?

Vsi vemo, da vsi zaposleni delovni ljudje odvajamo precejšen prispevek od svojih bruto osebnih dohodkov za družbena stanovanja. Zakaj morajo potem nekateri tako dolgo čakati, da od teh odstotkov kane stanovanje tudi zanje, drugi pa pridejo do stanovanja nerazumljivo hitro in poceni?! Vsaj približno se ve, za katere kadre in kje ni tako težko priti do stanovanja. Za redke strokovnjake v mestih, nujne kadre v upravno-administrativni in družbenopolitični sferi.

Če pogledamo na drugo stran te t.i. stanovanjske tehnice, bomo v večini primerov našli na neposredne proizvajalce z dolgo čakalno dobo, na različne socialne probleme in vrsto mladih ljudi, ki po svoji poklici in zaposlitveni usmeritvi mora dolgo čakati, da pride do stanovanja: od mladih ne kvalificiranih delavcev, učiteljev ter drugih izobraženecv ter uslužbencev, ki imajo pač to smolo, da jih je preveč v vrsti, bodisi v delovni organizaciji ali na lestevici občinske stanovanjske skupnosti. Saj, samo čakati ni dovolj!

Prav zato premnogi gradijo, varčujejo in poskušajo dati svoj delež, da bi se dokopali do strehe nad glavo. Tisti srečnejši medtem že stanujejo... Ogorčeni smo lahko nad odirskimi zasebniki, ki oddajajo stanovanja, ki se

ravnajo po zakonu ponudbe in povpraševanja in jim nihče ne upa stopiti na rep, ker se boje, da bi premnogi ostali na cesti.

Postrani gledamo na delavce iz drugih republik, ki se pri nas zaposlijo in računajo na stanovanje. Zdi se nam kar nemogoče, da bi nekdo, ki ni od tu, dobil stanovanje — pred nami!

Čudimo se, kako hitro je lahko zgrajena kaka nujna stavba, človek ne bi verjel, ko na

drugi strani ceste vidi, kako počasi gre opeka na opeko. Toliko napak in nepravilnosti vidimo, toda, jim res ne moremo in ne znamo stopiti na rep?!

Zakaj imamo v vsaki občini samoupravne stanovanjske skupnosti? Mar samo zato, da se v njih naši delegati (v kolikor so res naši) vsako leto živcirajo, kako najbolj pravično razdeliti nova stanovanja, kako iz množice najbolj perečih izbrati prave po nekaterih sprejetih kriterijih? In če ti kriteriji niso najbolj pravilni — kdo nam je kriv, če jih ne skušamo spremeniti? Kdo nam je kriv, če stiskamo rep med noge in čakamo, da bo kdo drug opazil nepravilnosti, ki se dogajajo?

Koliko sploh sami upravljamo z našimi stanovanjskim skladom, ki ga ustvarjamo s svojimi prispevki?

Kje smo, če nas ni tam, kjer se odloča o hitrejšem ali počasnejšem uresničevanju na-

Kar precej nas je bilo

Prijatelji

ših sanj? Kajti, hočemo ali ne, pot do stanovanja je speljana prek mnogih stopnic, in če bi radi hitreje potovali, moramo pač sami poskrbeti za — dvigalo. Za dvigalo, v katerem ne bo privilegirani nihče drug kot tisti, ki so v največji stanovanjski stiski, pa ob tem ne držijo križem rok. Kar se tiče stanovanj iz solidarnostnega sklada in možnosti mladih družin, da pridejo do njih, se moramo vprašati, če ni rok, v katerem se morajo te mlade družine izseliti iz njih, prekratek. Ob padanju vrednosti denarja, zaradi katerega je privarčevani dinar vedno manj vreden, mlada družina ob vseh drugih izdatkih le težko v štirih letih privarčuje toliko, da bo s pomočjo delovne organizacije prišla do dragega stanovanja. To zagotovilo pa je pogoj, da mlada družina sploh lahko zaprosi za solidarnostno stanovanje. Kaj pa je s tistimi mladimi družinami, ki jim njihove delovne organizacije ne morejo dati tega zagotovila?

In kaj je s tistimi, ki varčujejo pri banki? Banke bi morale biti le strokovni servis za izvrševanje odločitev, sprejetih v delovni organizaciji, dejansko pa so največkrat one tiste, ki sprejemajo odločitve in razporejajo denar za kredite.

Nemalokrat se mladi in drugi pričakovalci stanovanj v delovni organizaciji pritožujemo nad načinom podeljevanja stanovanj. Merila za dodeljevanje družbenih stanovanj so res še preveč različna, čeprav bi morala biti enotna.

Pa pogledimo, kako je pri nas! Mlad delavec(-ka) praktično po sedanjem pravilniku še dolgo ne bo prišel do lastnega stanovanja (garsonjere).

Naj navedem samo en primer. Prosilec je vložil prošnjo za garsonjere. Sedaj stanuje v sobi s 12 m², brez kopalnice, s skupnim WC, povrhu pa je soba še vlažna. Pri točkovanju je zbral nekaj čez trideset točk! Samo pomislite, koliko je to! Iz tega lahko vidimo, da je prosilec dobesedno obsojen, da živi v tej, za normalno življenje neprimerni sobi, še kar dosti časa. Po sedanjem pravilniku namreč, ki je za mlade tako skop.

Zakaj mora biti tako? Zakaj v naši občini, tako kot marsikje, ne gradijo samskih blokov za neporočene, zakaj...

No, pa kaj moremo! Pravilnik smo kot vedno doslej, enoglasno potrdili, sedaj pač moramo sami sebe prepričati, da je le-ta najbolj pravičen?!? Pa je res???

V. G.

Moja babica

To, da moja pavrška babica živi v okolju, ki ga mestni vedno bolj pogosto enačimo z besedo »raj na zemlji«, bo najbrž kar držalo. Če odštejemo domačo košto in čist luft, ki jo babica tam gori v planini uživa in kar ji mestna ne bo nikoli nehala zavidati, vsebuje babičin grunt tudi vse drugo, kar ljudje, ki smo obsojeni na beton, vedno bolj pogrešamo.

Zadaj za hišo je studenec, ki je poleg tega, da se tam pere in splakuje, vedno bil naše največje otroško veselje. Samo dvajset korakov od hiše stoji kašča. Nad vrati ima približno toliko križev, da niti babica ne ve povedati, kdaj je bila postavljena in kdo jo je postavil. Narejena je iz najboljšega lesa in jo vsa ta dolga leta kljubovanju času in vremenu sploh niso načela. Še vedno popolnoma služi svojemu namenu, saj babica še danes seje oves in rž, ki se tu skladišči. Kljub zavidljivim letom, ki jih babica nosi, kot da jih ima v resnici polovico manj, vsakih štirinajst dni sama umesi testo, zakuri v krušni peči in speče kruh. Tudi mlin za mletje žitaric je pri hiši. Žal pa ga ne žene voda, ampak elektrika. V tem mlinu, ki je prizidek kašče, pa imajo svoj raj kure. Če se zgodi, da slučajno ostanajo mlinska vrata odprta, skoraj zagotovo v petih minutah ne vidiš na celem gruntu

niti ene kure več, ker so se vse odpravile na pojedino v mlin. Pri teh gala obrokih se jim nemalokrat pridružijo tudi prašiči, če so le v taki bližini, ki jim omogoča videti odprta rajska vrata.

Malo naprej od kašče stoji hlev, v katerem se vedno nahaja okoli petnajst glav živine. Še vedno je to »štala«, kot so bile vse »štale« nekoč. Nobene avtomatizacije ne pozna. V njej ni ne modernih trakov za odvažanje gnoja in ne napajalnikov, ko krava s pritiskom na gumb ali bolje povedano, ko krava samo še z gobcem pritisne na gumb in pije. Babičina živina mora še vedno na sprehod do korita, če si hoče pogasiti žejo. Še vedno se mora gnoj nositi iz »štale« z vilami ter prinašati seno v košu. Tudi diši v »štali« tako, kot pač mora.

Pri hiši ni stroja za molžo, Zakaj le, saj se za pet krav niti ne splača in bi bila taka investicija vse prej kot pa rentabilna. Ves pribor, ki ga babica pri tej umetnosti uporablja, je »žesl«, na katerem ob molži sedi, in žehr, v katerega molže.

Še ena posebnost je v zvezi z babičino »štalo«, ki je vredna omembe in bi ji lahko rekli tradicija neke posebnosti. Prvi pri vratih je

vedno otvežen vol, ki je največji in najtežji ter je kot tak ponos »štale«.

Zgoraj nad »štalo« je senik, ki je bil včasih izvir užitek za staro in mlado. Za mlade, ker smo v njem imeli vedno izkopanih nešteto lukenj in rovov ter se v teh rovih šli ravbarje in žandarje, ker smo v senik hodili zalezovat starejše, ki so se tja noter hodili imet radi. Ja, ob vsaki gavdi, steleraji in tudi drugače so starejši za svoje cartlanje, tisto pošteno, z vsemi zakoni dovoljeno, in ono drugo, ki mu pravimo čez plot skakati, uporabljali senik.

V kleti pod kaščo so tla ilovnata, vsi vogali in trami pa prepreženi s pajčevino. S kamnom zidane stene je popolnoma prerasla plesen. In prav zaradi te nesnage je tudi klet neke vrste ponos grunta. No, ne čisto zaradi nesnage oziroma pajčevine in plesni, temveč, kot pravi babica, zaradi mošta, ki se baje edinole v taki kleti lahko zvari tako dober, da mu daleč naokoli ni para. Nekdaj je bila klet pod ključem in vanjo ni mogel kdorsigabodi, če ni dobil dovoljenja od babice ali dedka. Danes, ko je doba piva, ko že zidarji odklanjajo delo pri stranki, ki bi jim za oddejanje slučajno ponudili mošt, je klet vedno odprta. Nobene bojazni namreč ni, da bi mošta zmanjkalo še pred novim »prešanjem«.

Seveda spada v raj moje pavrške babice tudi »preša«. Montirana je zadaj za kaščo. To je čisto starosvetna klasična »preša«, ki pa je babica ne bi zamenjala za poklonjeno najmodernejšo hidravlično stiskalnico. Menda je imel dedi od vseh zvokov na tem svetu najrajši pokanje in jamranje lesa, ki ga daje »preša« ob stiskanju. Na prigovarjanje domačih, da je pa že lepše poslušati zvonjenje cerkvenih zvonov, je baje vedno odgovoril, da jim bo to rade volje potrdil takoj, ko bo dočakal dan, da bo župnik v cerkvi vsaj amen rekel zastoj.

Dve poti vodita iz doline do grunta. Kolo-vozna, po kateri lahko vozijo le furovske vprege za tako ali drugačno vprego živine, in stezica, ki vodi skozi gozdove prek jas in travnikov. Pravimo ji tudi bližnjica. Ni širša kot sta skupaj široka čevlja, a vendar je široka, tako široka, ko so široki travniki, prek katerih nas vodi skrivnostna, kot so skrivnostni gozdovi, skozi katere je speljana, in žalostna, kot so žalostni vsi, ki po njej stopajo in se zavedajo, da je kmalu ne bo več. Usoda je tudi njej namenila konec. Vedno manj je nog, ki jo tlačijo in ohranjajo pri življenju. Prepričana je v nemilost krutim zakonom narave, ki bodo poskrbeli, da bosta trava in grmovje izbrisala za njo vsako sled. In ni več daleč dan, ko bo zob časa zabrisal vse sledi tudi za mojo babico in njenim grantom. Še veliko bi moral napisati o življenju v raju moje babice. Vendar veliko več, kot sem napisal, niti ne vem, ker sem se prepozno rodil. Tudi smisla ne bi imelo, kajti na srečo imamo na Ravnah nekaj mož, ki v svojih delih čudovito opisujejo kmečko življenje na Koroškem.

Teh par besed o babičini »avžngi« nisem napisal samo zato, da bi spoznali, zakaj moja mestna zlahtnica, ki je že zelo dolgo mestna, a je nikoli ni sram priznati, da je gr zrastva na pavrah, kjer so tudi ostale korenine njene življenja in še vedno primerja življenje na pavrih z življenjem v raju, ampak preprosto zaradi enega samega vprašanja, ki je vse bolj pogosto na repertoarju vprašanj moje zlahtnice: KAJ BO Z GENERACIJO, KI PREJ VIDI KRIMINALNI FILM NA TV, KOT PA VE, ODKOD JI KRUH IN MLEKO?

Na Ravnah je generacija najmlajših še posebej izrazito generacija, ki odrasča na ulici. Vem, da je na Ravnah okoli osem tisoč prebivalcev, ne vem pa, koliko je od tega število otrok. Zagotovo pa vem, da po vseh naseljih, ki jim pravimo urbana, se pravi urejena, kjer ti otroci živijo, ni otroških igrišč v pravem pomenu besede. Razen seveda, če kdo smatra za otroško igrišče dve gugalnici, ki sta stisnjene med cesto in parkirne prostore. Za tiste, ki imajo jokave dojenčke, pa je sprehanje po cestah, kjer neprenehoma vozijo avtomobili in motorji sploh priporočljivo, ker ropotanje vseh mimovozečih zagotovo preglasi dretje otrok. Nekateri priporočajo mladim mamicam, naj se potrudijo in z otroki »v izogib« vsemu prej naštetemu odidejo v park.

Ni haska, pravi moja žlahtnica, ker so baje park spremenili v dirkalno stezo za mopede in šolski avtodrom za tiste, ki se še učijo šofirati. Čudi pa se, kako da o tej spremembi ni nikjer zasledila ničesar napisanega, ko pa po navadi o vsakem na novo ustreljenem kozlu pišemo na veliko in široko. Babica mojih prepričevanj, da take kozlarije čisto stoprocentno ni nihče dovolil in da zato tudi ni mogla o tem izslediti ničesar napisanega, ne verjame. Če bi bilo to res, potem bi tako početje nekateri pristojni zagotovo preprečili, pravi. In njena beseda mora biti vedno ta zadnja in pika. Veste, jaz pa točno vem, da ni tako. Prisostvoval sem sestanku, kjer smo se pogovarjali o parku. Kako ga rešiti iz situacije, v kateri smo. Pristojni so nas izčrpno informirali o tem, kako se je načrtno pristopilo k reševanju tega perečega problema.

Za to plačane v Velenju, so naprosili za izdelavo idejnega projekta v zvezi z adaptacijo in sanacijo našega parka. K temu dejanju se je pristopilo najbrž v zvezi z srednjeročnimi cilji urejanja prostora v občini Ravne, v kateri se spada saniranje grajskega parka, ki bi se moral ohraniti kot naravna kulturna znamenitost Raven. Ko so Velenjčani končali delo in izgotovili projekt, smo doživeli precej hladen tuš. Končna številka, ki bi po tem projektu bila potreba za ureditev parka, se je ustavila pri petsto starih milijonih. Seveda moramo upoštevati dejstvo, da je to številka, ki je narejena v predračunu, to pa v naši praksi pomeni, da bi se v času realizacije projekta ta številka zagotovo podvojila. Razlog za hladen tuš je bil v tem, da ima kra-

jevna skupnost za ureditev grajskega parka na voljo samo dvajset starih milijonov. Ta finančni problem je vso stvar obrnil na glavo. Poiškati je bilo treba novo rešitev, ki se je tudi našla. Ponovno so zaprosili Velenjčane za izdelavo projekta, le da morajo sedaj narediti tak projekt, ki se bo dal realizirati z 20 stariji milijoni.

Babica, ki tem mojim izjavam in trditvam sploh ne verjame, pa vseeno zatrjuje: »Četudi bi vse to bilo res, ne razumem, zakaj se do tistega časa, ko se bodo vsi ti velikopotezni načrti začeli uresničevati, ne postavijo na vse vpadnice v park stebrov, ki bi vsaj avtomobilom preprečevali vožnjo po njem in kolikor toliko ne popravijo klopi, da bi imela v parku vsaj svojo rit kam posaditi. Sploh pa mi ne gre v glavo tisto o velenjskih projektantih in 500 milijonih. Kaj, pri vragu, na Ravnah res nimamo nikogar, ki bi mu lahko zaupali to nalogo in se pri tem spomnili tudi na to, da ravske mladinske delovne brigade povsod, kjer delajo, žanjejo same uspehe in pohvale in če se ne motim, delajo predvsem zastoj?«

Veste, žal mi je, da ne morem napisati vsega, kar pove moja babica. Napišem vam pa lahko, kaj piše v stooseminpetdesetem členu statuta občine Ravne:

»S prostorskim planiranjem se v občini Ravne na Koroškem zagotavlja taka urbanizacija, ki bo delovnim ljudem in občanom omogočila zdravo in humano življenje v urbanih sredinah.«

(Prihodnjčič pa naprej!)

Lesjak Bojan

Gradili smo vodovod in vodovod nas...

Na zelenih obronkih travnikov in gozdov Breginjskega kota, Logaršč, Zatoľmina, Sentviške planote, gnezdijo kamnite vasi. Od daleč so videti kot romantične trdnjave, v katerih vztrajajo hribovski ljudje vsemu dolinskemu napredku in vrvežu tam spodaj navkljub. Ko pa prideš bliže, ko so po asfaltiranem traku zagrežeš v makadamske poti, spoznaš, da je ta romantika lažna; starikeve in sključene postave na redko posejanih poljih, robidovje in šipek, ki zaraščata travnike in drevesa, propadajoče hiše, ki zevajo, prazna dvorišča, na katerih je odraz puščobnosti, samote...

Vsaka taka hiša, sleherni uveli in izmozgani obraz ima svojo zgodovino, svojo preteklost, ki pa je mnogo močnejša od sedanjosti. Kakšna je sedanjost? Kakšni so obeti za prihodnost? Je morda to cesta, ki bo povezala vasi z dolino? Je to vodovod, telefonska žica? So to morda brigadirji, ki bolj kot s čim drugim z golimi rokami ter pesmijo in obilico dobre volje rušijo te trdnjave sedanje zaostalosti?

NA AKCIJI POSOČJE 78

Večina izmed vas je nemara že takoj na začetku lahko ugotovila, da gre za delovno akcijo, ki je zveznega merila povrhu, Posočje 78. Preveč suhoparno bi bilo naštevati, katere brigade so sodelovale v vseh štirih izmenah in ne nazadnje, preveč je tudi delovišč, kjer so brigadirske roke vihtele krampe in lopate ter vnašale nov, svojevrsten utrip v kraje in ljudi, kjer so delali.

Posobnost letošnje akcije pa je najbrž bila prav druga izmena, ki se je razlikovala po mnogih specifičnostih in raznolikostih od ostalih. Tu smo bili mladi iz domala vse Jugoslavije; brigada Dukadini iz Kline, Petöfi iz Bačke Topole, Jože Kovačič iz Grosuplja, Kozjanski odred iz Sevnice ter kombinirana brigada mladih iz jugoslovanskih železarn (razen Skopja). Organizator te brigade pa so bile letos Slovenske Železarne, ki so se tokrat posebno izkazale. Komandant brigade je bil Franc Arzenšek iz Štor.

In kdo je sploh bil Norbert Veber, po katerem se je naša brigada imenovala? Ime Norberta Vebra, človeka, ki je vse svoje življenje posvetil borbi za nove samoupravne odnose delavcev, ne samo v železarni Sisak, kjer je bil generalni direktor, temveč tudi drugod, so brigadirji enoglasno sprejeli že pred petimi leti, ko se je brigada formirala.

Zaupanja in pričakovanja je v teh petih letih obstoja izpolnila. Še več! Presegla jih je, kajti svetlo ime Norberta Vebra, delavca metalurga, revolucionarja, jih je podžigalo k temu. In prav od njegovega dela se mi mladi delavci — samoupravljalci moramo učiti, kako se skozi življenje bori za ideale komunizma in razvoj samoupravljanja.

Odgovornost do dela

Vsem nam je znano, da se danes preveč zavedamo pravic, medtem ko na dolžnosti pri delu gledamo pristransko, jih nočemo videti, se jim izogibamo. V tem sestavku bom govoril prav o vprašanju odgovornosti do dela. V prvi vrsti bi morali precej pozornosti posvečati kvaliteti izdelkov, zmanjšati nastali izmeček, pa tudi delovne discipline ne smemo zanemariti.

Mladi člani ZK se moramo zavzemati predvsem za to, da bomo vedno prvi, da si bomo prizadevali, da bomo uresničevali vse zgoraj navedene dejavnike, da... Opazil sem, da mnogi naši sodelavci, starejši, vidijo vsako našo najmanjšo napako, medtem pa svojih, ki so včasih, roko na srce, precej večje, ne vidijo ali jih nočejo videti. Večjo pozornost moramo posvečati delovni disciplini, kajti tisti tozdi, ki poslujejo z uspehom, imajo delovno disciplino enako ničli. Ne vidijo, da prav njihovi delavci zamujajo na delo, predčasno od-

prav zaradi tega imamo veliko odgovornost in čast, da kot brigadirji brigade, ki se imenuje po njem, nadaljujemo tam, kjer je on obstal, kjer se je z mnogim prerano smrtjo končalo njegovo tako plodno in bogato delo.

Brigada — kovačnica bratstva in enotnosti

Brigada je štela 43 brigadirjev ter je bila prava Jugoslavija v malem. Med njimi je bilo veliko mladih, ki so letos prvič stopili v brigadirske vrste, se prvič srečali z brigadirskim utripom dela in življenja na trasi in v naselju. Vse pa združuje prijateljstvo, bratstvo — enotnost, ista hotenja, razgibanost dela, zabave in izobraževanja, koristna spoznanja in še pa še.

Sicer pa naj o tem spregovorijo kaj več sami:

STANKO MRAVLJAK iz Železarne Ravne:

»Letos prvič sodelujem na taki akciji in moram priznati, da je vse, kar sem tu videl in doživel, naredilo name izjemno globok vtis. Mislim, da so mladinske delovne akcije predvsem kovačnice bratstva med našimi narodi. Tu sem se srečal s predstavniki skoraj vseh naših narodov. Razlik ni bilo. Postali smo si bližji, saj ni nič tesnejšega od osebnih stikov. Mislim, da je brigada dosegla enega od poglavitnih ciljev. Vsekakor se bom še vrnil na akcijo.«

Tudi SVETLANI BIJELIĆ iz železarne Smederevo bo ostala letošnja akcija Posočje 78 v neizbrisnem spominu; posebno doživetje je bilo ob pobratanju vseh brigad tik pred zaključkom izmene.

TOPLICA MILOŠEVIĆ iz železarne »Boris Kidrič« iz Nikšića je bil že petkrat v brigadi (od takrat, ko so jo ustanovili). Imeti za sabo pet zveznih delovnih akcij ni kar tako. Na vprašanje, kaj ga posebno privlači na akcije, je kratko in jedrnatno odgovoril: »PRIJATELJSTVO.«

Ob koncu pa naj povemo še, da je brigada dobila ob koncu izmene vsa najvišja in možna priznanja. Trak akcije, priznanje za družbeno dejavnost, plaketo občine Tolmin. V svoji sredini smo imeli 19 udarnikov ter 12 brigadirjev, ki so dobili priznanja komandantov akcije. Najdražje nam je priznanje vaščanov, kjer smo delali in kjer smo resnično spoznali in doživeli, da smo bili brigadirji ter vaščani kot eno.

Brigadirski dnevi hitro minevajo. Vstajanje, telovadba, krampanje ter lopatanje, zabava pa spanje in vstajanje in krampanje...

Tako mine — za mnoge prehitro. Ko to prebirate, so za Francija, Branko, Jadranko, Mladena brigadirski dnevi le še lep in prijeten spomin — do naslednjega leta, ko se bodo morda ponovno srečali na kateri izmed številnih delovnih akcij.

Silvo Jaš

hajajo z delovnih mest, na malico, zapuščajo delovna mesta brez pravega vzroka, razen tega pa dostikrat puščajo stroje v teku, jih po končanem delu ne očistijo.

Nikakor pa ne smemo zgoraj navedenih primerov sedaj kar fiksirati, da veljajo za vse tozde oziroma vso delovno organizacijo. To so napake posameznikov, ki pa žal največkrat vlečejo za sabo dosti svojih sodelavcev.

Če gledamo s pravega zornega kota, bomo prišli do ugotovitve, da moramo nujno pristopiti k tistim posameznikom in se z njimi pogovoriti, kaj lahko in ne smejo delati. Predvsem pa jim je treba razložiti, da se morajo ravnati po samoupravnem sporazumu in pravilnikih, ki jih nalaga zakon o združenem delu. Na take delavce moramo stalno paziti. Če je med njimi kak član ZK, ga moramo opozoriti in spomniti, kaj pravzaprav mora delati kot član ZK in kakšne so njegove dolžnosti.

Enakopravnost

Vse do sedaj napisano je gledano z vidika delavca do delavca. Ni pa izključeno, da je nepravilnosti prav tako veliko pri sodelavcih, ki ne delajo v neposredni proizvodnji.

Nemalokrat se zgodi, ko opozoriš sodelavca, zakaj je predčasno zapustil delovno mesto, da ti zabrusi: »Mene vidiš, a tistega pa ne, ko med delovnim časom nakupuje ali pa malica izven železarne?!« Komentarije je popolnoma nepotreben. Iz tega primera vidimo, da tudi delavci v skupnih službah niso dovolj odgovorni do dela.

S tem ko smo se razdelili po posameznih tozdih, smo v vsakem tozdu dobili delavca iz skupnih služb. Zanje pa nismo izdelali normativov. Ze tu se opazi velika napaka nas vseh, saj s tem ko delavca nismo forsirali, mu določili konkretnih nalog, smo ga pustili, da »lebdí«.

Sem namreč mnenja, če bi te delavce plačevali v vsakem tozdu po svojih kriterijih, bi več pokazali. Tako pa se njihovi osebni dohodki obračunavajo po osnovi. Iz prakse lahko povem, da teh ljudi pogostokrat sploh ne poznamo oziroma ne vemo, da delajo za naš tozd. Od tod tudi tisto »sprehajanje« po obratih oziroma začudenih obratih.

Napisal sem samo nekaj nepravilnosti, ki pa so velikega pomena, če hočemo naše samoupravljanje izvajati tako, kot je zamišljeno.

Prepričan sem, da bo, s tem ko bomo razdelili delo vsem in jim naloge točno določili, tudi poslovanje uspešnejše. Šele takrat bomo lahko rekli, da sta si umski delavec in neposredni proizvajalec res enaka pri delu.

Upam, da nisem bil preveč kritičen. Sicer pa pravijo, da je vsaka kritika in samokritika v naši družbi zdrava.

Silvo Veršič

Trije prijatelji

Čas dopustov je, počitnice se prevešajo v drugo polovico. Večina izmed nas je le-te preživela lepo, pač tako, kot smo si jih zamislili. Nekateri še niste šli ali sploh ne boste kam odpotovali, ostali boste doma.

Spomnila sem se treh svojih prijateljev, bilo je lansko poletje, počitnice so se začele, pa tudi toliko pričakovani dopusti.

Eden, naj bo Borut, se je odločil, da gre s prijatelji taborit nekam na naše morje. Drugi, Miha, bo poskusil z avtostopom prepotovati vso jadransko obalo, tretji, Mitja, pa se je odločil, da gre letos na delovno akcijo. Seveda je bil slednji deležen številnih pikrih na račun svoje odločitve. »Počitnice, dopust, pa delat v brigado! Nak, to pa že ne!« sta zatrjevala druga dva. Mitja je molčal.

Pa smo se po naključju dobili ob koncu meseca. In glej! Videti so bili dokaj poklapani, samo Mitja je kar žarel. Dajala me je radovednost, kako so se imeli, pa mi ni bilo treba vprašati, saj so sami začeli.

Borut, ki je bil s prijatelji na taborjenju, kar ni mogel nehati s kritiziranjem avtokampa, kjer so se utaborili. Tako neurejeno, tako... Pa hrana! Vsak dan so čakali v dolgi vrsti na kruh, sadje, pa še zmanjkalo je vsega navadno, preden so prišli na vrsto. Pa še obilico drugih težav je naštel. Miha je bil s svojim potepanjem kar zadovoljen. Hitro se je spoprijateljil z nekimi študenti iz Beograda in so skupaj romali od mesta do mesta ter si ogledovali zanimivosti. Pa je vseeno potožil,

da le ni bilo tako, kot si je zamišljal. »Naslednje leto vsekakor ne bom ponovil napake!« je zatrdil. Mitja se je vseskozi, ko sta onadva modrovala, veselo nasmihal ter zadovoljno muzal. Opazila sem ga.

Pa je začel: »Bil sem na delovni akciji, kot sem vama pravil. Ja, cele tri tedne sem bil, pa še bi šel. Kar jutri, če bi me v delovni organizaciji pustili! Res! Ni mi žal za morjem, pa tudi planinami ne. Nasprotno! To kar sem doživel v brigadi, verjetno ne bi ne na morju ali kje drugje.«

Ker sem že sama bila na delovni akciji, sem se popolnoma strinjala z njim. Moji vtisi so bili kar identični z njegovimi.

Pa sta postala onadva radovedna, kako je bilo, saj sta menila, da se na akciji ne dogaja nič lepega, kaj šele kaj doživi. Kako sta se motila! »Da bosta vsaj bolj obveščena, kako je na akciji, vama bom čisto na kratko povedal, kako sem jo doživljal. Poslušajta!«

»Ko smo prispeli v naselje, bi najraje zajokal, čeprav to nerad priznam. Sami tuji obrzi, nikjer nobenega prijatelja, prijazne besede. To pa je bil prvi vtis. Takoj smo poprijeli za delo in uredili spalnice ter naselje. Nihče ni čutil utrujenosti. V postelje pa smo kar popadali, res. Pri večerji smo zvedeli, da je naša brigada že kar prvo noč dežurna. Nekako ob pol petih me predrami: »Lenuhi, pokonci! Se začeli niste, pa že obupujete! Hitro!« je bil vztrajen dežurni. Fant, ki je spal v postelji pod mojo, jaz sem bil namreč »v nad-

stropju«, je potegnil odejo z mene in hočeš-nočeš, moral sem se skobacati iz tople postelje, se umiti ter teči k telovadbi. Sam ne vem, kako mi je vse to uspelo v tako kratkem času. Čeprav sem bil jezen najbolj nase, sem bil potem, ko smo stali v zboru in peli himno, zadovoljen, saj me je razgibavanje zbistrilo in osvežilo. Pri zajtrku pa smo jedli kot volkovi. Verjetno je bil kriv zrak, ki je kar rezal.

Na traso smo se vozili z avtobusom, kar precej daleč je bilo treba. Peš bi hodili najmanj uro. Vesta, delali smo na cesti, kopali jarke ter utrjevali nasipe. Niti sam ne vem, koliko samokolnic kamenja in peska sem prevozil, koliko peska zmetal na navoze, koliko znoja prelil na tej trasi, moji prvi in vsekakor ne zadnji! Poglejta moje roke, prijatelja. Polne so žuljev, pa tudi dva krvava sta tu, le glejta!« Gledala sta kar precej ranjene dlani in zmajevala z glavami.

Mitja pa je nadaljeval: »Nič kolikokrat sem se urezal na ostrem kamenju, pa še in še bi lahko našteval. A to niti ni važno. Take stvari se hitro pozabijo. Nikakor pa ne bom pozabil tovarištva, ki je vladalo med nami brigadirji iz vse domovine. Niti enkrat se nismo sprli. Nasprotno! Če je bila katera izmed brigad pri delu bolj počasna, smo ji priskočili na pomoč. Samo, kako vroče je bilo! S trase smo se vračali razigrani, čeprav mnogokrat utrujeni skoraj do onemoglosti. Pesem ni nikoli zamrla. Popoldnevi so bili namenjeni tečajem ter rekreaciji. Po večerji smo se zbrali ob tabornem ognju, plesali kolo, peli, recitirali, se šalili. Morala bi biti tam. To se ne da opisati, vesta.

Če verjameta ali ne, ti trije tedni so minili prehitro, kljub bojazni na začetku, da jih ne bo nikoli konec. Slovo se je kar preneglo blizalo in postajali smo otožni, redkobesedni, kot bi se ga bali. Naslednje leto grem spet. Pa v dva bi tudi lahko šla z mano. Bosta?«

Prikimala sta. Nasmehnila sem se, kajti nekaj podobnega sem storila tudi jaz. Navdušila sem nekaj svojih prijateljev, da so odšli namesto na morje — v brigado in nihče tega kasneje ni obžaloval.

Poskusi prihodnje leto tudi ti!

V. G.

MISLI

Žuljave roke imajo tudi tisti, ki žanjejo plodove tujega dela.

Komu naj se spovem, ko pa je spovednik grešil z mano?

Vsem teče v grlo; nekaterim vode, drugim pa viski.

Pes laja, kadar mu stopiš na rep; človek, kadar ga pustiš na miru.

OPRAVIČILO

Tiskarski škrat nam je v prejšnji številki pošteno zagodel. Ni morda spremenil kakšnega Miha v Kiha, ampak je postavil kar kompletni stari odbor Mladega fužinarja.

Napako popravljamo in se bralcem opravičujemo.

Uredniški odbor sestavljajo: Marija Knežar, Marjana Volmajer, Rudi Mlinar, Franjo Miklavc, Silvo Jaš ter Vida Gregor, ki je odgovorna tudi za vsebino Mladega fužinarja.

Vse sodelavce prosimo, da oddajo svoje prispevke v mladinski sobi do vsakega prvega v mesecu.

Kako pridobivamo in razporejamo skupni prihodek

UREJANJE POSLOVNIH RAZMERIJ MED TOZD, KI SO V SKUPNEM PRIHODKU

Splošno o skupnem prihodu

O skupnem prihodu govorimo takrat, kadar tozda proda na trgu proizvode, ki jih je proizvedla skupaj z drugimi tozdi oziroma jih je prodal na trgu skupaj s trgovsko organizacijo. Plačani skupni prihodek za tak proizvod skupnega dela se takoj in v celoti razporedi na vse tozde v takšnem razmerju, v kakršnem je vsak med njimi prispeval k njegovi izdelavi.

V proizvodih, ki jih izdela eden ali skupaj več tozdov osnovnih dejavnosti, je vsebovano tudi delo tozdov spremljajočih in skupnih dejavnosti ter trgovske organizacije. Ko je skupni prihodek družbeno priznan na trgu, je tudi njim priznan sorazmeren del skupnega prihodka, t. j. toliko, kolikor so ti tozdi k njemu prispevali.

S samoupravnim sporazumom se delavci dogovorijo:

— kako bodo usklajevali proizvodne plane in kako bodo vplivali tozdi med seboj na poslovno in razvojno politiko,

— kako bodo ugotavljali standarde materialnih stroškov in amortizacijske stopnje,

— pod kakšnimi pogoji in v kakšnih rokih bodo potekale medsebojne dobave,

— kako bodo tozdi urejevali znanstveno-tehnične in druge pogoje za delo in proizvodnjo, s katerimi bodo zagotovili večjo produktivnost dela, znižanje stroškov, izboljšanje skupnih proizvodov in storitev,

— kakšna razmerja bodo med tozdi pri zagotavljanju obratnih sredstev za proizvodnjo in promet skupnega proizvoda ali skupne storitve,

— o oblikovanju cen in drugih pogojev za prodajo skupnega proizvoda ali storitev na domačem in izvoznem trgu,

— o oblikovanju cen ali drugih osnovnih meril, po katerih se razporeja skupni prihodek,

— o rokih, v katerih se obračunava skupni prihodek,

— o pogojih in načinu uporabe sredstev skupnega prihodka, ki so rezultat izjemnih ugodnosti na trgu,

— o pogojih in načinu uresničevanja solidarnosti, da bi bila delavcem zagotovljena delovna in socialna varnost oziroma odstranjene motnje pri poslovanju ali storjeni ukrepi za sanacijo tozda,

— skupni organ in način usklajevanja stališč o skupnih zadevah,

— o načinu prevzemanja rizika in o obliki medsebojne odgovornosti v pravnem prometu z dru-

gimi pri ustvarjanju skupnega prihodka,

— o načinu reševanja sporov ter o pogojih za prenehanje samoupravnega sporazuma.

V nadaljevanju bomo v kratkem opisali, kako mislimo našeta vprašanja rešiti pri nas. Zamisli, ki bodo podane, so le osnova za razpravo in razmišljanje, da bi iz skupnih predlogov oblikovali najboljše rešitve.

Usklajevanje planov in razvojne politike

Tozdi, ki so povezani pri proizvodnji skupnih proizvodov, lahko optimalno gospodarijo le, če usklajujejo plane. Obveznost o usklajevanju planov so tozdi prevzeli že s samoupravnim sporazumom o združitvi v delovno organizacijo.

S samoupravnim sporazumom o temeljnih srednjeročnega plana bodo tozdi usklajevali:

— skupne cilje in naloge za razvoj tozdov in delovnih skupnosti v Železarni Ravne,

— osnovne smeri razvoja in dinamiko rasti proizvodnje ter višino naložb, ki so potrebne za načrtovani razvoj,

— projekte za raziskavo trga, razvoj novih proizvodov, pridobitev novih trgov in zagotovitev obstoječih,

— oskrbo s surovinami, reprodukcijskim materialom in energijo,

— obveznosti tozdov pri zagotovitvi proizvodnje skupnih proizvodov in storitev (interne dobave),

— obseg in namen združevanja sredstev v okviru DO, SZ in z drugimi OZD,

— zaposlovanje in izobraževanje,

— porast produktivnosti, medsebojne odnose, pravice, obveznosti in odgovornost tozdov pri doseganju plana,

— osebno in skupno porabo, oblikovanje sredstev za SIS, KS in družbeni standard občine,

— druge elemente poslovnega procesa, ki vplivajo na optimalno doseganje proizvodnje skupnih proizvodov.

Z letnimi gospodarskimi načrti bodo tozdi:

Uskladili pogoje gospodarjenja, da bodo tozdi v enakem položaju s stališča naravnih, tržnih in sistemskih pogojev gospodarjenja.

Uskladili in določili proizvodno-tehnično-tehnološke količine, to je: obseg proizvodnje ali storitev, stopnjo izkoriščanja kapacitet, standarde materialnih in drugih stroškov, normative potrošnje osnovnih materialov in surovin, stopnjo amortizacije, višino zalog itd.

Konkretizirali bodo v temeljnih srednjeročnega plana dogovor-

jeni razvoj, in to na osnovi izdelanih investicijskih projektov in ekonomskih elaboratov. Tozdi, ki proizvajajo skupen proizvod, morajo skupno odločiti o izgradnji novih oziroma razširitvi obstoječih kapacitet.

Delavski svet tozda, ki ne bo izpolnjeval obveznosti, mora sam obvestiti druge delavske svete in navesti razloge, zakaj jih ne izpolnjuje. Delavski svet bo moral obvestiti o tem istočasno delavce v svojem tozdu.

Delavski sveti tozdov bodo prek DS DO Železarne Ravne določili potrebne ukrepe za odstranitev vzrokov in ugotovili odgovornost za neizpolnjevanje.

Tozdi, ki je oškodovan zaradi tega, ker drug tozdi ne izpolnjuje prevzetih obveznosti, bo imel pravico do povračila povzročene škode.

Določanje standardov

Cene nabavljenih materialov in storitev, na podlagi katerih vrednotimo standarde potroškov materiala, vodimo v enotnem katalogu cen in so enake, kot jih uporabljamo pri planiranju (planske cene materiala). Planske cene se določajo v skladu s pravilnikom o knjigovodstvu.

Standardi količin vložnega materiala so predpisani za vsak proizvod s tehnološkimi predpisi. Vrednost vložnega materiala predstavlja zmožek standarda količine in planske cene materiala.

Standardi ostalih materialnih stroškov in standardov dela (v nadaljevanju standardi potroškov) predstavljajo vrednosti, ki jih določimo z merjenjem in analiziranjem potroškov iz preteklih obdobij, kot tudi predvidenih potroškov, ki jih pričakujemo v obdobju, za katerega se standardni potroški postavljajo. Tako postavljene standardne potroške imenujemo realne in jih v danih pogojih lahko dosežemo.

Amortizacijske stopnje po minimalni stopnji so predpisane z zakonom. Stopnjo pospešene amortizacije določi tozdi z letnim gospodarskim načrtom.

Pogoji in roki medsebojnih dobav

V 82. členu samoupravnega sporazuma o združitvi v DO smo določili, da roke dobav soglasno določijo TOZD komerciala, TOZD

priprava proizvodnje in TOZD osnovne dejavnosti, z upoštevanjem:

— zasedenosti proizvodnih kapacitet,

— potrebnega časa izdelave in pretočnega časa,

— roka nabave materiala ali specialnih orodij.

S terminskim planom, ki je izdelan za vsak proizvod, se določijo roki dobave posamezne faze skupnega proizvoda.

V fazi prevzema naročila se določijo tudi kvalitetni, tehnološki in drugi pogoji, ki jim morajo ustrezati proizvodi v posameznih fazah. Roki in pogoji se določijo v pisni obliki. Roke dobav iz ene faze v drugo nadzoruje in spremlja za vsak proizvod priprava proizvodnje.

Kvalitetne in druge pogoje kontrolira ob prehodu proizvoda iz ene faze v drugo (iz ene tozdi v drugo) služba kontrole kakovosti.

Urejevanje pogojev, ki bodo zagotovili večjo produktivnost in učinkovito gospodarjenje

Na večanje produktivnosti in racionalnejše gospodarjenje vpliva veliko dejavnikov, ki so med seboj povezani. Skladno razreševanje problemov in delovanje vseh služb in dejavnikov za doseganje boljših rezultatov šele omogoči doseganje želene učinkovitosti poslovanja z družbenimi sredstvi.

Aktivnosti, ki pripomorejo k uspešnejšemu gospodarjenju, delimo v:

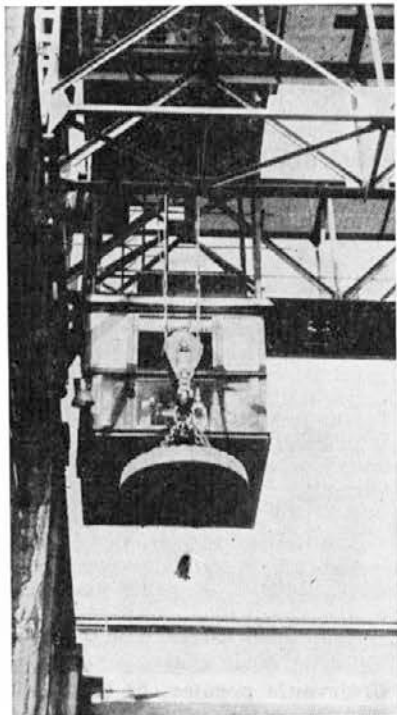
— Izbor in realizacijo novih naložb, kar v veliki meri postavlja pogoje za bodoče gospodarjenje.

— Ukrepe za učinkovito gospodarjenje z družbenimi sredstvi (naložbami), ki so pretežno stalni, lahko pa tudi občasni.

Izhodišče vseh akcij je samoupravni interes delavcev temeljne organizacije za boljše in učinkovitejše poslovanje. Interes pa lahko še vzpodbujamo z ustreznim nagrajevanjem po delu, z vzpodbujanjem zavesti o pomembnosti socialne varnosti, potrebe po celovitem urejanju družbenega standarda in varnosti, za kar je potreben dohodek, ki ga ustvarimo lahko več le s produktivnim delom.

Hitra gradnja

Ko žerjav počiva

Delavec, pa bo lahko uspešno gospodaril le, če bo imel ustrezno znanje. Pridobivanje znanja in ustreznih kadrov bo sestavni del načrtovanja.

Kadar se tozđ odloča za nove naložbe ali zamenjavo iztrošenih sredstev, bo to dosegel najboljšje tako, da se bo odločal na osnovi predloga, ki ga z njegovim sodelovanjem izdelala služba marketinga in razvojna služba (trg, iskani proizvodi, moderna tehnična oprema, produktivna tehnologija).

Ukrepe za učinkovito gospodarjenje stalno načrtujejo in izvajajo specializirane službe v tozđih skupnih in spremljajočih dejavnosti in delovnih skupnostih. Osnove za primerjavo uspešnosti so določene s plani in standardi za vsak tozđ in stroškovno mesto. Sprotno informacije iz različnih virov omogočajo, da ugotovimo, kako planirane standarde dosežemo in kažejo, kako smo učinkoviti oz. kakšni ukrepi so potrebni za izboljšanje.

Posebne službe pripravljajo in izvajajo ukrepe, ki omogočajo racionalno trošenje dragih surovin, energije, avtomatsko vodenje kompliciranih tehnoloških procesov itd.

Služba za racionalizacije zbira ideje in predloge, ki jih dajejo delavci in na osnovi njih pripravljajo predloge za racionalizacije in izplačilo nagrad. Vsi predlogi več ali manj vplivajo na izboljšanje gospodarjenja.

Tehnološke službe v pripravi proizvodnje ter razvojno raziskovalne službe v TOZD raziskave in razvoj stalno delajo tudi na izboljšavah tehnologije, razvoju novih proizvodov in izboljšanju kakovosti, kar je pogoj za stalno rast proizvodnje, ki je iskana na trgu.

K racionalnejšemu poslovanju prispeva še vrsta ukrepov drugih služb, kot npr. kadrovske, organizacijske, avtomatske obdelave podatkov in drugih, ki sistematično iščejo in uvajajo nove načine dela, novo delitev itd., kar v končni fazi prispeva k izboljšanju poslovanja.

Večje projekte, ki so v fazi raziskav ali uvajanja novih proiz-

vodov, tehnologij, postopkov, uvajajo tozđi s posebno projektno organizacijo, ki omogoča na najbolj neposreden način hiter prenos znanja v proizvodnjo in s tem pripomore k uspešnejšemu gospodarjenju.

Zagotavljanje obratnih sredstev

Vsaka temeljna organizacija je ob razdelitvi družbenega premoženja, s katerim upravlja, pridobila tudi del sredstev za obratna sredstva, delno pa uporabljajo tozđi za to dolgoročne in kratkoročne kredite. Vsa obratna sredstva tozđi združujejo v IB Zvezarne Ravne, ki jih po dogovorjenih pogojih dodeljuje tozdom, ki jih potrebujejo. Z uvedbo sistema skupnega prihodka bo potrebno:

Prerazdeliti sklad obratnih sredstev. Vsak tozđ bo imel v fazi proizvodnji na zalogi material in variabilne stroške po vrednosti, ki jih je sam vložil, vse dokler ne bodo proizvodi plačani. To bo zahtevalo od tozđov, ki so na začetku procesa, več obratnih sredstev, tozđi, ki so na koncu, pa jih bodo potrebovali manj. Prerazdelitev bo izvršena na osnovi izračuna potrebnih obratnih sredstev v novem sistemu.

S povečanjem proizvodnje ali spreminjanjem asortimenta in pogojev na trgu se bo spreminjala tudi potreba po obratnih sredstvih. Večja obratna sredstva bodo potrebna tudi, če bo katerikoli tozđ počasneje, kot je s standardom določeno, obračal zaloge.

Da se v vseh primerih zagotovi učinkovito gospodarjenje z družbenimi sredstvi, bo potrebno:

— da bo tozđ, ki bo zaradi povečanja proizvodnje ali asortimanta prispeval v svoj sklad obratnih sredstev potrebna sredstva, prav tako pa bo ta tozđ moral prispevati ustrezen del dohodka za obratna sredstva tozdom dobaviteljem materiala v skladu z vrednostjo zalog, ki se bodo zato povečale pri predhodnih tozđih. Potreba po večjem obsegu sredstev se bo ugotavljala z investicijskimi projekti oziroma letnimi gospodarskimi načrti.

— V primeru, da se v tozdu počasneje obračajo zaloge, kot je planirano s standardom, bo tozđ, ki je povzročil počasnejše obračanje, predhodnim tozdom priznal nadomestilo za izpadlo gospodarjenje s sredstvi (procent dogovorjenih obrestí za čas in vrednost povečanih zalog).

— Kadar se tozđ komerciala skupno z ostalimi tozđi, ki sodelujejo pri proizvodnji skupnega proizvoda, dogovori za prodajo na kredit, je treba določiti sorazmerne dele sredstev, ki jih zainteresirani tozđi združujejo za kritje eventualno povečanih stroškov.

PRIDOBIVANJE CELOTNEGA PRIHODKA TOZD OSNOVNIH DEJAVNOSTI IZ SKUPNEGA PRIHODKA

Oblikovanje cen in drugih pogojev za prodajo na trgu

Cene proizvodov in storitev ter drugi pogoji za prodajo na domačem trgu se oblikujejo skladno z določili zakona ali po družbenem dogovoru z upoštevanjem tržnih pogojev, domicilnih cen za enake proizvode na ino-

zemskih trgih, ekonomskih kalkulacij in zatečenih cen po naslednjih postopkih:

a s sporazumom med proizvajalci in potrošniki in z objavo cen v ceniku (cene metalurških proizvodov, serijskih proizvodov mehanske predelave, kot so noži, pnevmatično orodje itd.),

b z dolgoročnimi ali kooperacijskimi pogodbami, s tem da se zavodu za cene sporoči cene in sistem spreminjanja cen,

c s kupnoprodajnimi pogodbami za posamezne proizvode in storitve, s tem da se cene sporočijo zavodu za cene,

d na osnovi javno razpisane licitacije, če je za posamezne proizvode ali storitve to smotno,

e za nove proizvode in storitve je treba dostaviti cene zveznemu zavodu za cene skupno s predpisano dokumentacijo,

f za storitve in proizvode stranskih dejavnosti tozđov in delovnih skupnosti se cene oblikujejo v skladu z ustreznimi predpisi republike ali občine,

g cene proizvodov in storitev za prodajo na izvozna tržišča se oblikujejo po tržnih pogojih na teh tržiščih.

V izvoz je potrebno usmeriti take proizvode, pri katerih v poprečju dosežemo fco Ravne pokritje cen, izračunanih po ekonomskih kalkulacijah. Pri izračunu cene fco Ravne je treba od dosežene cene pri kupcu odšteti prevozne stroške in druge popuste ter prišteti priznana izvozna premija.

Prodajne cene skupnih proizvodov določa v skladu s samoupravnim sporazumom o združitvi tozđov v DO TOZD komerciala skupaj s tozđi, ki so povezani v skupnem proizvodu (čl. 83, 84 in 85 sporazuma).

Po enakem postopku se oblikujejo tudi cene za proizvode in storitve, ki jih tozđi ali delovne skupnosti prodajo na trgu in gre iztrženi prihodek v celoti neposredno v celotni prihodek tozda ali delovne skupnosti.

Oblikovanje internih cen za prodajo v DO

Tozđi, ki opravljajo storitve in dobavljajo proizvode, namenjene končni porabi v DO, TOZD, ki prodajajo proizvode, za katere ni mogoče ugotoviti dohodkovne povezanosti, storitve TOZD družbenega standarda, v prehodnem obdobju pa tudi TOZD, ki ne bodo takoj uveljavili sistema skupnega prihodka, pridobivajo del ali ves celotni prihodek na osnovi internih, dogovorjenih cen oz. cen, priznanih na trgu.

1. Za vse nenamenske proizvode (metalurški proizvodi) in storitve, ki jih tozđi prodajajo znotraj DO, je osnova za dogovorjeno ceno cena, ki jo tem tozdom družba prizna na trgu izven DO. (Cenik) Vse dogovorjene cene so nižje za toliko, kolikor znaša vrednost del komercialnih služb, ki jih za interno prodajo ni potrebno opraviti. Tozđ pa se lahko, kolikor je prisoten skupen interes, dogovorijo tudi za drugo ceno. Tako dogovorjena cena se določi pismeno, velja pa najmanj eno leto.

2. Za vse namenske proizvode, (npr. ulitke, odkovke) in storitve se oblikujejo interno dogovorjene cene na osnovi:

— cene, ki jo zadnja tozđ v večrigi dobi priznana na trgu, in

— ekonomskih kalkulativnih cen za posamezno fazo dela kot merila za določitev dogovorjene cene.

Ekonomske kalkulativne cene so izdelane na osnovi enotno dogovorjenih standardov in tehnoloških poti.

3. Izpad dohodka v tistih tozđih, ki izvažajo v poprečju več kot drugi, nadomestijo tozđi, ki prodajo več na domačem trgu, v obliki posebne izvozne premije (10 %).

4. Za interne cene se dogovorijo TOZD pred sklenitvijo pogodbe s kupcem. To sili zaposlene v tozđih k znižanju stroškov, povečanju produktivnosti in izboljšanju gospodarjenja.

5. Zaloge vložka so vedno pri tozdu, ki material vlaga v proizvodnjo. Zaloge so vrednotene po variabilnih stroških na osnovi ekonomske kalkulativne cene. Razlika do nabavne cene bremeni dohodek tozda vse dotlej, da ni proizvod plačan. Ta sistem sili tozđ v enakomerno obračanje zalog, skratka v celovito gospodarjenje z družbenim premoženjem.

Oblikovanje cen za razporejanje skupnega prihodka

Skupni prihodek je tista količina plačane realizacije (denarja), ki je iztržena s prodajo proizvodov oziroma storitev skupnega dela več tozđov. Tako iztrženi skupni prihodek se za vsak proizvod posebej takoj in v celoti razporedi med tozde, ki so sodelovali pri proizvodnji skupnih proizvodov ali storitev in postane tako celotni prihodek tozđ.

Razporejanje skupnega prihodka med tozđi mora biti sorazmerno s tem, koliko so s svojim živim in minulim delom delavci v posameznem tozdu k njemu prispevali.

Najsprejemljivejše merilo za razporejanje skupnega prihodka so dogovorjene cene. Cene imajo že uvedene za obračun po standardnih stroških in interno prodajo ter imamo z njimi že izkušnje. V bodoče bi jih oblikovali po dogovorjenih osnovah in merilih, ki bi veljala za enako srednjeročno obdobje, za katerega sprejemamo tudi plan.

Skupni prihodek si bodo tozđi med seboj razporedili v razmerju, ki ustreza razmerju v cenah njihovih proizvodov in storitev. To pa pomeni, da višina dohodka, ki ga pridobi vsak tozđ na podlagi proizvodov in storitev, s katerimi je sodeloval pri ustvarjanju skupnih proizvodov in storitev, niha v odvisnosti od višine iztrženega skupnega prihodka. Niha nja v tržni realizaciji neposredno vplivajo na dohodek vseh tozđov, in sicer v enakih razmerjih, v kakršnih sodelujejo pri ustvarjanju skupnega dohodka z rezultati svojega dela.

Osnove in merila za oblikovanje cen določijo tozđi v srednjeročnem planu. Do leta 1980 se osnove in merila določajo z letno politiko uresničevanja plana.

V planskem obdobju bi se osnove in merila menjala le v primerih, če se iz objektivnih razlogov spremene pogoji, na osnovi katerih so bile določene osnove in merila.

Osnove in merila, na osnovi katerih se bodo oblikovale cene, morajo zagotoviti:

— objektivnost oblikovanih cen,
 — enakopravnost vseh tozdov pri razporejanju skupnega prihodka,
 — pospeševanje produktivnosti dela in učinkovitost poslovanja vseh tozdov,
 — čim večjo uskladitev tako oblikovanih cen z družbeno priznanimi cenami za iste proizvode.

Z osnovami in merili, po katerih se bodo oblikovale cene, je treba določiti predvsem:

— stopnjo uporabe vgrajenih kapacitet,
 — objektivno potrebne stroške proizvodnje in normative potrošnje materialov,
 — ceno vlaganja in reprodukcije,
 — nivo produktivnosti in njeno rast.

Sprejete osnove in merila za oblikovanje cen so eden izmed elementov, na osnovi katerih se izdelava vrednosti del letnega gospodarskega načrta. S samoupravno sprejetim letnim gospodarskim načrtom so podane količine za vrednotenje tehnoloških in delovnih normativov za posamezen proizvod ali storitev, na osnovi katerih se oblikuje ekonomska kalkulacija za razporejanje skupnega prihodka. Ekonomske kalkulacije se izdelajo po metodi spremenljivih stroškov za vsako fazo oz. tozda, da se omogoči vrednotenje zaloga po določilih zakona in razporeditev skupnega prihodka.

Izdelava ekonomskih kalkulacij

Za vse skupne proizvode in storitve se izdelajo ekonomske kalkulacije po posameznih fazah v taki obliki, da je mogoča razporeditev skupnega prihodka z računalnikom. Izdelava ekonomskih kalkulacij po fazah temelji na načelu, da se izvirni stroški faze oziroma ustvarjanja skupnega prihodka ugotavljajo v vsaki proizvodni fazi, ki je organizirana v tozda. Na ta način lahko za vsako fazo oblikujemo načrtovano vrednost stroškov proizvoda kot osnovo za postavitev delitvenega razmerja.

V skladu z načelom nastajanja izvirmih stroškov je ekonomska kalkulacija za razporejanje skupnega prihodka vsakega proizvoda sestavljena, tako da so za vsako tozda ločeno izračunani stroški:

a) Direktni variabilni stroški (vložni material in storitve). Ti stroški predstavljajo neto količino potrebnega materiala za skupni proizvod. Vrednost vloženega materiala dobimo iz predpisanega standarda količine za posamezen proizvod, vrste materiala in planske cene.
 b) Ostali variabilni stroški. Ti stroški obsegajo naslednje vrste, ki so v kalkulaciji ločene:

- osebne dohodke za dela in naloge, ki jih je treba opraviti direktno pri obdelavi ali predelavi materiala v posameznih fazah. Vrednost del in nalog dobimo iz standardnih časov in standardne vrednosti ene ure dela na stroškovnem mestu, ki je izračunana na osnovi letnega gospodarskega načrta,
- materialne stroške in storitve pomožnega materiala, ki nastanejo v neposredni odvisnosti od izdelave skupnih proizvodov na stroškovnih mestih,

— variabilni del stroškov temeljnih organizacij spremljajočih dejavnosti (energija, transport, strojno gradbeno vzdrževanje, elektrotehnične storitve), ki nastanejo v neposredni odvisnosti od izdelave skupnih proizvodov,
 — standardizirana vrednost predvidene slabe kakovosti za proizvod.

c) I. prispevek k pokritju. S tem delom dohodka se pokriva fiksne stroške, ki nastajajo na produktivnih stroškovnih mestih (amortizacija in drugi).

d) II. prispevek k pokritju. S tem delom dohodka se pokriva fiksne stroške režijskih stroškov mest in obsegajo:

- amortizacijo in ostale stroške na režijskih stroškovnih mestih v samem tozdu,
- fiksne stroške tozdov skupnih dejavnosti.

e) III. prispevek k pokritju. S tem delom dohodka se pokriva fiksne stroške delovnih skupnosti.

f) IV. prispevek k pokritju. Ta del dohodka predstavlja načrtovani čisti dohodek za sklade tozdov.

Izračun prispevka k pokritju oziroma stopenj izdelava planska služba ob sodelovanju stroškovnega knjigovodstva in vodij stroškovnih mest na osnovi elementov letnega gospodarskega načrta, s katerim se določi tudi ustrezen del prispevka h kritju čistega dohodka za sklade tozdov.

Začasen in končen obračun skupnega prihodka

Zaradi velikega števila skupnih proizvodov in storitev ter zelo razvejanih tehnoloških povezav posameznih tozdov pri izdelavi skupnih proizvodov in storitev je razporejanje plačane realizacije skupnih proizvodov problem celo za računalnik, ki bo to delo opravljal. Problem je predvsem v tem, da plačila prihajajo vsak dan in da potrebuje računalnik za razporejanje primerno organizirano banko podatkov, da lahko ugotovi tehnološke povezanosti proizvodov in ustrezne deleže dohodka za posamezne tozde.

Dnevno bi to toliko angažiralo računalnik, da ne bi mogli opravljati drugih del. Zato bi z računalnikom dnevno začasno razporedili za vsak skupni proizvod plačano realizacijo med tozde na osnovi za vsako grupo proizvodov določenih razmerij (faktorjev). Razmerja bi se določila na osnovi preteklih stanj za vsak mesec vnaprej z upoštevanjem eventualne spremembe asortimenta.

Končen obračun skupnega prihodka pa se bo izvršil ob koncu vsakega meseca na osnovi cen ekonomskih kalkulacij po naslednjem vrstnem redu:

- vrednost direktnih variabilnih stroškov (material, storitve),
- vrednost ostalih variabilnih stroškov,
- I. prispevek k pokritju,
- II. prispevek k pokritju,
- III. prispevek k pokritju,
- IV. prispevek k pokritju.

Preostanek se razporedi med tozde v razmerju:

- vrednost variabilnih OD in
- vrednost amortizacije na produktivnih in režijskih stroškovnih mestih tozdov.

Ob končnem obračunu skupnega prihodka konec vsakega me-

seca se v razmerju razporejene vrednosti skupnega prihodka, pridobljenega na izvoznem trgu, razporedi tudi devizna sredstva.

Interno premiranje izvoza

Temeljne organizacije v prvih fazah tehnološkega procesa (jeklarna skupaj z valjarno, kovačnico in jeklolivarno) večji del proizvodov skupnega dela prodajajo direktno na trgu (od 67 do 82%). Pri prodaji teh proizvodov tudi niso več v povezavi s tozdi nadaljnje predelave.

Z manjšim delom proizvodnje pa ti tozdi sodelujejo pri proizvodnji skupnih proizvodov s tozdi mehanske obdelave.

Izvozna usmeritev tozdov, ki je dogovorjena s srednjeročnim planom in je tudi družbeno upravičena, pa je izvoz finalnih proizvodov.

Čim večji pa je delež finalnih proizvodov za izvoz, tem manjši je delež teh na domačem trgu in tem nižja je akumulacija. Iz skupnega prihodka pa tozdi finalist ne morejo pridobiti večjega deleža dohodka, ker se ta deli med vse tozde sorazmerno.

Da bi zadržali interes finalistov za izvoz, bodo tozdi še naprej poravnali izpadli dohodek zaradi izvoza z interno izvozno premijo.

Interno izvozno premijo prispevajo tozdi sorazmerno z doseženo realizacijo proizvodov na domačem trgu in v izvozu. Tisti tozdi, ki več izvažajo kot v poprečju vsi tozdi, premijo pridobijo, tisti, ki izvažajo manj kot v poprečju vsi tozdi, pa premijo plačajo. Odstotek premije na dosežen izvoz se določi z letnim gospodarskim načrtom.

Rezultati izjemnih ugodnosti na trgu

V primeru, da temeljne organizacije pri prodaji skupnega proizvoda dosežejo dohodek, ki je rezultat izjemnih ugodnosti, ga morajo nameniti za razvoj za sredstva skupnih rezerv ali SSP.

Kot rezultat izjemnih ugodnosti se šteje, če tozdi stalno dosegajo za skupne proizvode, pri katerih imajo monopolen položaj (edini proizvajalci v državi), več kot določen % višje cene, kot so za enake proizvode domicilne cene na konkurenčnem tujem trgu. Dohodek, ki predstavlja vrednost nad tem %, je rezultat izjemnih ugodnosti. Obračun se izvrši enkrat letno. Odstotek večje cene nad domicilno se določi v sporazumu ali planu, s tem da se upošteva celovite ekonomske odnose s tujino.

PRIDOBIVANJE CELOTNEGA PRIHODKA TOZDOV SPREMLJAJOČIH SKUPNIH DEJAVNOSTI (BREZ TOZD KOMERCIALE)

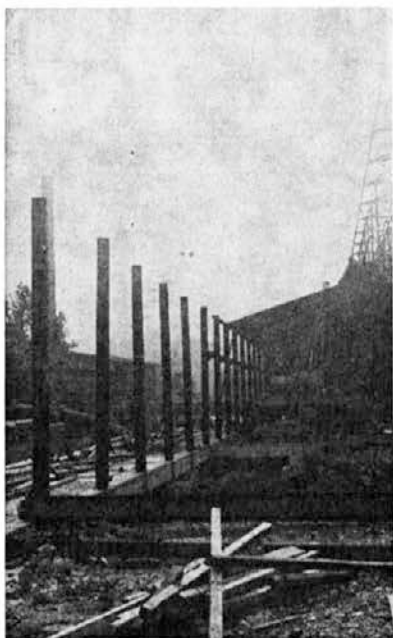
Splošni pogoji

V dohodku skupnih proizvodov, ki jih prodajo tozdi osnovnih dejavnosti na trgu, je vsebovano tudi delo tozdov spremljajočih in skupnih dejavnosti.

Vrednost potrebnega dela in sredstev, ki jih tozdi spremljajočih in skupnih dejavnosti združujejo s tozdi osnovnih dejavnosti pri proizvodnji skupnih proizvodov, je odvisna od:

OBRAZKI GOVORE

Do tod bo segla kovačnica

— vrste in količine skupnih proizvodov v tozdi osnovnih dejavnosti,

— vrste, količine, zastarelosti in kakovosti osnovnih sredstev, s katerimi se skupni proizvodi proizvajajo,

— nepredvidenih dogodkov na strojih in napravah (lomi, predčasna iztrošenost, zamenjava itd.), na katerih se proizvodi proizvajajo,

— kakovosti vgrajenih rezervnih delov in opravljenih storitev itd.

Različne zahteve v tozdi osnovnih dejavnosti narekujejo tudi ustrezno organiziranost tozdov spremljajočih in skupnih dejavnosti, da so sposobni nuditi zadovoljive in pravočasne storitve. Dohodkovne odnose pa morajo motivirati učinkovito sodelovanje.

Dohodkovni odnosi med tozdi osnovnih dejavnosti in tozdi spremljajočih in skupnih dejavnosti morajo zagotoviti:

— enakopravnost pri pridobivanju celotnega prihodka in dohodka vseh tozdov,

— pospeševanje produktivnosti dela in učinkovitosti poslovanja tozdov skupnih in spremljajočih dejavnosti,

— priznavanje objektivno potrebnih stroškov tozdov skupnih in spremljajočih dejavnosti ob dogovorjeni stopnji izkoriščanja kapacitet, ceni vlaganja in reprodukcije ter dogovorjenem nivoju in rasti produktivnosti.

Specifični pogoji dela pogojujejo tudi posebno ureditev dohodkovnih odnosov. V praksi smo že preizkusili sistem pridobivanja celotnega prihodka tozdov spremljajočih in skupnih dejavnosti, in to:

— s prodajo storitev, rezervnih delov in energije (materiala) tozdom osnovnih dejavnosti in drugim tozdom;

(Storitve so predvsem večji planirani remont, dela na investicijskem vzdrževanju itd. Material pa predstavljajo rezervni deli in energija).

— s prodajo storitev na trgu izven delovne organizacije. Ta obseg storitev je omejen s samoupravnim sporazumom o zdru-

žitvi tozdov v delovno organizacijo na obseg prostih kapacitet,

— z udeležbo v celotnem prihodu tozdov uporabnic storitev v sorazmerju s tem, koliko so k njemu tozdi izvajalci storitev prispevali.

Za sistem prodaje materiala drugim tozdom smo se odločili zato:

— ker se potreba pojavlja občasno in različno za posamezna področja,

— ker se vrednostno material ali med seboj zelo razlikujejo,

— ker potreb vedno ne moremo vnaprej planirati, vgradnja pa je nujna,

— ker kvaliteto, količino in vrednost potrdijo ob prevzemu uporabniki, pa je tako zagotovljena racionalna poraba.

Enak sistem kot za rezervne dele velja za energijo.

S prodajo materiala pridobivajo večji del celotnega prihodka tozdi spremljajočih dejavnosti, medtem ko tozdi skupnih dejavnosti na ta način ne pridobivajo celotnega prihodka.

Prodaja storitev je sedaj omejena na storitve velikih remontov in del na investicijskem vzdrževanju. Za vsako storitev mora biti izdelana ekonomska kalkulacija. Storitve je potrebno planirati z letnim gospodarskim načrtom. Čim večji je delež storitev, tem manjši je delež udeležbe v celotnem dohodku tozda. Postopoma bi morale storitve zavzeti vedno večji obseg. Storitve pa mora biti po vrednosti v družbeno priznanih mejah.

Za vsa drobna dela tekočega vzdrževanja, opravljanje tehnoloških, kontrolnih in drugih storitev, ki jih ni mogoče ovrednotiti kot posamezno storitev oz. bi vrednosti teh storitev ne bilo mogoče preverjati na trgu, se obračunavajo celovite storitve. Z letnim gospodarskim načrtom se določi delež celotnega prihodka, ki ga pridobijo pri tozdih uporabnikih takih storitev.

Določanje cen materiala, storitev in stopenj deležev

Nabavljene rezervne dele, ki jih tozdi izvajalec storitev vgradi uporabniku, zaračuna po dejanski nabavni ceni, povečani za dogovorjene stroške skladiščenja in transporta (planske cene).

Doma izdelane rezervne dele, ki jih tozdi izvajalec storitev vgradi uporabniku, zaračuna po vrednosti, izračunani na osnovi ekonomske kalkulacije. Ekonomske kalkulacije za doma izdelane rezervne dele se izdelajo po enakem sistemu kot ekonomske kalkulacije za razporejanje skupnega prihodka med tozdi. Sistem je opisan v prejšnjih točkah tega poglavja. Za oblikovanje cen so upoštewane dogovorjene osnove in merila.

Cena storitev se določa enako kot doma izdelanim rezervnim delom. Z letnim gospodarskim načrtom se izdela za vse tozde spremljajočih in skupnih dejavnosti na osnovi statističnih podatkov iz preteklosti, predvidenih planskih nalog za tekoče leto in sprejete politike poslovanja izračun vrednosti celovitih storitev, ki jih bodo kot izvajalci opravili za druge tozde. Na osnovi podatkov iz preteklosti in planskih nalog za tekoče leto se razporedi vrednost planiranih celovitih storitev tozda

izvajalca na tozde prevzemnike. Tako se s planom določijo deleži, ki jih bodo tozdi izvajalci dobili od tozdov prejemnikov za opravljanje storitve. S planom izračunani deleži pa so odvisni od doseganja dohodka tozdov, ki uporabljajo storitve. Čim večji dohodek ti dosegajo (kar je delno tudi odvisno od dobro opravljenih storitev), sorazmerno večji del dobijo tudi tozdi izvajalci storitev. Po drugi strani pa imajo v takem sistemu tozdi izvajalci tudi stimulacijo, da opravijo storitve z nižjimi stroški, kot je planirano, ker se tako njihov dohodek povečuje. Tak odnos med tozdi avtomatično uravnava tudi vplivne trga na dohodek. V času, ko prodaja dobro teče, to omogoča tozdom osnovnih dejavnosti pridobiti večji dohodek in obratno, kadar prodaja zastane, se zniža tudi dohodek. To pa vpliva v tem sistemu tudi na dohodek tozdov izvajalcev storitev.

Odstotek, s katerim so posamezni tozdi izvajalci storitev udeleženi v dohodku tozdov uporabnikov, se izračuna po obrazcu:

$$\% = \frac{\text{vredn. cel. storitve} \times 100}{\text{dohodek tozda} + \text{amortiz.}}$$

Če bo katera izmed tozdov še naprej začasno ali iz drugih razlogov pridobivala celotni prihodek s prodajo proizvodov (ne s skupnim prihodkom), bodo deleži izračunani v celotnem prihodu.

Začasno bo mogoče obračunati deleže med mesecem, če bo to potrebno. Končni obračun pa se bo izvršil kot za ostale tozde ob koncu meseca.

PRIDOBIVANJE CELOTNEGA PRIHRANKA TOZD KOMERCIALA ŽELEZARNE RAVNE IN TRGOVSKIH ORGANIZACIJ IZVEN DO IZ SKUPNEGA PRIHRANKA

Pri prometu blaga in storitev na debelo (nabava in prodaja na domačem in inozemskem trgu) so med TOZD ŽR in trgovskimi organizacijami ter tozdi Železarne Ravne naslednje povezanosti:

a Tozdi Železarne Ravne so povezani delno pri nabavi surovin, več pa pri nabavi materiala in storitev za skupne proizvode ter pri prodaji skupnih proizvodov in storitev na domačem in inozemskem trgu s TOZD komerciala Železarne Ravne. TOZD komerciala ŽR v tem primeru z ostalimi tozdi ustvarja in razporeja skupni prihodek.

b Tozdi Železarne Ravne so močno povezani pri nabavi surovin za skupne proizvode ter delno pri prodaji skupnih proizvodov in storitev na domačem in inozemskem trgu s trgovskimi organizacijami izven DO. Skupni prihodek ustvarjajo in razporejajo tozdi ŽR s temi trgovskimi organizacijami. TOZD komerciala ŽR je udeležena v skupnem prihodu v teh primerih le s svojimi storitvami, ki jih opravlja za tozde (priprava specifikacij in obdelava naročil).

Medsebojni odnosi v sodelovanju med tozdi ŽR in TOZD komerciala ŽR se uredijo s samoupravnimi sporazumi znotraj DO. Medsebojni odnosi v sodelovanju med tozdi ŽR in trgovskimi organizacijami izven DO pa se ure-

jajo s posebnimi samoupravnimi sporazumi v skladu z zakonom in izhodišči tega sporazuma.

Za medsebojne odnose med TOZD komerciala in ostalimi tozdi je potrebno določiti zlasti:

1. Način določanja skupne politike proizvodnje, skupne politike prodaje blaga ter opravljanja storitev na debelo oziroma izvoznih in uvoznih ali drugih zunanjetrogovinskih poslov.

2. Način prevzemanja rizika iz skupnega poslovanja.

3. Način uresničevanja vzajemne odgovornosti za pospeševanje proizvodnje, prodaje in drugih storitev.

4. Način usklajevanja stališč glede poslov iz skupnega poslovanja.

5. Osnove in merila, po katerih se razporeja skupni prihodek, načini razporejanja in roki, v katerih se obračunava skupni prihodek.

6. Način reševanja sporov.

7. Pogoje in način prenehanja SaS. Skupno politiko proizvodnje in prodaje določajo tozdi v samoupravnem sporazumu o temeljih srednjeročnega plana in z letnimi gospodarskimi načrti (istočasno kot ostali tozdi med seboj).

Rizik iz skupnega poslovanja prevzemajo tozdi Železarne Ravne in TOZD komerciala ŽR v naslednjih primerih:

— če se ne uresničujeta planirana proizvodnja in promet proizvodov in storitev v fizični vrednostni obliki,

— če se jim ne plačujejo ali le delno oziroma nepravčasno plačujejo terjatve iz skupnega poslovanja,

— če se proizvajalne zmogljivosti, s katerimi so udeležene pri skupnem poslovanju, nepopolno izkoriščajo.

Skupen riziko, ki nastane v zgoraj navedenih primerih, realizirajo tozdi na ta način, da je celotni dohodek TOZD komerciala neposredno odvisen od doseženega celotnega dohodka ostalih tozdov.

Tozdi zagotavljajo TOZD komerciala, da ne glede na obseg fizične vrednosti proizvodnje (realizacije) pridobijo toliko celotnega prihodka, da zagotovijo oblikovanje toliko čistega dohodka, kolikor ga namenijo TOZD komerciala za razporeditev za sredstva OD po osnovah sporazuma in minimalna sredstva SSP.

Tozdi zagotovijo to na ta način:

— da pridobijo iz skupaj ustvarjenega prihodka sorazmerno manjše prihodke,

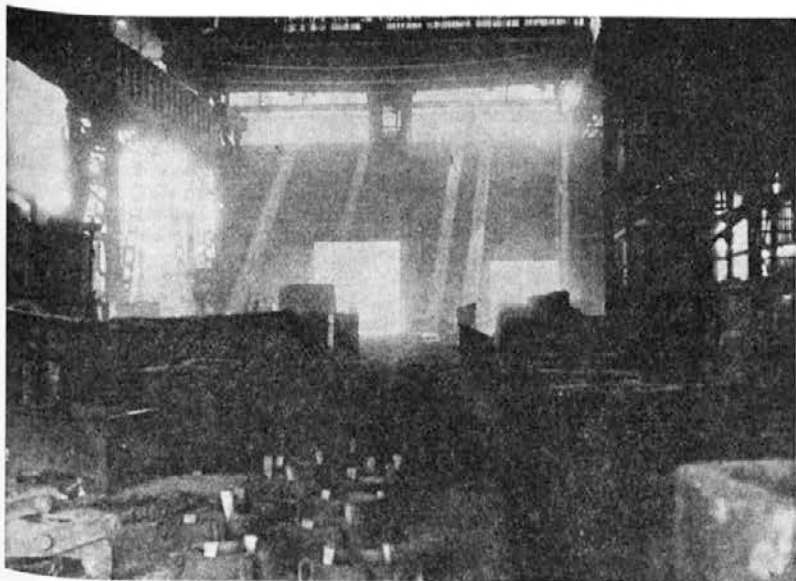
— da namesto TOZD komerciala izpolnijo obveznost, ki zadeva skupna sredstva.

Sredstva prispevajo tozdi v sorazmerju z vrednostjo prometa. Z letnim gospodarskim načrtom se določijo ukrepi za pospeševanje proizvodnje, prodaje in drugih storitev.

Stališča glede poslov iz skupnega poslovanja usklajujejo tozdi s TOZD komerciala ŽR s srednjeročnimi in letnimi plani ter prek samoupravnih organov.

Celotni prihodek pridobiva TOZD komerciala po enakih merilih in osnovah, na način in v rokih kot ostali tozdi skupnih dejavnosti.

Sonce na obisku

Za reševanje sporov in druge splošne določbe veljajo za TOZD komercialno iste rešitve, kot so določene za ostale tozde.

V primerih, ko se delavci tozdov trajno povezujejo s trgovskimi organizacijami združenega dela izven delovne organizacije na osnovah skupnega prihodka, sklenejo s temi organizacijami dvostranske samoupravne sporazume o trajnem poslovnem sodelovanju. Tozdi se s SaS dogovorijo o cenah prodajnih storitev, ki jih priznajo od iztržene cene skupnih proizvodov trgovski organizaciji (pri nabavi ali prodaji).

Konkretna določila v dvostranskih sporazumih uredijo tozdi smiselno z določili tega sporazuma in v skladu z zakonom.

PRIDOBIVANJE CELOTNEGA PRIHODKA PROIZVODNIH ORGANIZACIJ IZVEN DO IZ SKUPNEGA PRIHODKA TOZD V ŽR

Kadar delavci tozdov Železarne Ravne trajno povezujejo predmet poslovanja s proizvodnimi organizacijami združenega dela izven delovne organizacije Železarne Ravne na osnovah skupnega prihodka oziroma skupnega dohodka, sklenejo s temi organizacijami dvostranske samoupravne sporazume o trajnem poslovnem sodelovanju.

Delež skupnega prihodka iz realizacije skupnega proizvoda se določi vedno pismeno vnaprej za vsak skupni proizvod ali skupino skupnih proizvodov. Ko je skupni proizvod realiziran na trgu, se deleži, ki pripadajo TOZD ŽR, razporede med TOZD, ki so prispevale k njegovi vrednosti po osnovah in merilih, ki so sprejeta za razporejanje skupnega prihodka med TOZD ŽR. V dvostranskem samoupravnem sporazumu je potrebno posebno točno določiti riziko poslovanja, kaj se šteje za riziko in na kakšen način se riziko deli med udeležence.

Odnose uredijo v smislu določil, ki so uveljavljena med tozdi Železarne Ravne in skladno z zakonom.

DRUGI POGOJI

Uresničevanje solidarnosti

Ce kateri od tozdov, ki so povezani pri ustvarjanju skupnega prihodka, zaradi izgube v poslo-

vanju, ki izhaja iz tega sodelovanja, zaide v položaj, da ne more zagotoviti minimalne akumulacije oziroma je celo v izgubi, bodo ostali tozdi nudili po načelu solidarnosti in vzajemnosti ekonomsko in drugo pomoč.

Minimalna akumulacija predstavlja toliko čistega dohodka, da tozdi krije

— sredstva za OD po osnovah in merilih samoupravnega sporazuma,

— nujna sredstva za SSP (malica in drugo).

Pomoč bodo dali ostali tozdi v primeru, če je dejavnost takega tozda še naprej v interesu razvoja železarne kot celote, in to po pogojih, ki so določeni za sanacijo v samoupravnem sporazumu o združitvi tozdov v delovno organizacijo.

Skupni organ in način usklajevanja stališč o skupnih zadevah

Skupni organi tozdov ŽR, ki sodelujejo v skupnem prihodku so delavski svet Železarne Ravne in njegovi odbori.

Za uresničevanje sporazuma o dohodkovnih odnosih pri pridobivanju dohodka tozdi skrbi delavski svet delovne organizacije.

Na delavskem svetu delovne organizacije po načelu soglasja usklajujejo zadeve iz skupnih razmerij, oblikujejo predloge za napredek poslovanja, njegovo izboljšanje, razširitev in izpopolnitev. Oblikujejo pobude v zvezi s predmetom poslovanja, dajajo pobude za pristop k samoupravnemu sporazumevanju in razreševanje spornih zadev. Na delavskem svetu delovne organizacije delegati tozdov opozarjajo na motnje pri izpolnjevanju prevzetih obveznosti, skrbe za medsebojni pretok poslovnih informacij, sprejemajo ugotovitvene sklepe o pristopu oziroma o izstopu iz sporazuma.

Delavski svet delovne organizacije je tudi mesto za sporazumevanje o osnovah plana in o drugih skupnih zadevah.

Prevzem rizika

Za skupen riziko se po sporazumu o skupnem prihodku šteje:

— okoliščina, ki je povzročila, da tozdi, ki so v skupnem prihodku od proizvodov skupnega dela oziroma skupnega dohodka na

podlagi združevanja sredstev družbene reprodukcije, ne ustvarijo skupnega dohodka v obsegu, ki je predviden s sporazumom o sovlaganju oziroma izkažejo izgubo v poslovanju.

Za skupen riziko se ne šteje:

— neustrezna kakovost proizvodov, zamujanje v rokih dobave, sklenitev prodajne pogodbe s plačilno nesposobno organizacijo, nezavarovanje blaga, prodaja proizvodov na način in po cenah, ki niso v skladu s samoupravnimi sporazumi,

— če ne izpolnjuje drugih samoupravnih sprejetih obveznosti do druge tozdi (neodstopitev dogovorjenih sredstev, uporaba sredstev v druge namene, kot je dogovorjeno itd.).

V teh primerih nosi celoten riziko tozdi, ki ni izpolnil prevzetih obveznosti.

Tozdi, ki je povzročil škodo drugim tozdom iz prej navedenih vzrokov, mora iz skupnega prihodka oz. iz skupnega dohodka plačati škodo.

Ce delavski svet tozda, ki ne izpolnjuje obveznosti, obvesti v 15 dneh o tem delavske svete prizadetih tozdov in delavce v svoji tozdi, se delavski sveti tozdov prek delavskega sveta delovne organizacije dogovorijo za odstranitev vzrokov. Obenem pa se določi tudi odgovornost za izpolnjevanje obveznosti in način povračila škode.

Skupen riziko, ki nastane zaradi objektivnih okoliščin (povedali smo, kaj se ne šteje v rizik), prevzemajo tozdi, ki so v skupnem prihodku ali skupnem dohodku na ta način:

— da pridobe iz ustvarjenega skupnega prihodka oziroma skupnega dohodka sorazmerno manjše prihodke,

— da namesto tozdov, ki so v težavah, izpolnjujejo obveznosti, ki zadevajo skupna vlaganja iz poslovnih srdestev.

Reševanje medsebojnih sporov

Vse medsebojne spore, ki nastanejo zaradi odnosov v skupnem delu, zlasti pa pri:

— proizvodnji skupnega proizvoda,

— skupni poslovni in razvojni politiki,

— pogojih za nastopanje na trgu,

— oblikovanju in usklajevanju dela bodo tozdi reševali sporazumno. Kolikor pa tozdi medsebojnih sporov ne bodo mogli rešiti sporazumno, bodo spor reševali pred pristojno arbitražno komisijo železarne.

Janez Žnidar

IZREKI

Otroci so ogledalo staršev.

Kitajska

Najboljši zdravniki na svetu so: doktor Dieta, doktor Mir in doktor Veselje.

Swift

Ni najboljšega zdravnika od dobrega prijatelja.

Katon

Ljudje so kot breskve in hruške: sladki postanejo, malo preden se začno kvariti.

Holmes

Piščanci se nehajo kluvati za hrano, ko vidijo, da je dovolj za vse. Z ljudmi pa ni tako.

Don Marquis

Ce že dolgo živijo skupaj, se živali vzljubijo, ljudje pa zasovražijo.

Kitajska

Samo nekaj je na svetu lepše in boljše od žene — to je mati.

Sheffer

Dobra mati ne vpraša, če želiš, temveč da.

Anglija

Denar v žepu, hudič v srcu.

Kozarac

Denar je lažje zaslužiti kot ohraniti.

Montaigne

Jesen

SPORED KOROŠKIH KINEMATOGRAFOV

Z namenom, da širše seznanimo domačine koroške krajine o filmih, ki jih bomo predvajali v naših kinematografih, vam tokrat posredujemo seznam filmov, ki jih bomo predvidoma predvajali v oktobru. V spored skušamo uvrščati filme, ki jih je možno dobiti od distributerjev, in seveda filme, ki imajo določeno kulturno-umetniško vrednost ter filme zabavnega, poljudnega akcijskega žanra, skratka skušamo izbrati za vsakogar nekaj.

Z obveščanjem občanov o sporedu in programu filmov v naših kinematografih pa želimo doseči tudi to, da bodo na izbiro in oblikovanje programa imeli vpliv tudi obiskovalci kino predstav, s svojimi predlogi in željami (prek anket), ki jih bomo skušali uresničiti. Vsekakor bi vam želeli posredovati razpored filmov po kinematografih, kar pa žal zaenkrat še ne moremo zaradi zanesljivosti dobav filmov in seveda zaradi dvoran, v katerih razen predvajanja filmov potekajo še druge dejavnosti.

Koroški kinematografi Črna, Zerjav, Mežica, Prevalje, Ravne, Kotlje, Dravograd, Slovenj Gradec in Mislinja bodo v mesecu oktobru 1978 predvajali predvidoma naslednje filme:

PREVELIKA ŽRTEV — angleški barvni akcijski film
 TEROR MEKAGODZILE — japonski barvni fantastični film
 MARKO POLO — ameriški barvni zgodovinski film
 PROFESORICA IMA LEPE NOGE — italijanska barvna komedija
 PAST ZA NEVIDNEGA — ameriška barvna kriminalka
 TARZAN IN AMAZONKE — ameriški barvni pustolovski film
 DIRKA BREZ ZMAGE — ameriški barvni akcijski film
 KARIERA NEKE SOBARICE — italijanska barvna komedija
 KINO ZA GROŠ — ameriška barvna komedija
 VEČNI ALIBI TOMA HUNTERJA — ameriška barvna kriminalka
 ČIPKARICA — francosko-švicarska barvna ljubezenska drama
 POLICIJSKA PIŠTOLA — 357 — francoska barvna kriminalka
 ŠKOFOVA SPALNICA — italijanski barvni film — drama
 OLSENOVA TOLPA — danska barvna komedija
 LOGANOV BEG — ameriški barvni fantastični film
 TOM IN JERY — ameriška barvna risanka
 ZA PEST DIAMANTOV — ameriška barvna kriminalka
 DRAKULA, OČE IN SIN — francoski barvni film
 TARZAN IN SIRENE — ameriški barvni pustolovski film
 MOŽ, KI JE PRIŠEL NA ZEMLJO — angleški barvni fantastični film
 STAN IN OLIO V TUJSKI LEGIJI — ameriška črnobela komedija
 ARTISTI IN MODELI — ameriška barvna komedija

O razporedu in programu predstav v posameznem kinematografu vas bomo obveščali sproti na doselej običajen način in prek plakatov in drugih gradiv v reklamnih vitrinah po naših KS. Priporočamo se za obisk in prepričani smo, da bo vsakdo ob obisku in ogledu navedenih filmov dosegel zadovoljstvo in sprostitev, kar pa je naposled ob napornem delu za slehernega delavca tudi potrebno.

Kinematografsko in grafično podjetje »KINEGRAF« Prevalje — OOE Kinematografi

S KNJIŽNE POLICE

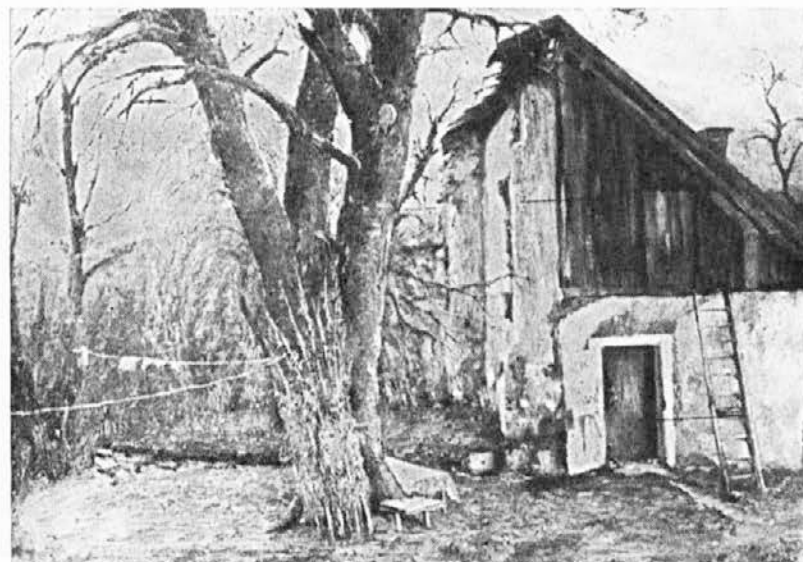
DOMAČA DELA

Nada Matičič, *Balada o boru*, roman. Lj. MK 1978. 341 str.

Roman odkriva dvoje svetov: starega pisatelja in vzporedno usode Bohinjcev, ki jim novi čas spreminja stari način življenja. Avtorici je uspela upodobitev cele vrste plastičnih človeških figur.

Jure Detela, *Zemljevidi*, poezija. Lj. MK 1978. 95 str. 105 din.

Prvenec mladega avtorja pri naša 75 pesmi. To je predvsem miselna poezija, ki se želi prebiti skozi literarno maso, nabrano v tisočletjih. Je jezikovno suverena, notranje razgibana — zanesljiv in samosvoj zgled modernega pesništva.

Stanislav Bricman, *Dvojna jesen*, olje

Janez Zupan, *Plitve korenine*, povest. Lj. MK 1978. 115 din.

Po oceni kritika Snoja je tekst večerniška povest z vsem, kar je za to zvrst značilno. Novost je klic na pomoč ob propadanju častitljivih gorenjskih kmečko-folklornih značilnosti in tudi kmečkega stanu.

TRETJE SREČANJE GLEDALIŠKIH SKUPIN ŠZ

Letošnje srečanje gledaliških skupin, ki prihajajo iz delovnih organizacij Slovenskih železarn, je tretje. Ta ljubiteljska kulturna dejavnost je nastala iz podobnih nagibov kot godbe, pevski zbori in druge oblike ustvarjanja v okviru Slovenskih železarn.

Srečanje bo od 9. do 14. oktobra na Ravnah, kakovostno pa bo pomenilo nekako prvo srečanje, namreč doslej so se srečavali le igralci, ki so na en dan prikazali le odlomke, medtem ko bo letos vsaka skupina predstavila celo naštudirano delo.

Predstave bodo v Titovem domu na Ravnah, vsakokrat ob pol osmih zvečer, in sicer:

9. 10. bo otvoritev srečanja, nato predstava gledališke skupine »Železar« iz Štor s Cankarjevimi »Kraljem na Betajnovi«.

11. 10. nam bo skupina »Tone Čufar« z Jesenic prikazala »Hvarčan-ko«.

Vladimir Kenda, *SEV v mednarodni menjavi*. Lj. MK 1978. 560 din.

Ta analiza vzhodnoevropskega tržišča osvetljuje nekatere mehanizme gospodarskega razvoja in trgovinske menjave v SEV. Zato bo v korist našim delovnim organizacijam, ki se vključujejo v gospodarsko sodelovanje z deželami SEV.

Igor Vrišer, *Regionalno planiranje*. Lj. MK 1978. 490 din.

Avtor prikazuje osnovne pojme, metode in probleme pokrajinskega načrtovanja. Ker postaja prostor nasploh zmeraj dragocenejši, je tema zelo aktualna, knjiga pa zanimiva tudi čez strokovne kroge.

PREVODI

Slobodan Nešović, *Velika zarota*. Lj. CZ 1978. 240 din.

Znani publicisti je na podlagi najnovejših dokumentov osvetlil diplomatske igre okrog nastanka nove Jugoslavije. Prvi del obravnava britanske načrte za izkrcanje zaveznikov med vojno v Dalmaciji in Istri, drugi Churchillovo barantanje s Stalinom za zloglasni »fifty — fifty«, tretji del pa obdobje med Jalto in Potsdamom.

Dirk J. Struik, *Kratka zgodovina matematike*. Lj. DZS 1978. 125 din.

Knjiga obravnava razvoj matematike od kamene dobe do konca 19. stoletja. Pisana je tekoče in nezahtevno, tako da je dostopna tudi srednješolcem in nematematikom, ki si želijo razširiti obzorje.

Marc Hillel, *Arhivi upanja*. Lj. Borec 1978.

Knjiga osvetljuje ustanovitev in delo mednarodne poizvedovalne službe, na katero se obračajo svojci ljudi, izginulih v zadnji vojni. Zato na podlagi dokumentiranih dejstev hkrati razgrinja grozljivo podobo nacizma ter svetovno morijo in njene posledice, ki jih še danes občutijo ljudje po vsem svetu.

(Po Knjižnem trgu v Delu)

13. 10. se bo skupina »Prežihov Voranc« z Raven predstavila z izvornim domačim delom »Judenburg«, ki ga je priredil Mitja Šipek po Prežihu.

14. 10. bo predstava gledališke skupine »Rož« iz Št. Jakoba v Rožu, prikazali pa nam bodo Sket-Špicarjevo »Miklovo Zalo«.

Po vsaki predstavi bo razgovor, na katerem bodo povabljeni gledališki strokovnjaki in delavci dajali ocene in mnenja o izvedbah predstav.

Srečanje gledaliških skupin je združeno z ravenskim krajevnim praznikom, poteka pa v okviru delovanja komisije za kulturo pri svetu sindikata Železarne Ravne.

Sporod srečanja nam daje priložnost, da obogatimo našo kulturno razgledanost in obzorje, zato ne bi smeli nihče izmed nas te priložnosti zamuditi.

Zanimivosti o proizvodnji jekla doma in po svetu

Nikdar zaključen proces uvajanja inovacij v sodobno tehnologijo ima posebno v zadnjih dvajsetih letih izjemen vpliv tudi na dogajanja v proizvodnji jekla, najbolj uporabne in največ uporabljene kovine. Velik premik v spremembi uporabljane tehnologije proizvodnje jekla je bil narejen, odkar je bil industrijsko uveden novi, kisikov proces. Današnja proizvodnja surovega jekla po kisikovem postopku v konvertorjih ima že nad 60% deleža v svetovni proizvodnji komaj četrt stoletja po svojem nastanku.

v konvertorju in elektro postopek. Navedena postopka še dopolnjujejo in pridobivata pomen. Vsi drugi tehnološki postopki, razen Siemens Martinovega so praktično docela ukinjeni ali vsaj nepomembni. Siemens Martinov proces, ki je bil v obdobju pred letom 1964 daleč prevladujoč v svetovni proizvodnji jekla z udeležbo do 80%, vse bolj izgublja na veljavi in se je proizvodnja po tem postopku zmanjšala že za več kot eno tretjino od največje, ki je znašala 280 milijonov ton. Delež SM jekla v svetovni proizvodnji je bil 1975. leta pod 30%.

Počitek

Od prve polovice šestdesetih let pridobiva vse večji pomen tudi proizvodnja jekla v električnih obločnih pečeh, posebno še po uvedbi UHP (ultra-high powered) peči, to so peči, ki imajo zgrajene zelo močne transformatorje in so primerne tudi za proizvodnjo masovnih vrst jekel. V svetovni proizvodnji jekla je znašal delež elektro jekel 1955. leta le 8%, leta 1965 že 12,7% in 1975 okoli 17%. Pred letom 1960 je bila proizvodnja jekla v električnih obločnih pečeh namenjena predvsem plemenitim in visoko legiranim vrstam. Današnje kapacitete električnih obločnih peči predstavljajo nad 20% svetovnih zmogljivosti proizvodnje surovega jekla in napovedana je še nadaljnja rast do deleža 25 do 28%.

V zadnjih letih se za proizvodnjo legiranih in visoko legiranih jekel uvaja vse širše kombiniran postopek. V pečeh jeklo oziroma vložek samo stope, izdelava želeno kvalitete jekla se pa opravi v ponvah izven peči. Takšna kombinacija je možna za kisikov konvertorski postopek in za elektro jeklo. Pri postopku izdelave jekla v ponvi je možno tudi vakuumiranje, homogenizacija, odzvepljanje in legiranje do zelene sestave.

Za proizvodnjo posebno čistih jekel je v rabi postopek pretaljevanja pod žlindro. Osnovna in prevladujoča tehnološka postopka za proizvodnjo surovega jekla sta danes na svetu kisikov proces

Nagla podražitev tehnoloških goriv ter visoki investicijski in obratovalni stroški za zadostitev predpisom zaščite okolja so med tehničnimi vzroki za opuščanje postopka.

V SFRJ smo imeli leta 1975 sledečo sestavo izdelave jekla po uporabljenih tehnoloških postopkih:

SM jeklo	62,4%
elektro jeklo	26,4%
konvertorsko jeklo	11,2%

V nadaljnjih dveh letih, do leta 1978 so nastale zopet spremembe in smo imeli po uporabljeni tehnologiji naslednje deleže:

SM jeklo	49,8%
elektro jeklo	27,4%
konvertorsko jeklo	22,8%

Spremembe so še v teku in delež kisikovega postopka v konvertorju raste ter bo postal že v letu 1979 tudi pri nas v Jugoslaviji količinsko prevladujoč.

Za kisikov postopek proizvodnje jekla je v rabi več in različnih nazivov. Najbolj razširjen postopek je LD, ki je tudi izviren in predstavlja po proizvodni zmogljivosti 466 milijonov ton okoli 92% vseh svetovnih zmogljivosti za proizvodnjo surovega jekla po kisikovem postopku. Osnova tehnologije je vpihavanje kisika s kopji od zgoraj v konvertor na raztopljen kopel. Drug postopek, pri katerem pihajo kisik skozi pihalice v dnu kon-

vertorja se izredno hitro širi ter predstavlja okoli 8% po kisikovem postopku proizvedenega jekla.

Največje proizvodne enote po kisikovem postopku so konvertorji za težo ene taline 380 ton, izlili so pa že tudi nad 400 ton. Čas trajanja od izliva do izliva je pri LD procesu 30 do 35 minut, pri čemer velikost konvertorja praktično nima vpliva na čas trajanja. V jugoslovanskih jeklarnah je največji konvertor za 100 tonske taline.

Med električnimi obločnimi pečmi sta postavljeni največji enoti na svetu v istem podjetju v ZDA in sicer 400 tonska ter 700 tonska peč. Zaradi raznih težav, ki odločujoče vplivajo na gospodarnost obratovanja, vlagajo tudi v večjo peč največ 450 ton. Notranji premer te največje peči je 11,5 metra, moč transformatorja je 150 MVA in peč ima elektrode s premerom 700 mm. Pravijo, da so pri tej peči dosežene tehnične meje v gradnji električnih obločnih peči.

Najsodobnejša peč, pri kateri so uporabljena zadnja spoznanja tehničnega napredka pri gradnji električnih obločnih peči in tehnologije proizvodnje elektro jekla je zgrajena v Zah. Nemčiji. Kapaciteta peči je 80 ton notranji premer 6,8 m, moč transformatorja 75 MVA, premer elektrod 610 mm. Vložek ogrevajo dodatno z dvema gorilci za mazut. Proizvodni program so plemenita, legirana jekla. Proces in delo peči je voden s procesnim računalnikom. Peč služi samo za toplotenje, izdelava jekla je izven peči v ponvi. Projektirana letna proizvodnja je 420.000 ton. Največja električna obločna peč v jugoslovanskih jeklarnah ima nominalno kapaciteto 110 ton, instalirano moč transformatorja 55 megavatov in projektirano letno proizvodnjo 225.000 ton.

Sodobne jeklarne za proizvodnjo masovnih jekel si brez naprave za neprekinjeno vplivanje ne moremo več zamisliti. Postopek, s katerim so leta 1955 odlili 380.000 ton jekla, je v dvajsetih letih dosegel svojo polno veljavo 140 milijonov ton leta 1975, današnje kapacitete znašajo že 177

milijonov ton. Pri novo zgrajenih kapacitetah za proizvodnjo surovega jekla je bil delež odlivanja po neprekinjenem postopku 64% že leta 1974, samo v zadnjem 1977. letu je bilo v gradnji okoli 80 naprav in je bilo evidentirano vsega 734 naprav v 66 državah.

Katere dosežke sodobne tehnologije za proizvodnjo jekla pa že uvajamo pri nas? V jugoslovanskih jeklarnah je v delu ena naprava za pretaljevanje jekla pod žlindro. V gradnji je ena kompleksna naprava za izvenpečno metalurgijo izdelave jekla v ponvi. Naslednja naprava je pred realizacijo in bo pričela z delom predvidoma konec leta 1980. V dveh jeklarnah uporabljajo napravi za vakuumiranje. V več jeklarnah je v rabi homogenizacija tekočega jekla v ponvi s preprihovanjem z argonom. V eni jeklarni je delo s procesnim računalnikom prešlo v vsakdanjo rabo. Za več jeklarn so procesni računalniki v postopku uvajanja, nabave ali so načrtovani. V petih jeklarnah že obratujejo naprave za neprekinjeno vplivanje, dve napravi sta v gradnji, nekaj jih je v projektu. V vseh jugoslovanskih jeklarnah je delo vsebolj mehanizirano in uvajajo tudi avtomatizacijo vodenja dela in procesa.

Kot vidite, tudi v jugoslovanskih jeklarnah slede dogajanjem po svetu in tudi pri nas uvajajo sodobne izsledke v tehnologiji proizvodnje surovega jekla. Ponekod gre do razvojem skoraj vzporedno, pretežno pa nekaj kasnimo, kar je treba pripisati specifičnim pogojem, neuskkljenemu razvoju in pa tudi omejenim materialnim možnostim. V slovenskih jeklarnah dobro drže korak z dogajanjem razvoja naprav in tehnologije proizvodnje surovega jekla v svetu. Računamo, da bodo do leta 1980 ali kmalu na pričetku prihodnjega petletnega obdobja realizirane načrtovane investicije, ki bodo omogočile uporabo najsoodobnejše tehnologije v proizvodnji elektro jekla, ki ustreza kvalitativnim zahtevam proizvodnega programa v vseh treh jeklarnah Slovenskih železarn.

Milan Marolt, dipl. inž.

ZNAČAJI

Grški učenjak in pisec Teofrast se je rodil okoli leta 372 in umrl leta 287 pred našim štetjem. O njegovih »Značajih«, ki jih tu objavljamo nekaj v izvlečkih za pokušino (prevod A. Sovre, Lj. MK 1971), je zapisal Jean de La Bruyère pred tristo leti:

»Resnično, ljudje se niso spremenili, če vzamemo na merek njihovo srce in njih strasti; še zmeraj so takšni, kakor so bili tedaj in kakor so zajeti v Teofrastu; nečimrni, hinavski, prilizljivi, samopridni, nesramni, vsiljivi, nezaupni, zlobni, prepirljivi, praznoverni.«

Kaj bomo rekli danes?

LICEMERNOST

Licemernost bi se mogla na kratko imenovati zloviselno maskiranje dejanj in besed.

Licemerec je zmožen pristopiti k sovražnikom ter kramljati z njimi prijazno in brez mržnje.

Ljudi, ki jih za hrbtno obra, hvale v obraz; nasprotniku, ki je izgubil pravdo z njim, izraža svoje obžalovanje.

Z ljudmi, ki se jim zgodi krivica ali ki so razsrjeni, se razgovarja sproščeno, kot da bi nič ne bilo.

PRILIZLJIVOST

Prilizljivost se more imenovati sramotno vedenje, ki prinaša prilizovalcu korist.

Če gre podrepnik s svojim spremljevalcem po ulici, mu reče na primer:

»Ali opažaš, kako se ozirajo ljudje za teboj? To se ne pripeti nikomur drugemu v mestu. Včeraj so te pod tržnimi arkadami kovali v zvezde.«

Če razdere neslan dovtip, udari lizun v krohota in si tišči vogel halje v usta, ko da ne more zadržati smeja.

BESEDLJIVOST

Besedljivost se izraža v nepremišljenem devetkanju brez konca in kraja.

Besedljivec prisede na primer k človeku, ki ga ne pozna, in sproži najprej hvalnico na svojo ženo, nato pripoveduje, kaj se mu je sanjalo prej to noč, potlej našteje od jedi do jedi, kaj je imel za kosilo. Ko se mu tako jezik dobro razmaje, pleteniči, koliko malopridnejši so današnji ljudje mimo starih, kako nizko ceno ima letos pšenica na trgu, kako narašča tujski promet. Koliko

stebrov ima pravzaprav Odeon? Včeraj sem kozlal. Katerega smo danes? In če zdržiš ob njem, te sploh ne izpusti več.

ROBAVTSTVO

Robavstvo bi mogli imenovati nerodno in neolikano vedenje. Robavt se na primer otešča s kikeonom in prismrdi na zborovanje. Ako je posodil plug ali koš ali koso ali vrečo, jo gre terjat v sredi noči, če se ravno spomni, ko ne more spati.

USLUŽNOST

Uslužnost se da pojmovno opredeliti kot želja in prizadevanje, kako bi se kdo brez misli na svojo resnično korist delal družbi prijatelja. Uslužnik te na primer že od daleč

pozdravi ter nagovori z »velespoštovanim odličnikom« in ti zagotovi svoje najgloblje spoštovanje. Stisne ti obe roki, kot da te ne misli več izpustiti, te pospremi košček poti, vpraša, kdaj bo imel prijetno priliko, da te bo spet videl, in se umakne z vljudno rečenico.

IZPRIJENOST

Izprijenost je stanovitnost v sramotnih dejanjih in besedah. Očividno sodi tudi med demagoge, ki zbirajo ljudske množice okoli sebe, jih hujskajo z napetim in kričavim glasom ter zabavljajo na oblast. Mož pač misli, da svoji blazinosti ne more nikjer lažje popustiti vajetov, kakor če govori na velikem zborovanju.

REKREACIJA IN ŠPORT

V TOZD elektrotehnične storitve tekmuje v malem nogometu sedem ekip. V prvem kolu so bili doseženi naslednji rezultati: delavnica mehanične : delavnica jeklarne 5 : 2, delavnica kovačnice : šibki tok 8 : 3, delavnica valjarne : elektromontaža 11 : 1.

TEKMOVANJE SLOVENSkih ŽELEZARJEV

9. 9. so na Jesenicah tekmovali železarji in predelovalci iz Stor, Raven, Jesenic, Lesc, Celja in Ljubljane. Naši so nastopali v vseh panogah, razen v balinanju in se predstavili ne samo kot dobri športniki, temveč tudi kot dobra športna družina.

Nogometaši so predvsem z dobro igro in še bolj z veliko mero borbenosti zasluženo osvojili prvo mesto. V predtekmovalni skupini so premagali železarno Štore z 1 : 0 in železarno Jesenice z 2 : 0. V finalnem srečanju so v rednem igralnem času igrali neodločeno 2 : 2 z Žično iz Celja. Pri izvajanju kazenskih strelav so bili naši spretnejši in zmagali s 5 : 4, za kar ima največ zasluga mladi vratar Branko Pavlinič. Poleg njega so za Ravne še nastopali: Šuler, Skitek, Vauče, Štekel, Srebotnik, Tone — Kita, Knap, Slapnik, Cestnik, Čuk, Pučelj, Jehart in Ferlin. Strokovno vodenje sta uspešno opravila Jonke in Pepi Vauče.

Moška odbojarska ekipa je v postavi Ban, Dretnik, Glavica, Golob, Krenker, Spanžel, Štehar, Vinkler po pričakovanju osvojila prvo mesto, s tem da so v predtekmovalju premagali Štore, v finalnem srečanju pa jeniške železarje.

Ženska odbojarska ekipa je tudi na tujem terenu dokazala, da je najboljša. Dekleta so v predtekmovalju premagala železarno Štore in Plamen iz Kroke, v finalnem srečanju pa še Jesenice z 2 : 0. Prvo mesto so si pod vodstvom Ele Tušek priborile: Jež, Gradišek, Pšeničnik, Krivograd, Rožen, Tone in Branka Tušek, ki je bila najboljša igralka turnirja.

Šahisti so med petimi ekipami osvojili tretje mesto, kar je slabše, kot smo pričakovali. Za našo ekipo so nastopali Jesenek, Ristič, Kolar in Pepi Vauče, ki je uspešno igral namesto nepravilno odsotnih šahistov.

Ribiči so tekmovali v nemogočih pogojih. Naši tekmovalci so bili leta in leta najboljši. Tokrat pa so vsi štirje tekmovalci ulovili samo eno ribo in pristali na zadnjem mestu.

Pri streljanju z zračno puško je v moški konkurenci osvojil Ovčar tretje mesto in Kajnik četrto. Ekipa Raven pa se je med sedmimi udeleženci uvstila na tretje mesto. Pri dekletih je bila Kajnikova tretja, Komarjeva peta in Vehovarjeva šesta. V ekipni konkurenci so naše tekmovalke osvojile drugo mesto.

NOGOMET

V članski nogometni ligi koroške regije tekmuje v sezoni 1978-79 devet naslednjih klubov: Peca, Akumulator, Holmec, Korotan, Leše, Fužinar, Ojstrica, Legen in Radlje. V prvem kolu so bili doseženi naslednji rezultati: Ojstrica : Radlje 1 : 0, Peca : Korotan 11 : 1, Legen : Holmec 2 : 3.

Tekma Leše : Fužinar je bila preložena, Akumulator pa je bil prost. V drugem kolu so se srečali: Fužinar : Ojstrica 2 : 3, Akumulator : Leše 2 : 2, Radlje : Peca 4 : 3, Korotan : Legen 2 : 1.

Holmec je bil prost. Po drugem kolu vodi Ojstrica s štirimi točkami, po dve točki imajo Peca, Holmec, Radlje in Korotan.

ODBOJKA

Najboljše koroške ekipe so v predtekmovalni dobi. Zvezni drugoligaši, moški ekipi Fužinarja in Mežice ter ženska ekipa Fužinarja, so bili na pripravah v Bovcu in Portorožu. Člani Fužinarja so odigrali štiri treninge tekme. Ekipi Bovca in Izole so premagali s 3 : 0, z zagrebško Mladostjo pa so dvakrat izgubili, in sicer s 3 : 1, in 3 : 0. 10. 9. so v polfinalnem srečanju za jugoslovanski pokal na področju Slovenije premagali v Mariboru istoimensko ekipo s 3 : 1.

V republiškem moškem finalu je Fužinar na nevtralnem terenu v Brezovici pri Ljubljani premagal ekipo Bleda s 3 : 2. Republiški pokal so pod vodstvom novega trenerja Damjana Pogorevčnika osvojili: Tušek, Spanžel, Golob, Rožanc, Pečnik, Filipančič, Urnaut in Ranc.

Naslednjo pokalno tekmo bo Fužinar igral v soboto, 30. 9. na Ravnah z Mladostjo iz Zagreba.

Ženska ekipa Fužinarja je v Portorožu igrala dve tekmi z našimi dopustniki. Prvo srečanje so dekleta dobila, v drugem pa so morala priznati premoč močnejšega spola. V odločilnem srečanju za jugoslovanski pokal so izgubile tekmo v Mariboru z Brankom s 3 : 2. Že tako pomlajena ekipa je tokrat nastopila močno oslABLJENA — brez Ledinekove. Rančeve in Štručeve, ki še dalj časa ne bodo nastopale iz zdravstvenih razlogov.

OK FUŽINAR V DARMASTADTU

Gostovanje v Zahodni Nemčiji je sovpadalo s pripravami za novo tekmovalno sezono, ki se bo pričela v ženski konkurenci 15. oktobra. Obe ekipi sta imeli za nasprotnika ekipe druge zvezne nemške lige. Naša dekleta so z lahkoto premagala obe na-

Portorož 78

sprotni ekipi. Moška ekipa pa se je razigrala šele po dveh izgubljenih nizih in tudi dobila obe srečanja, s tem da je prikazala igro na dostojnem tehničnem nivoju.

Rezultati: ženske: Fužinar, TUS Griesheim 3 : 0, Fužinar, Orplid Darmstadt 3 : 0; moški: Fužinar, Orplid Darmstadt 3 : 2, Fužinar : TUS Griesheim 3 : 1.

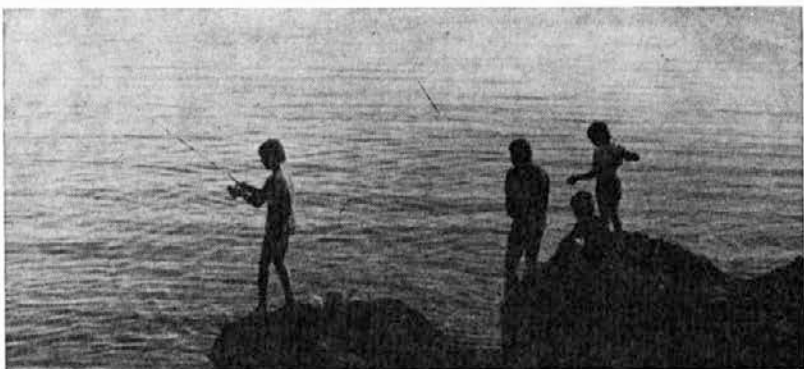
ROKOMET

Članska ekipa Fužinarja nastopa v sezoni 1978-79 v republiški ligi, ki je deljena na dva dela, vzhodni in zahodni. Že v prvem kolu so dobili naši rokometiški za nasprotnika renomirano ekipo Šoštanja, ki je še pred nedavnim nastopala v drugi zvezni ligi. Našo ekipo sestavljajo mladi perspektivni igralci in nekaj starejših izkušenih igralcev. Rezultat je bil izenačen 25 : 25 še pet minut pred koncem. Potem so se gostje iz Šoštanja razigrali in rutinsko, a vendar zasluženo zmagali s 34 : 27. Tudi v drugem kolu so igrali rokometiški na domačem terenu in zasluženo premagali ekipo iz Velike Nedelje s 27 : 24. Izkazali so se mladi strelci Haber, Hrastnik in Mrdavšič, ki so dosegli kar 23 zadetkov. V tretjem kolu je Fužinar gostoval v Grižah in izgubil s favorizirano ekipo Minerve s 35 : 21.

Mladinska ekipa Fužinarja nastopa ponovno v deljeni republiški ligi in je letos močno oslABLJENA, ker igrajo najboljši mladinci za člane. V prvih treh kolutih so izgubili vse tekme, in sicer doma s Poletom 22 : 18, v Celju 19 : 9 in ponovno doma z Dravo iz Ptuja z 19 : 10.

NAMIZNI TENIS

Najboljši mladinci in mladinke Slovenije so imeli prve selekcijske turnirje za tekmovalno sezono 1978-79. Mladinci so tekmovali v Murski Soboti. Med najboljšimi je zmagal domačin Kovač, naš mladinec Pavič pa se je uvrstil na solidno peto mesto. V drugi skupini je bil najboljši Janežič, šesto mesto je osvojil Leš, Ginter pa se je med 11 udeleženci s tremi zmagami uvrstil na deveto mesto.

Bo prijela?

Dekleta so tekmovala v Kranju. V prvi kvalitetni skupini je zmagala Krsnikova, Logarjeva je bila četrta, Ačkova peta, Trbižanova šesta in Horvatova sedma.

V Hrastniku je bil pozivni turnir članic. V najboljši skupini je presenetljivo zmagala 12-letna Krsnikova iz Kungote, ki igra za selekcijo Ljubljane. Ačkova je bila četrta, Logarjeva šesta, Trbižanova sedma in Horvatova osma.

V Ljubljani so tekmovali najboljši člani. V drugi jakostni skupini je naš Pavič osvojil drugo mesto za Vizjakom iz Hrastnika.

V Novem Sadu je bil zvezni turnir za mladinke. Najboljše jugoslovanske mlade igralke so bile razdeljene v dve kakovostni skupini. V prvi je zmagala Čadeževa, v drugi sta tekmovali koroški predstavnici Ačkova in Logarjeva. Med dvanajstimi tekmovalkami je prvo mesto zaslužno osvojila Ačkova, s tem da je 10-krat zmagala in izgubila samo eno srečanje. Logarjeva je osvojila sedmo mesto, dobila je pet, izgubila šest dvobojev.

V Kranju je tekmovalo več kot 80 učencev, ki so vključeni v šolska športna društva osnovnih šol. Pri učencih je Kaker osvojil drugo mesto, Auprih pa trinajsto. V kategoriji učenek je zmagala na-

ša Šipkova, Janežičeva je bila dvanajsta, Pandevova štirinajsta, Baučetova pa šestnajsta.

ATLETIKA

V Svici je bil atletski troboj med B reprezentanco Nemčije, Svico in Jugoslavijo. V obeh konkurencah je bila Jugoslavija tretja. Na 3000 m je tekla tudi Nada Šober in med šestimi tekmovalkami osvojila tretje mesto.

V Celju je uspešno nastopal na finalnem tekmovalstvu za atletski pokal Slovenije Kadiš, ki je bil dvakrat drugi, in sicer pri skoku v daljavo in troskoku. Pri mladinkah je bila Skukova tretja v teku na 800 m.

Š. F.

ŠAH

Razvrstitev tekmovalcev po reševanju 4. problema: Erih Kodrun, kontrola kakovosti, Franc Pšeničnik, vzmetarna, Dušan Posedi, valjarna, Jože Jesenek, pnevmatični stroji, in Rok Kotnik (ni član ŽR), vsi po 8 točk, Anton Sirovina, priprava proizvodnje, in Maks Pešl, DS za gospodarjenje, po 6 točk.

Problem št. 6 — Ph. Williams 1918
Mat v dveh potezah

Beli: Kh3, Dg2, Td3, Td5, Sa6, Sd6, a5 (7)

Črni: Kc6, Tb2, Ld4, Sd7, Sa1, b4, c7 (7)

Rešitev problema št. 4: T7 g5!

NAŠE ZNAMKE — ZASČITA ČLOVEKOVEGA OKOLJA

Humani akciji za varstvo človekovega okolja se je tudi letos pridružila skupnost jugoslovanskih PTT. V letošnji program priložnostnih poštne znamk je vključila dve znamki, ki sta bili najprej predvideni za 1. julij. Iz tehničnih razlogov je prišlo do premika datuma izdaje, tako da je bil končno določen 20. avgust.

Med naravne vrednosti Jugoslavije, katerih varstvo in urejanje je v teku, spada Črno jezero na Durmitorju in reka Tara. Zato sta ta dva motiva tudi na priložnostnih znamkah, katerih vrednosti sta 4,90 in 10 dinarjev. Likovna obdelava znamk je delo Andreje Milenkovića, natisnjeni pa sta bili v tiskarni »VEB, Wertpapierdruckerei« Leipzig DDR, v tehniki večbarvne heliogravure v prodajnih polah po 9 znamk.

Istega dne je bil dan v prodajo tudi priložnostni ovitek za 2,50 dinarjev oziroma ovitek »Prvi dan« (FDC) za 17,40 dinarjev.

TITO NA ZNAMKAH TUJIH DRŽAV

Morda niti ni neki velik filatelistični objekt, ker je vsekakor več znamk, ki so prikazale, recimo, Roosevelta in Kennedyja, toda vsekakor lahko trdimo že danes, da je Titov lik na znamkah tujih držav velika tema že zaradi tega, ker ima vsaka znamka, na kateri se pojavlja, razen pomena osebne časti predsedniku tudi pomembno zgodovinsko obelježe te tuje države. Živel Tito, Tito potnik miru, nosilec in ustvarjalec današnje zgodovine! Na znamkah ni samo Josip Broz Tito, temveč simbol nečesa, kar v temo Tito na znamkah vnaša

drugačno kvaliteto od tiste, na katero smo navajeni.

Najnovejša znamka, ki spada v to temo, je katera koli iz serije, ki jo je izdala severna Koreja. Na njej je prikazan Tito, tvorec politike neuvrščenosti, v prisrčnem pozdravu s svojim korejskim domačinom Kim Il Sungom.

TEMA OLIMPIJSKE IGRE

Vsekakor ni dobro pozabiti na sovjetski olimpijsko filatelistični kompleks. Tega bo vsekakor veliko in preveč, ker kolikor se ve, bo vsega skupaj izšlo 43 vrednosti s prikazanimi športi, te pa bo spremljalo 6 blokov. Poleg tega izhaja tudi t.i. serija »zlata mesta«, ki bo imela 30 vrednosti in sigurno tudi kakšen blok izven programa. Naklade so razmeroma majhne, a želja da se zanje dobi čvrsto valutno sredstvo, zelo velika. Razen tega je Sovjetska zveza splanirala enoglasno propagando za ta svoj filatelistični podvig. Tako bo med drugim poslala v inozemstvo tudi ekipe svojih vrhunskih športnikov.

f. u.

IZ STARIH ČASOV

Obratno je bolje

Avstrijski igralec Slezak je pisмено vprašal gledališkega ravnatelja, koliko mu namerava plačati za nastop v enem večeru. Dobil je brzojavko:

»Sto mark. — Tisoč pozdravov!«
Slezak je odgovoril:
»Tisoč mark. — Sto pozdravov!«

Metafizična mačka

Filozof Max Scheller je tečni sosedu na banketu razložil metafiziko takole:

»Metafizika je, če iščeš črno mačko v temni sobi, v kateri mačke sploh ni.«

Zamišljenost

Filozof Kant je stanoval v bližini sirotišnice in pod njegovim oknom je šel vsak dan ob isti uri sprevid otrok. To se je ponavljalo leta in leta. Nekega dne je Kant začuden dejal:

»Čudno, da ostanejo ti otroci vedno tako majhni.«

Veliko manj

Friderika II. je v njegovi zadnji bolezni zdravil dr. Zimmermann. Kralj ga je vprašal:

»Ali ste že veliko ljudi spravili na oni svet?«
»Ne toliko kot vi in še slaven nisem postal kot vi.«

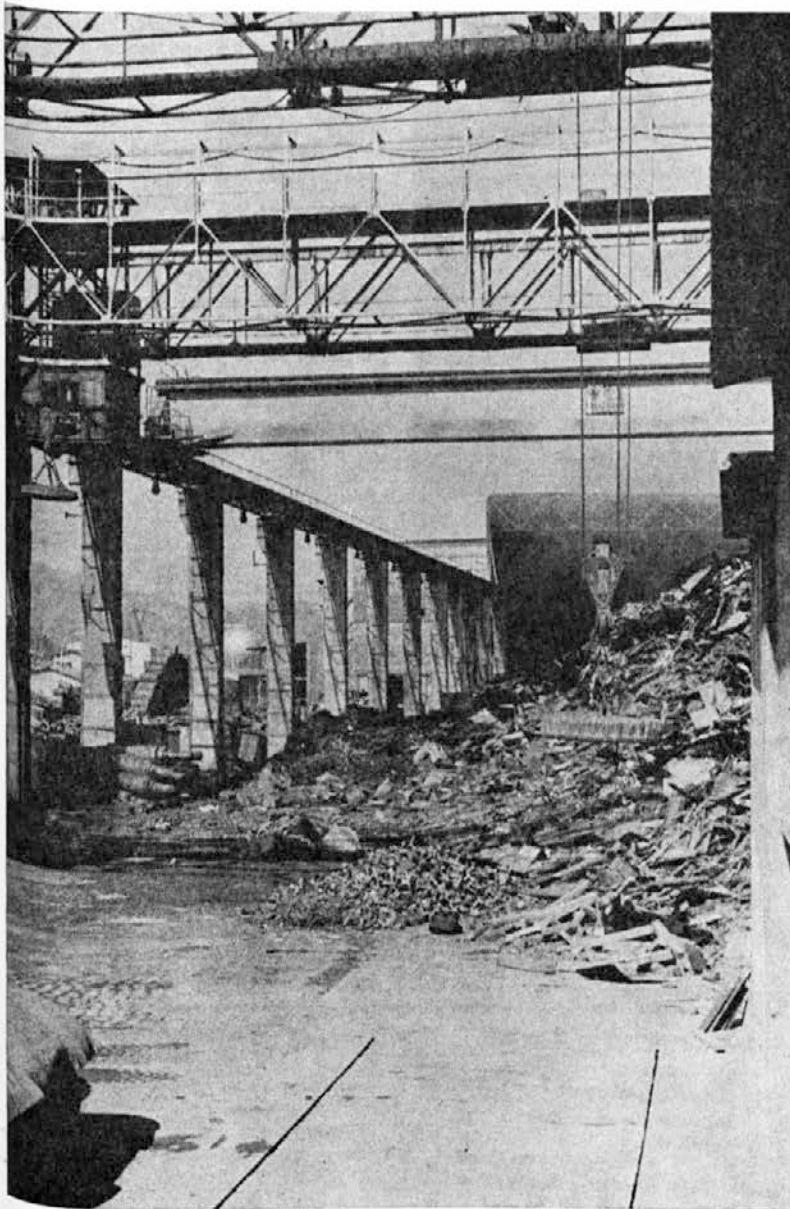
Milo za drago

Shaw ni mogel trpeti domišljavih plemičev. Ko je dobil vabilo, na katerem je pisalo:

»Lord C. bo doma v torek med 4. in 6. uro,« ga je vrnil s pripisom:
»Georg Bernard Shaw tudi.«

Politiki

Ko je v francoskem parlamentu imel neki poslanec dolg in pust govor, je predsednik pripomnil:
»Govoriti in nič povedati je za nekatere politike izredna priložnost, da izrazijo svoje misli.«

Pri starem železu

ZA VROČE IN DEŽEVNE DNI:

Antonio de Lara **Operacija**

Slaven kirurg je vstopil v operacijsko dvorano.

»Skalpel!«

Preden je stopil k pacientovemu trebuhu, je vprašal sestro: »Hej, kaj je treba odrezati?«

»Ne vem natančno, ampak zdi se mi, da se beseda končuje na -ka.«

»Na -ka? Bodite jasnejši, sestra! Roka? Slepo črevo? Ah, počakajte, telefoniral bom ženi. Ona se bo spomnila, ker ji zmeraj pripovedujem, kaj me čaka.« In kirurg vrti številčnico.

»Čuj, draga, se spomniš, kaj moram odrezati bolniku z velikimi brki?«

»Nimam pojma.«

»Hm, tudi sam sem pozabil. Menda se beseda končuje na -ka.«

»Ah, potem je roka. Da, gotovo je roka.«

»Seveda, prav imaš draga. Sicer pa ima človek dve roki, in tako nima dosti izgubiti.«

»Dragi, ne pozabi kupiti sira, ko se boš vračal! Danes pride na kosilo Federico. Strašno rad ima sir. Ne boš pozabil?«

»Kakšen sir?«

»Kakršenkoli. Če najdeš svežega kravjega, ga kupi!«

»On ne mara tega sira, po njem mu je zmeraj slabo.«

»Ne skrbi, boš imel pacienta več.«

Žena je odložila slušalko, veliki kirurg pa se je vrnil v operacijsko dvorano.

»No, kaj je?« vpraša asistent.

»Nič.«

»Meni se zdi, da se beseda končuje na -om.«

»Sindrom? Simptom?«

»Ne vem,« reče asistent. »Bolnik je vaš, ne moj.«

Kirurg se žalostno zagleda v pacienta in iztisne:

»V vsakem primeru je najbolje, če mu odstranite brke.«

Janez Menart

DESET ČLOVEŠKIH ZAPOVEDI

(Travestija po Mojzesu in A. H. Cloughu)

1.

Veruj v tistega boga, ki v banki svoj oltar ima.

2.

Ne kolni. Psovki domačih ni, a tujih jezik ne trpi.

3.

Počivaj, kolikor se dá, saj kdor manj dela, več velja.

4.

Spoštuj rodbinske in druge zveze, ker le po njih se kam prileze.

5.

Ne ubijaj, ker boš slabe volje, da drugi znajo mnogo bolje.

6.

Ne nečistuj! Ko ženska vstane, uredi si krilo in možgane.

7.

Ne kradi! Saj kar vkup boš spravil, ti bo že kdo spet podržavil.

8.

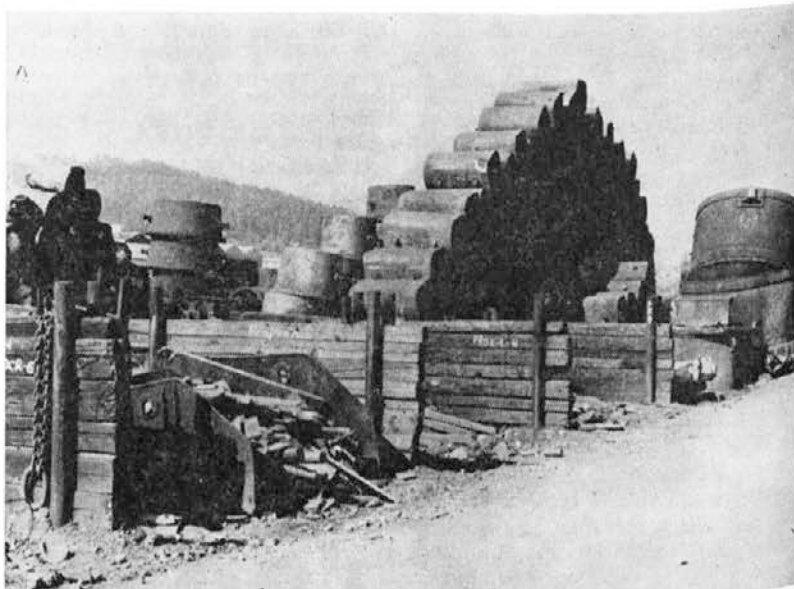
Ne laži! Svet je sit reklame in že resnici več ne verjame.

9.

Ne želi bližnjega žené — kaj drugim lajšal bi gorje!

10.

Ne misli, da kaj zamudiš, če kdaj kak paragraf prespiš. (Iz »Časopisnih stihov«)

Med ogradami

»Kaj, če bi telefonirali njegovim domačim?« vpraša sestra.

»Izvrstna misel!« vzkligne kirurg in se znova napoti k telefonu.

»Gospa Ramirez? Tu doktor Lopez. Ne, nič se ni zgodilo. Hotel sem vas le vprašati, če veste, kaj moram odrezati vašemu možu.«

»Ne vem. Najbrž nekaj na -it.«

»Granit? Parazit? Stalaktit?«

»Ne, ne, nič takega.«

»Kaj predlagate, da mu odstranim?«

Pota vode

»Kar hočete, ne mešam se v njegove stvari.«

Ko se je veliki kirurg vrnil v operacijsko dvorano, se je bolnik prebudil, ker je narkoza prenehala delovati.

»Ej, niti njegova lastna žena ne ve.«

»Moja žena ve samo to, kar jo zanima,« se oglasi pacient. »Grozno sebična je. Kadar jemlje pasto za zobe, zmeraj pritiska v sredini, ker ve, da me to jezi. Tubo je treba stiskati na spodnjem koncu.«

»Grozno!« vzkligne asistent.

»Ampak, ali veste, kaj vam moram odrezati?« vpraša kirurg.

»Ničesar, zaboga! Kaj vam pade na pamet! Nisem bolnik, ampak monter. Prišel sem popraviti okvaro, ampak ona,« pokaže na sestro, »mi je potisnila nekega vrağa pod nos, da sem takoj zaspal. Kje je torej okvara?«

(Prev. -ar)

IZREKI

Občudujemo talent, pogum in velike dosežke, spoštujemo pa samo denar.

Becque

Denar ne ustvarja sreče, preprečuje pa nesreče.

Johnson

ZAHVALA

Ob smrti našega očeta **Martina Mravljaka** se zahvaljujemo vsem, ki so darovali vence in cvetje. Posebna zahvala ravenki godbi, obema govornikoma in vsem, ki so z nami sočustvovali.

Zalujoči: žena, sin, hčerka in drugo sorodstvo.

ZAHVALA

Ob boleči izgubi našega očeta **Valentina Savincea** se zahvaljujemo sorodnikom, sosedom in znancem za pomoč.

Posebno zahvalo dolgujemo zdravniku za požrtvovalno zdravljenje. Zahvaljujemo se Društvu inženirjev in tehnikov Lesna Slovenj graдец za poslovlilni govor in Gozdarstvu Ravne za vse usluge.

Hvala pihalnemu orkestru železarjev, upokojenskemu pevskemu zboru Prevalje, duhovnikoma za obred, darovalcem vencev in cvetja ter vsem, ki ste ga spremljali na zadnji poti.

Zalujoče hčerke

Fotografije za to številko so prispevali: S. Jaš, F. Kamnik, F. Rotar, V. Povsod in služba za informiranje.